

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ν' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1973 | ΑΡΙΘ. 15-16

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ, ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΙΔ'.

ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Τί δὲ πρὸς τὴν Ἀγίαν ἡμῶν Διοικοῦσαν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς σύμπασαν τὴν Σεπτὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔχομεν ἐν εὐλαβείᾳ νὰ εἴπωμεν καὶ ποίαν θέσιν θά λάβωμεν ἔναντι τῶν ἀντιτιθεμένων πρὸς τὰς «διεκκλησιαστικὰς» κατευθύνσεις, ἃς διεχάραξεν ἤδη ἀπὸ ἡμίσεος καὶ πλέον αἰῶνος, καὶ ἔναντι τῶν μετὰ φανατισμοῦ καὶ μισαλλοδόξου ἐχθρότητος πολεμούντων τὸν «διεκκλησιαστικὸν διάλογον τῆς Ἀγάπης»; Ἐν πρώτοις ἔχομεν νὰ ὑπενθυμίσωμεν τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τὸ πᾶν διατυπούμενον καὶ διαπιστούμενον: «Φύσεις θερμαὶ καὶ μεγάλαι τῆς ταραχῆς ταύτης αἰτιον· οὔτι γε ἀπλῶς διάπυροι καὶ μεγάλαι (μὴ πω γὰρ καταγινώσκομεν τῆς θερμότητος, ἧς δίχα μέγα τι κατορθωθῆναι πρὸς εὐσέβειαν ἢ ἀρετὴν ἄλλην ἀμήχανον), ἀλλὰ γενναῖαι σὺν ἀλογία καὶ ἀμαθίᾳ καὶ τῷ ταύτης ἐκγόνῳ κακῷ, θράσει· θράσος γὰρ ἀμαθίας ἐκγονον»!

2. Συνεχίζων δὲ ὁ μέγας καὶ σοφὸς Ἐκκλησιαστικὸς Διδάσκαλος καὶ ταῦτα ἀποφαίνεται: «Αἱ μὲν γὰρ ἀσθενεῖς καὶ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς κακίαν ὁμοίως νοθεῖς καὶ δυσ-

κίνητοι, καὶ οὐδ' ἐτέρωσε μέγα νεύουσαι, οἶα τὰ τῶν ναρκώντων κινήματα. Αἱ γενναῖαι δέ, λόγου μὲν αὐτὰς παιδαγωγούντος καὶ διευθύνοντος, μέγα τι χρῆμα πρὸς ἀρετὴν· ἐπιλειπούσης δὲ ἐπιστήμης καὶ λόγου, τὸ ἴσον εἰς κακίαν εὐρίσκονται. Ἐπεὶ καὶ ἵππον θυμοειδῆ μὲν εἶναι χρὴ καὶ γενναῖον, τὸν ἐσόμενον νικηφόρον, εἴτε πολεμιστήριον, εἴτε ἀμιλλητήριον· εἴη δ' ἂν ὁ αὐτὸς οὐδὲν ἀγαθοῦ, μὴ χαλινῷ παιδευθεὶς καὶ γυμνασίᾳ φιλοπονωτέρα μαθῶν ἡμερότητα. Καὶ τοῦτό ἐστιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὃ διέσπασε μέλη, διέστησεν ἀδελφούς, πόλεις ἐτάραξε, δῆμους ἐξέμηνεν, ὠπλίσεν ἔθνη, βασιλεῖς ἐπανεστήσεν, ἱερεῖς λαῶν καὶ ἀλλήλους, λαὸν ἑαυτῷ καὶ ἱερεῦσι, γονεῖς τέκνοις, τέκνα γονεῦσιν, ἄνδρας γυναῖξί, γυναῖκας ἀνδράσι. Πάντα τὰ τῆς εὐνοίας ὀνόματα... καὶ τὸν τῆς αἰδοῦς ἀτιμάσαν νόμον τοῦ μεγίστου πρὸς ἀρετὴν βοηθήματος, τὸν τῆς αὐθαδείας εἰσήνεγκον» (Λόγ. Β', παρὰ Migne, P.G. 36,176/7).

3. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἐκκλησία, ὡς Μήτηρ πάντων τῶν πιστῶν Αὐτῆς μελῶν, μητρικὴν στοργὴν ὀφείλει ἀείποτε νὰ ἐπιδεικνύη· καὶ ἐπειδὴ Αὐτὴ δὲν δύναται νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν

χθαμαλὸν στίβον τῶν ἀντιθέσεων τῶν ἀντιμαχομένων, ἀντιπολιτευομένων καὶ μετὰ φανατισμοῦ πολεμούντων τὰς «διεκκλησιαστικὰς» γραμμάς, ὡς Αὐτὴ ἀπὸ δεκαετιῶν διεχάραξε διὰ τοῦ φιλαδέλφου «διαλόγου» μετὰ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, θὰ εἶπη πρὸς τοὺς ἀντιθέτους, ἐν πνεύματι βεβαίως συμπαθείας πρὸς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἐν σταθερότητι καὶ ἄνευ ἀμφιταλαντεύσεων ἢ ἐπιζημίας ἄλλης ἐφεκτικότητος ἢ καὶ ἀνοχῆς· θὰ εἶπη καὶ θὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τοὺς ἀντιτιθεμένους εἰς τὴν «διεκκλησιαστικὴν» Τῆς πολιτικῆς, ἐπαναλαμβάνουσα τοὺς λόγους τοῦ αὐτοῦ ἀγίου Πατρὸς καὶ Διδασκάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου:

4. «Οἱ γὰρ πάντες ἐν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ· οἱ δὲ καθ' ἓνα Χριστοῦ, καὶ ἀλλήλων μέλη. Τὸ μὲν γὰρ ἄρχει καὶ προκαθέζεται, τὸ δὲ ἄγεται καὶ εὐθύνεται, καὶ οὔτε ταυτὸν ἀμφοτέρα ἐνεργεῖ, εἴπερ μὴ ταυτὸν ἄρχει καὶ ἄρχεται· καὶ γίνεται ἀμφοτέρα ἐν εἰς ἓνα Χριστόν, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συναρμολογούμενα καὶ συντιθέμενα Πνεύματος... Μέγα τὸ διδάσκεις; Ἄλλὰ τὸ μανθάνειν ἀκίνδυνον. Τί σε αὐτὸν ποιεῖς ποιμένα, πρόβατον ὦν; Τί γίνῃ κεφαλὴ, πούς τυγχάνων; Τί στρατηγεῖν ἐπιχειρεῖς, τεταγμένος ἐν στρατιώταις; Τί τὰ μεγάλα καὶ οὐκ ἀσφαλῆ κέρδη τῆς θαλάσσης ἐπιδιώκεις, ἐνὸν ἀκινδύνως γεωργεῖν γῆν, εἰ καὶ κερδαίνοις ἐλάσσονα;» (Αὐτόθι τ. 36,185/8).

*

5. Γνωρίζει βεβαίως ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησία, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἄνθρωποι, βραδεῖς μὲν ἐσμεν τῶν ἰδίων κριταί, ταχεῖς δὲ τῶν ἀλλοτρίων ἐξετασταί! Διὸ καὶ θὰ διδάξῃ τοὺς ἀντιτιθεμένους εἰς τὴν «διεκκλησιαστικὴν» τῆς πολιτικῆς τοὺς θεῖους λόγους τοῦ θείου Γρηγορίου καὶ πάλιν ὑπομιμνήσκουσα: «Μηδεὶς οὖν ἔστω πλέον ἢ καλῶς ἔχει σοφός, μηδὲ τοῦ νόμου νομιμώτερος, μηδὲ τῆς ἐντολῆς ὑψηλότερος». Ἐπίσης: «Τοῦτο οὖν εἰδότες, ἀδελφοί, μὴτε νοθεῖς ὦμεν πρὸς τὸ καλόν, ἀλλὰ τῷ πνεύματι

ζέωμεν, μὴποτε ὑπνώσωμεν κατ' ὀλίγον εἰς θάνατον, ἢ καθεύδουσιν ἡμῖν, ἐπισπίρη τὰ πονηρὰ σπέρματα ὁ ἐχθρός· νοθεία γὰρ ὑπνω σύζυγος· μὴτε διάπυροι σὺν ἀλογίᾳ καὶ φιλαυτία, ἵνα μὴ ἐκφερώμεθα, μὴτε τῆς ὁδοῦ τῆς βασιλικῆς ἔξω πίπτωμεν· ἐν γέ τι πταίοντες πάντως, ἢ κέντρων δεόμενοι διὰ τὴν νοθείαν, ἢ κρημνιζόμενοι διὰ τὴν θερμότητα. Ἀμφοτέρων δὲ ὅσον χρήσιμόν ἐστι λαβόντες, τῆς μὲν τὸ πρᾶον, τῆς δὲ τὸν ζῆλον· ἀμφοτέρων ὅσον ἐστὶ βλαβερὸν διαφύγωμεν, τῆς μὲν τὸν ὄκνον, τῆς δὲ τὸ θράσος· ἵνα μὴτε τῷ ἐλλείποντι ὦμεν ἄκαρποι, μὴτε τῷ περιττεύοντι κινδυνεύωμεν. Ὅμοίως γὰρ ἄχρηστα καὶ νοθερότης ἄπρακτος καὶ θερμότης ἀπαίδευτος· ἢ μὲν γὰρ οὐκ ἐγγίζουσα τῷ καλῷ, ἢ δὲ ὑπεκπίπτουσα, καὶ τοῦ δεξιοῦ ποιούμενη τι δεξιώτερον. Ὅπερ καὶ ὁ θεῖος Σολομών καλῶς ἐπιστάμενος, «Μὴ ἐκκλίνης, φησὶν, εἰς τὰ δεξιὰ, μηδ' εἰς τὰ ἀριστερά»· μηδὲ διὰ τῶν ἐναντίων εἰς κακὸν ἴσον ἐμπέσης, τὴν ἁμαρτίαν. Καίτοι γε τὸ φύσει δεξιὸν ἐπαινῶν, «Ὁδοὺς γὰρ, φησί, τὰς ἐκ δεξιῶν οἶδεν ὁ Θεός, διεστραμμέναι δὲ εἰσὶν αἱ ἐξ ἀριστερῶν». Πῶς οὖν ἐπαινεῖ τὸ δεξιόν, καὶ ἀπάγει πάλιν τοῦ δεξιοῦ; Τούτου δηλαδὴ τοῦ φαινομένου δεξιοῦ, καὶ οὐκ ὄντος. Πρὸς δὲ βλέπων ἐτέρωθι, «Μὴ γίνου δίκαιος πολὺ, φησί, μηδὲ σοφίζου περισσά». Τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ περὶ δικαιοσύνην, καὶ περὶ σοφίαν πάθος, θερμότης περὶ πρᾶξιν καὶ λόγον, ἔξω τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς δι' ὑπερβολὴν πίπτουσα. Ἡ καὶ τὸ ἐνδέον καὶ τὸ ὑπερβάλλον ὁμοίως λυμάνεται ὡσπερ καὶ τῷ κανόνι πρόσθεσις ἢ ὑφαίρεσις. Μηδεὶς οὖν ἔστω πλέον ἢ καλῶς ἔχει σοφός, μηδέ τοῦ νόμου νομιμώτερος, μηδέ λαμπρότερος τοῦ φωτός, μηδέ τοῦ κανόνος εὐθύτερος, μηδέ τῆς ἐντολῆς ὑψηλότερος. Ἔσται δὲ τοῦτο πῶς; Ἐὰν εἰδῶμεν κόσμον, καὶ ἐπαινώμεν φύσεως νόμον, καὶ ἐπώμεθα λόγῳ, καὶ μὴ ἀτιμάζωμεν εὐταξίαν» (αὐτόθι, τ. 36, 180/1).

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν

**ΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΓΕΡΩΝΥΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΕΒ. ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΤΩΝ Μ.Σ.Ε. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ (15-
30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1972) ΤΗΣ Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΟ 1967 ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ Δ.Ι.Σ.***

7. Ἡ αὐτοανακηρυχθεῖσα Ἀυτοκέφαλος Ἐκκλησία ἐν Ἀμερικῇ.

Δυστυχῶς καὶ ἑτέραν θλιβεράν ἐκδήλωσιν εἶχομεν κατὰ τὴν διαρρεύσασαν πενταετίαν, διαταράττουσαν τὴν ἁρμονίαν τῆς ἀγάπης καὶ τὴν καρποφόρον συνεργασίαν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Πρόκειται διὰ τὸ πραξικόπημα τῆς ἐν Ἀμερικῇ ῥωσικῆς παροικίας, ἣτις, ἀγνοοῦσα καὶ παραγνωρίζουσα ἀπαράγραπτα κανονικὰ δικαιώματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἱεροσυνόδου καὶ τῆς ἰδιαίτερας σχέσεως τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἔθνικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἔσπευσε νὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ῥωσίας τὸ Ἀυτοκέφαλον.

Ἡμεῖς, ἐδηλώσαμεν μὲν ἀπ' ἀρχῆς ὅτι δὲν συντασσόμεθα ὑπὲρ τῆς ἀποφάσεως χορηγήσεως τοῦ Ἀυτοκεφάλου ὑπὸ τῆς Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς ἐν Ἀμερικῇ ῥωσικὰς παροικίας, ἐδημοσιεύσαμεν δὲ εἰς τὸ Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ἅπασαν τὴν μετὰ τὸ ἄοιδίμου Πατριάρχου κυροῦ Ἀθηναγόρα καὶ τοῦ Πατριάρχου τῆς Ῥωσίας ἀλληλογραφίαν, καὶ ἀπεστείλαμεν ἐπιστολὴν διαμαρτυρίας πρὸς τὸν Πατριάρχην τῆς Ῥωσίας καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Ἱεράν Σύνοδον, ἣ ὁποία εἶχεν ὡς ἀκολούθως:

Ἀθήνησι τῇ 23ῃ Μαρτίου 1971

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Κρουτίτης καὶ Κολύμνας, Τοποτηρητὰ τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριαρχικοῦ Ἱεροσυνόδου Μόσχας καὶ πάσης Ῥωσίας, τῆς ἡμῶν δὲ μετριότητος, ἀγαπητὲ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργὲ Κύριε Ποιμὴν, τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

1. Τὰ τῆς εἰς αὐτοκέφαλον ἀναγορεύσεως τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ῥωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐλληνοκαθολικῆς Ἐκκλησίας παρὰ τοῦ ἄοιδίμου Πατριάρχου Ἀλεξίου, μήποτε διανοηθέντες ἀδικῆσαι ἐν κρίσει ἀδελφούς, ἐμελετήσαμεν, ὡς οἶόν τε ἦν ἐνδελεχέστερον. Ἦδη δὲ πεπειθότες, ὅτι σοφοῖς ἀφορμὴν δώσωμεν σοφίας, ἀφ' ἧς καὶ ἡμεῖς μέγα ἔχομεν ὠφελῆθῆναι, καὶ τὸν διὰ τοῦ ἑαυτοῦ Πνεύματος πάντας εἰς ἐνότητα καλέσαντα ἐκτενῶς ἐπικαλεσάμενοι Κύριον, χωροῦμεν πρὸς ἀπάντησιν ἐπὶ τοῦ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1110/22-6-1970 Ὑμετέρου τιμίου Γράμματος τεθέντος ἡμῖν ἐρωτήματος.

2. Πρῶτον πάντων, σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ

ἀδελφέ, χρεῶν ἡμῖν εἶναι ἡγούμεθα μὴ μόνον μὴ σιγῇ ἀντιπαρελθεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀκουστὴν ὑμῖν τε καὶ πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς ποιῆσαι τὴν, ἧς ἡ καρδιά ἡμῶν ἐπληρώθη, χαρὰν ἐπὶ τῇ ἀποκαταστάσει τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ῥωσικῆς Μητροπόλεως Κοινωνίας μετὰ τῆς ἀγιωτάτης Πατριαρχικῆς Καθέδρας Μόσχας, ὡς καὶ ἐπὶ τῷ ἡδυτάτῳ ἡμῖν ἀκούσματι τῆς ἄρσεως τοῦ πρὸ τινων δεκαετιῶν ἐκφωνηθέντος βαρυτάτου καὶ πικροτάτου ἀναθέματος.

Οὐδὲ γὰρ ἐπαυσάμεθα ποτε τὰ γόνατα κάμπτοντες καὶ δεόμενοι ὑπὲρ τῆς τῶν σχισμάτων καταπαύσεως καὶ τὰ τῆς εἰρήνης ἐξ ὅλης διώκοντες ψυχῆς· ἐν γὰρ τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι τοῦ Σωτῆρος καὶ Θεοῦ ἡμῶν μαθηταὶ ἐσμεν γνήσιοι, ἐὰν οὐ μόνον μὴ διχογνωμώμεν, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀλλήλους λογιζόμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγώμεθα.

Οὐ μέντοι, εἰ καὶ μετὰ πολλῆς τῆς θλίψεως, ἡγησάμεθα δίκαιον εἶναι μὴ καὶ εἰς τὴν τῶν ἐξῆς ἡμετέρων ἀπόψεων προβῆναι σημείωσιν· πικρὸν γὰρ ἡμῖν δοκεῖ σφόδρα τὸ ἀδελφοῖς ἀντιφέρεσθαι, δι' ὅπερ καὶ ἀρκεσθῆσόμεθα τῇ τῶν Ὑμῖν εἴτε λεχθέντων εἴτε πραχθέντων οὐκ ὀρθῶς φιλαδέλφῳ ὑποδείξει, παρὰ Κυρίου, τοῦ κατὰ τὴν γλυκυτάτην καὶ ἀψευδῆ αὐτοῦ φωνὴν αἰετῶς ἡμῖν συμπαρόντος καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ διέποντος, αἰτούμενοι ἔκβασιν ἀγαθὴν καὶ διόρθωσιν.

3. Τεκμηρίῳ οὖν πρώτῳ χρῆσθε, οὐκ οἶδα ποῦ ποτε τοῦτο εὐρόντες, ὅτι μόνῃ τῇ κατὰ Ῥωσίαν ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ἀπέκειτο ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίαν ἰδρῦσαι αὐτοκέφαλον, ἐπειδὴ τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἡπείρου ταύτης δικαιώματα δικαιοδοσίας τῇ καθ' Ὑμᾶς διῆθεν ἀνήκουσιν Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ, ὑπὲρ ἑαυτῆς ἐχούσης τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορικῆς προτεραιότητος.

Ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἐξεπλάγην οὐ μικρὸν τὰ περὶ τῆς καινοφανοῦς ταύτης ἀναγνόντες ἀρχῆς, περὶ ἧς ἀνέξασθε ἡμῶν ἐρωτῶντων: Πόθεν ταύτην ἠρύσθητε; Ἀπὸ τίνος κανόνος; Ἀπὸ τίνος παραδόσεως Ἐκκλησιαστικῆς; Ἡ ἔστω, ἀπὸ τίνος ἱστορικοῦ γεγονότος; Καὶ ἔτι πλέον: Ποῖον τὸ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς κριτήριον; Διατί ἐδέχθητε ὅτι κριτήριον τῆς ἱστορικῆς προτεραιότητός ἐστιν ἢ ἐν τινι Χώρᾳ ἐπισκόπου κατάστασις, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ ἐνορίας ἢ πιστῶν; Ποία Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοσις ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς τούτων μαρτυροῦσα, τὰ ἄλλα ἀποβάλλεται; Ἀλλά, καθ' ἃ γε ἡμεῖς γνωρίζομεν, οὐδεμία παράδοσις καὶ οὐδεὶς κανὼν.

Ὑποτεθείσθω μέντοι γε, ὅτι ἡ ὕψ' Ὑμῶν ἐπικαλουμένη ἀρχὴ τῆς ἱστορικῆς προτεραιότητος καὶ μεμαρτυρημένη καὶ Ἐκκλησιαστικὴ ἐστὶ, μὴ οὐσα.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 345 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13-14 τεύχους.

Ἡ τοιαύτη ἀρχὴ ἀξιοὶ ἀποκρίσεως τυχεῖν σαφοῦς τε καὶ ἀπαρανοήτου τὸ ἐρώτημα. Τίνες Ἀμερικῆς πρῶτοι ἐπέβησαν; Ρῶσοι μὲν τινες, καθ' ἃ αὐτοὶ ὁμολογεῖτε, κατὰ τὸ ἔτος 1793 τὸ πρῶτον, ἐν Ἀλάσκα κατώκησαν, Ἕλληνες δὲ Ὁρθόδοξοι ἐν ἔτει 1767 ἐν τῇ Νέᾳ Σμύρνη τῆς Φλωρίδος, ἦτοι οἱ Ἕλληνες πρῶτον μὲν προσηγήθησαν τῶν Ρώσων κατὰ ὅλα ἔτη εἴκοσι καὶ ἕξ, εἶτα δὲ αὐτοὶ μὲν ἐντὸς τῆς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Ἐπικρατείας ἐγκατεστάθησαν, οἱ δὲ Ρῶσοι εἰς Ἀλάσκαν, τῇ Ρωσικῇ τότε ὑποκειμένην Αὐτοκρατορίᾳ. Οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ ἡ πρώτη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Ὁρθόδοξος ἐνορία ὑπὸ Ἑλλήνων ἐν ἔτει 1864 ἐν Νέᾳ Ὀρλεάνῃ ἱδρυται, τέσσαρα ὅλα ἔτη πρὸ τῆς ἐν Σάν Φραντσίσκο ἱδρύσεως τῆς πρώτης ἐν Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις Ρωσικῆς ἐνορίας.

Ἄρα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑφ' Ὑμῶν τεθείσης ἀρχῆς τῆς ἱστορικῆς προτεραιότητος πρόσκτησις δικαιωμάτων δικαιοδοσίας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πάντως οὐκ ἀνήκει τῇ ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρωσσίας.

Μὴ δὲ εἶπτε, ὅτι διὰ τὸν πρῶτον ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ Ἠπείρῳ Ὁρθόδοξον ἐπίσκοπον κατασταθῆναι ὑπὸ τῆς ἀγιωτάτης Συνόδου τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦτου ἕνεκεν, ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων, καθ' ἃ ἐγράψατε, ἔχετε ἀπόψεων τὴν καινοφανῆ ἀρχὴν τῆς ἱστορικῆς προτεραιότητος· ἡ γὰρ ἐπὶ Χώρας τινὸς δικαιοδοσία προϋπόθεσις ἐστὶν ἀπαραίτητος τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐν αὐτῇ ἐπίσκοπον καταστήσαι, ἀλλὰ οὐχὶ τῆς ἐπισκόπου καταστάσεως ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα· οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ ἐπισκόπου ἐν τινὶ Χώρα κατὰστασις μέσον ὑπαγωγῆς Χώρας τινὸς εἰς τὴν τινος δικαιοδοσίαν, ἀλλὰ κατακρίσεως ἀναμφιλέκτου ὑπόθεσις, τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων σαφῶς κατὰ τῶν τοιαῦτα ἐπιχειρούντων καθαιρέσειν καταψηφιζομένων.

Ὑποτεθῆτω ὁμως καὶ πάλιν, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ἱστορικῆς προτεραιότητος πέραν ἐστὶν πάσης ἀντιλογίας καὶ ὅτι ὑπὲρ τῶν Ὑμετέρων ἐστὶν ἀπόψεων. Ὑποτεθῆτω, ὅτι ὀρθὸν ταύτης κριτήριον ἡ ἐπισκόπου ἐστὶν κατάσταση.

Θαυμάζομεν, πῶς ὁ προλαβὼν καὶ ἐπίσκοπον εἰς Σίτχαν ἢ Σάν Φραντσίσκο ἢ ἀλλαχοῦ που τῆς ἀχανεστάτης ταύτης ἡπείρου καταστήσας ὀλόκληρον ταύτην ὑπεξουσίαν ποιεῖται; Οὐ γὰρ ἀγνοεῖτε, ὅτι τῆς Εὐρώπης πλατυτέρα τε καὶ πολυανθρωποτέρα ἡ Ἀμερικὴ ἐστίν, οὐδ' ὅτι ἀγροικῶν χάριν περιοχῶν τινων, ἦτοι ὀλιγανθρωποτάτων τινῶν καὶ ἐλαχίστων κωμῶν Σύνοδοι Οἰκουμενικαὶ τὰ δέοντα διαταξάμεναι τὰ τῆς ἐπ' αὐτῶν δικαιοδοσίας ὥρισαν ἐπακριβῶς.

Πῶς οὖν ἡμᾶς προσυπογράψαι ἀξιοῦτε, ὅτι ὁ προλαβὼν καὶ πόδα ἐπὶ τινος τῆς Ἀμερικῆς ἐσχατιᾶν ἐπιβαλὼν εἰς τοιοῦτον ταύτην ἐν συνόλῳ ὑπεξουσίαν ποιεῖται βαθμῶν, ὥστε δικαιοδοσίαν ἔχει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ δύνασθαι αὐτὴν ᾧ ἂν οὗτος βούλοιοτο ἐκχωρεῖν;

Ἄλλὰ καὶ ἂν τις ἀντιτείνῃ, ὅτι τὰ ἐπὶ τῆς Ἀμερικῆς δικαιώματα δικαιοδοσίας ἐρείδονται ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὑπὸ Ρώσων ἱδρύθη ἡ πρώτη Ἐκκλησία αὐτοχθόνων Ἀμερικανῶν, οὐ δεῖ ἐπιλανθάνεσθαι, ὅτι τοιαύτη Ἐκκλησία ἐν μόνῃ ἱδρύθη τῇ Ἀλάσκα, καὶ δὴ ἀποτελοῦσθαι τότε τμήμα τοῦ Ρωσικοῦ Κράτους, καὶ ὅτι οὐ περὶ

Ἀλάσκα· οὐ γὰρ βουλόμεθα διαμφισβητῆσαι τὰ ἐπ' αὐτῆς δικαιώματα δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, καίτοι, ὅτε ὁ πρῶτος ἐν αὐτῇ κατεστάθη ἐπίσκοπος, εἶχε πρὸ πολλοῦ παύσει ἀποτελοῦσα ἐπαρχίαν τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας.

Πάντως, οὐ δεῖ οὔτε ἀγνοεῖν οὔτε παρορᾶν, ὅτι οἱ ἐν Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις καὶ Καναδᾷ παροικοῦντες Ὁρθόδοξοι, εἰ καὶ ἀμερικανοὶ νῦν ἅπαντες πολῖται, ὁμως ἐν τῷ συνόλῳ σχεδὸν αὐτῶν, οὐκ εἰσι καρπὸς ἔργου ἱεραποστολῆς, ἀλλὰ μετανάσται ἐκ τῶν κατὰ παράδοσιν Ὁρθοδόξων Χωρῶν, ἢ οὕτως καλουμένη Ὁρθοδοξία τῆς Διασπορᾶς.

Μετὰ λοιπὸν ταῦτα, συγκεφαλαιοῦντες τὰ λεχθέντα παρατηροῦμεν: α) ἡ ἀναδρομὴ εἰς τὴν ἀστήρικτον καὶ καινοφανῆ ἀρχὴν τῆς ἱστορικῆς προτεραιότητος καταμαρτυρεῖ ἐπιδιώξιν σκοπῶν τινων διὰ μέσων Ἐκκλησιαστικῶς ἀνεπιτρέπτων.

β) Τοῦ ζητήματος δικαιοδοσίας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους προέχει, καθ' ἡμᾶς, τὸ ζήτημα περὶ τοῦ τίς ἐστὶν ἡ κανονικῶς ἐν τῇ Χώρα ταύτῃ ὑφισταμένη Ἱεραρχία.

4. Ἐπιχειρεῖτε κατοχυρῶσαι τὰ ἐπὶ τῆς Ἀμερικῆς δικαιώματα δικαιοδοσίας τῆς ἀγίας Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων ἀβασίμων λόγων, ἐρείδόμενοι ἐπὶ κανόνος μὲν οὐδενός, εἰκαίων δὲ τινων ἐρμηνειῶν τοῦ τε ἀπονεμηθέντος τῷ ἀγιωτάτῳ Πατριάρχῃ Ἰὼβ τίτλου «Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας καὶ τῶν ὑπερβορείων Χωρῶν» καὶ τῆς παραχωρηθείσης αὐτῷ ἐξουσίας, καθ' ἣν ὁ Πατριάρχης Μόσχας δύναται ὅσα καὶ οἱ τέσσαρες δύνανται Πατριάρχαι.

Πρῶτον, λοιπόν, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ ἀποψις, ὅτι ἡ δικαιοδοσία τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν ἀπεριόριστος ἐστὶν καὶ ἀκαθόριστος, οὐκ εὐσταθεῖ. Καὶ γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς ποτε τοιαύτη προνομία, καὶ ὁ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου β' κανὼν διαγορεύει σαφῶς τε καὶ κατηγορηματικῶς, ὅτι: «Τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους ταῖς ὑπερορίαις Ἐκκλησιαῖς μὴ ἐπιέναι, μηδὲ συγγεῖν τὰς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνους τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον τὰ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον διοικεῖν, τοὺς δὲ τῆς Ἀνατολῆς ἐπισκόπους τὴν Ἀνατολὴν μόνον διοικεῖν φυλαττομένων τῶν ἐν τοῖς κατὰ Νίκαιαν πρεσβείων τῇ Ἀντιοχείῳ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τοὺς τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως Ἐπισκόπους τὰ κατὰ τὴν Ἀσιανὴν μόνον διοικεῖν, καὶ τοὺς τῆς Ποντικῆς τὰ τῆς Ποντικῆς μόνον, καὶ τοὺς τῆς Θράκης τὰ τῆς Θρακικῆς μόνον οἰκονομεῖν». Καταλήγει δὲ ὁ ἱερὸς οὗτος τῶν θεοφόρων ρν' πατέρων ἡμῶν Κανὼν οὕτω: «Τὰς δὲ ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσιν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας οἰκονομεῖσθαι χρὴ κατὰ τὴν κρατήσασαν συνήθειαν τῶν Πατέρων».

Κατὰ τε τοὺς Θείους καὶ ἱεροὺς κανόνους καὶ τὴν μῆτε τοῦ πνεύματος μῆτε τοῦ γράμματος αὐτῶν ἀποστᾶσαν παράδοσιν, τὰ ὅρια τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἀγιωτάτων καὶ Μακαριωτάτων Πατριαρχῶν ἀσθηρῶς ὄντα καθωρισμένα, οὐχ ὑπερέβαινον τὰ ὅρια τῆς ἐν ἡ ἐπολιτεύοντο διοικήσεως τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Πᾶσαι γὰρ αἱ ἐν τῷ Κράτει ἐκείνῳ κατὰ διοικήσεις τοπικαὶ Ἐκκλησιαί,

καὶ αἱ σύνοδοι αὐτῶν οὐδόλως συνεχωροῦντο ὑπερβαίνειν τὰ ὅρια τῆς διοικήσεως.

Αἱ ἐκτὸς τῶν διοικήσεων τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους Ἐκκλησίαι, αἱ οὕτως καλούμεναι «οἱ ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσι τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαι», διφεκοῦντο οὐχ ὑπὸ τῶν παραμεθορίων Μητροπολιτῶν, ἀλλὰ «κατὰ τὴν κρατήσασαν συνήθειαν τῶν πατέρων».

Ἐπολαμβάνομεν, ὅτι σαφῶς τῶν ἱερῶν κανόνων διαγορευόντων, ὅτι χρὴ ἕκαστον τῶν Μητροπολιτῶν ἢ Πατριαρχῶν μόνον τὰ τῆς ἑαυτοῦ διοικήσεως οἰκονομεῖν, πάντῃ ἄλογόν ἐστιν ὑπονοῆσαι, ὅτι τῶ ἀγιωτάτῳ Πατριάρχῳ Μόσχας μόνῳ καὶ κατ' ἐξαιρέσειν μείζονα ἐδόθησαν προνόμια, ἐπεὶ μάλιστα κατὰ τοὺς αὐτῶν τε τίτλον καὶ τὸ αὐτοκέφαλον χορηγήσαντας ἀγιωτάτους Πατριάρχας τὸ μέγιστον τῶν αὐτῶν δοθέντων προνομίων τὸ «ἀδελφὸν εἶναι καὶ λέγεσθαι τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν μετὰ ταύτης τῆς ἐπωνυμίας, ὁμοταγῆ καὶ συνθρονον, ἴσον τε τῇ τάξει καὶ τῇ ἀξίᾳ, ἐπιγράφεσθαι τε καὶ ὑπογράφεσθαι κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν. Ἡ ἐν τῶ ἀπνευμηθέντι τῶ ἀγιωτάτῳ Πατριάρχῳ Μόσχας τίτλῳ φράσις «καὶ τῶν ὑπερβορείων μερῶν», οὐ δηλοῖ τι περὶ αὐτῶ παραχωρήσεως δικαιώματος ἔξω τῆς ἑαυτοῦ δικαιοδοσίας ἐκτείνεσθαι ἐν ταῖς ὑπερβορείαις χώραις πάσαις, ἀλλ' ὅτι συμπάσης τῆς τότε Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας κατέστη Πατριάρχης κατὰ τὸν λδ' κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ οὐχὶ διοικήσεως τινος αὐτῆς μόνον· ὁ γὰρ τότε Ρωσσίας Θεοφιλῶς ἀνάσσων Θεόδωρος τοῦτον ἔφερε τὸν τίτλον: «Βασιλεὺς Μοσχόβου καὶ πάσης Ρωσσίας καὶ τῶν ὑπερβορείων μερῶν», ἦτοι καὶ τῶν αὐτῶ ἢ τοῖς πρὸ αὐτοῦ βασιλευσὶ τῶ Ρωσικῶ Κράτει προσαρτηθειῶν ὑπερβορείων Χωρῶν, μὴ ὑπὸ Ρώσσων τυχὸν κατοικουμένων. Ταῦτα πάντα ἀνάγραπτά εἰσιν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου τῆς ἐν ἔτει 1588 συγκροτηθείσης (Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα κλπ. τ. Ε', σελ. 149-155).

Πᾶς μὲν ὁ τὴν δικαίαν κρίσιν θέλων κρίναι συνομολογήσει, ὅτι ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης Μόσχας ἔχει δικαιοδοσίαν ἐπὶ μόνων τῶν ὁρίων τῆς βασιλείας Θεοδώρου, ὁ δὲ καὶ χαρίζεσθαι τὴν καὶ κατὰ τὸ ζωποιοῦν πνεῦμα, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ τὸ ἀποκτεῖνον γράμμα, τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς νόμους νοῶν, σφραγίσει, ὅτι ὁ τῆς Μόσχας Ἀρχιερεὺς Πατριάρχης ἐστὶ τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ὀλοκλήρου τοῦ Ρωσικοῦ Κράτους, ὅποιον ἂν ἕκαστοτε ὑπάρχοι.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, Ἀλάσκας μὲν ἐπαινετῶς ὁ ἀγιώτατος Θρόνος Μόσχας ἐπέβαινε, ἐφ' ὅσον τῶ Ρωσικῶ αὐτῇ ὑπέκειτο Κράτει, Ἡνωμένων ὁμως Πολιτειῶν ἢ ἄλλης τινὸς Χώρας, ὅπουδῆποτε κειμένης, οὐκ ἐπιτρέπεται τῶ ἀγιωτάτῳ Μόσχας Πατριάρχῳ ἐπιβαίνειν ἐπὶ λόγῳ οὐδενί· εἰ γὰρ καὶ μηδενὶ δοκοῦσι τισιν ὑποκεῖσθαι αἱ τοιαῦτα Χῶραι, ἀλλὰ πάντως τῶ Πατριαρχικῶ Θρόνῳ Μόσχας οὐχ ὑπόκεινται· οἱ γὰρ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες σαφῶς διαγορεύουσιν, ὅτι «αἱ ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ διοικοῦνται κατὰ τὴν κρατήσασαν συνήθειαν τῶν πατέρων».

Οὐδεὶς τῶν ἱερῶν κανόνων οὐδαμοῦ λέγει ὅτι Μητροπολίτη τινὶ ἢ Πατριάρχῳ ἐτέρῳ ἐδόθη τὸ προνόμιον

τοῦ χειροτονεῖν τοὺς ἐπίσκοπους τῶν ἐν ταῖς βαρβαρικοῖς Χώραις ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν. Τοῦτο μόνῳ Ἀρχιεπισκόπῳ παρακεχώρηται τῶ Κωνσταντινουπόλεως· οὗτος γὰρ πρῶτον μὲν διὰ τὸ εἶναι τὴν αὐτοῦ Καθέδραν «Νέαν Ρώμην» καὶ «τιμηθῆναι βασιλεῖα καὶ συγκλήτῳ» ἠξιώθη τῶν αὐτῶν τῶ τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης Ἀρχιερεῖ πρεσβείων, ἦτοι προνομίων καὶ δικαιοματίων, καὶ πρῶτος κατεστάθη Μητροπολιτῶν, κατὰ τὸν β' κανόνα τῶν ρν' πατέρων ψήφῳ καὶ ἀποφάσει τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (Κανὼν κη' ἐν Ράλλῃ καὶ Ποτλῆ, ἔ. ἀν. τ. Β' σελ. 281). Εἶτα, τοῦ Ρώμης Ἀρχιεπισκόπου ἀποκοπέντος ἀπὸ τῆς ἐνότητος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Κωνσταντινουπόλεως «πρῶτος κατέστη τῶν ἱερῶν τῆς Οἰκουμένης» καὶ ἀναγκαῖος, ἦτοι ex officio, πρόεδρος». Τοῦτ' αὖτ' ἀπὸ τῶ Παναγιωτάτῳ Πατριάρχῳ «αἱ τε ὑπὸ τὴν Ρωμανίαν (Ρωμαϊκὸν Κράτος) Ἐκκλησίαι ὑπετέθησαν, ἄνευ τινῶν», ἦτοι πᾶσαι ἀνεξαιρέτως, καὶ αἱ ἐκτὸς ταύτης πᾶσαι (Ράλλη-Ποτλῆ. Σύνταγμα τ. Β' σελ. 206, 286), οὐ μὲντοι κατὰ λόγον δικαιοδοσίας ἐπ' αὐτῶν, ἀπαγε, ἀλλὰ ὡς τῆς Ἐκκλησίας πρῶτῳ Ἐπισκόπῳ, ἐκπροσώπῳ καὶ ἐπιμελητῇ. Τοῦ χρυσοῦ τούτου κανόνος ὁ ἀγιώτατος τῆς κατὰ Κωνσταντινουπόλιν Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Θρόνος οὐδέποτε ἀποστάς, ἐν ἐσχάτοις καιροῖς (1908), λογισάμενος πρὸς ὦραν, ὅτι εἰς προκοπὴν μέλλει ἔσεσθαι τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, εἰ γε ἐκχωρήσει τῇ ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος τὸ «δικαίωμα τῆς προστασίας τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ, ἐν τε Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς Χώραις Ὀρθοδόξων» κοινοτήτων, διὰ τοῦ ἀγιωτάτου ἐκείνου ἐν Πατριαρχαῖς Ἰωακείμ Γ' διεκλήρυνεν: «Εὐδὴλον, ὅτι οὔτε ἡ ὑπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικοῦ Θρόνου εἰς αὐτοκέφαλον ἀναχθεῖσα μετὰ καθωρισμένον ὄριον ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, οὔτε τις Ἐκκλησία ἐτέρα, ἢ θρόνος ἡδύνατο δήπου κανονικῶς πέραν τῶν ὁρίων τῆς οἰκείας περιφερείας ἐπεκτεῖναι τὴν ἑαυτοῦ ἐξουσίαν, πλὴν γε τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ Θρόνου ὑπὸ τε κεκορηγημένου αὐτῶ προνομίου τοῦ χειροτονεῖν τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς, καὶ πέρα δηλονότι τῶν καθωρισμένων Ἐκκλησιαστικῶν περιφερειῶν, ἐπίσκοπους καὶ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ πρεσβείων εὐλόγως δικαιουμένου τὴν ὑστάτην ἀσκεῖν ἐπὶ τῶν εἰρημένων ἐν τῇ ξένη Ἐκκλησιῶν προστασίαν».

Ἀρκούμεθα τοῖς εἰρημένοις· δέδεικται γὰρ, ὅτι μόνος ὁ Θρόνος ὁ Οἰκουμενικὸς εὐλόγως ἔξω τῶν ὁρίων τῆς αὐτοῦ δικαιοδοσίας ἐπεκτείνεσθαι δύναται. Ἄρα, ἢ ἐν Ἀμερικῇ ὑπὸ ἐτέρου τινὸς πατριαρχικοῦ Θρόνου ἢ ἄλλως πως ἐπίσκοπου κατάστασις οὐδὲν ἕτερον δύναται μαρτυρεῖν, εἰ μὴ κατάκριτόν τινα καὶ ὑπὸ τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων πάντῃ ἀπειρημένην ὑπερόριον ἐπὶ χειροτονία ἐπέμβασιν. Ἡ παρ' ὧν προβληθεῖσα ἀξίωσις οὐ μόνον δικαιοδοσίας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ δικαιώματος μεταβιβάσεως τῶν δικαιωμάτων τούτων, τέλεόν ἐστιν ἀβάσιμος. Ἐντεῦθεν, τὸ ὡς στερεὰ τις βᾶσις ἐκληφθὲν ὑφ' ἡμῶν ἀξίωμα, ὅτι «ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία ἐστὶν ἡ νόμιμος ἀρχὴ διὰ σύνολον τὴν ἐν Ἀμερικῇ Ὀρθοδοξίαν», τοῦ ἐρείσματος

αὐτοῦ ἐλεχθέντος ἐσφαλμένου, στερεῖται πάσης ἀξίας. Ταῦτα περὶ τῆς δικαιοδοσίας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

5. Ἄλλ' ἴδωμεν καὶ τὰ περὶ αὐτοκεφάλου, ὅπως ἐναντία ἀλλήλοις τὰ ὑφ' Ὑμῶν γραφέντα φαίνεται! Περὶ μὲν γὰρ τοῦ τῆς κατὰ Ρωσσίαν ἀγιωτάτης Ὑμετέρας Ἐκκλησίας αὐτοκεφάλου λέγετε, ὅτι τε χάριτι Χριστοῦ τοῦτο αὐτῇ ὑπάρχει καὶ ὅτι χρονικῆ αὐτοῦ ἀρχὴ τὸ ἔτος 1448 ἐστίν, ὅτε ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ μηδενὸς συναινοῦντος, ἐπαύσασθε εἰδέναι τὸν μέχρι τότε πρῶτον Ὑμῶν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, περὶ δὲ τῶν ἄλλων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὅτι ἐκάστη δικαίωμα ἔχει εἰς αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τμημά τι τῆς ἑαυτῆς ἀνακηρύττειν δικαιοδοσίας καὶ ὅτι νόμιμος ἀρχή, δυναμένη αὐτοκέφαλον δοῦναι, ἡ μήτηρ Ἐκκλησία ἐστίν! Οὐχ ὄρατε τὴν ἀντινομίαν; Εἰ ἀπὸ Χριστοῦ τὸ αὐτοκέφαλον, τίνας ἔνεκεν ἀναθέματι καθυπεβλήθη ἡ ἐν Ἀμερικῇ Ρωσικῇ Ὁρθόδοξος Ἑλληνοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἰδίῳ δικαίῳ, αὐτοβούλῳ καὶ ἀντικανονικῳ, ὡς καὶ τινες ἄλλαι ἄλλωστε Ἐκκλησίαι, ἀποσπασθεῖσα τοῦ οἰκείου Πατριάρχου καὶ τῆς μητρὸς—Ἐκκλησίας, ἀλλ' οὐκ ἐπαίνοις καὶ ἐγκωμίοις κατεστέρθη; Εἰ δὲ ὡς εὐεργητῆριον χάρισμα ἔδει αὐτῇ τὸ αὐτοκέφαλον λαβεῖν, πῶς ὑμεῖς διατεινεσθε, ὅτι τὸ τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Ρωσσίας αὐτοκέφαλον εἰς τὸ σωτήριον ἔτος 1448 ἀνάγεται, ὅτε οἱ τότε κατὰ Ρωσσίαν ἐπίσκοποι, χωρὶς εἰδήσεως τοῦ ἑαυτῶν πρῶτου μύρια ὅσα ἔπραξαν; Ἡ τοῦ τῆς Ὑμετέρας ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας χρονικῆ ἀρχὴ οὐκ εἰς τὸ ἔτος 1448 ἀνατρέχει, ἀλλ' εἰς τὸ ἔτος, καθ' ὃ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Παναγιώτατος Πατριάρχης αὐτὸ ἀνακηρύξει ἠυδόκησεν· καὶ γὰρ καὶ Ὑμεῖς τὴν ἀντικανονικὴν ἀπὸ τῆς Ὑμετέρας Ἐκκλησίας ἀπόσχισιν τῆς ἐν Ἀμερικῇ Μητροπόλεως εἰς οὐδὲν λογισάμενοι, αὐτοκέφαλον αὐτῇ ἐπεκυρώσατε οὐκ ἄφ' ἧς αὐτοῖ αὐτοβούλῳ ἀνεξάρτητοι κατέστησαν, ἀλλὰ ὅτε αὐτοὶ μὲν ἐν ταπεινώσει ἠτήσαντο, τῷ δὲ αἰοδίῳ καὶ μακαριστῷ Πατριάρχῃ Ἀλεξίῳ καὶ τῇ περὶ αὐτὸν Ἱερᾶ Συνόδῳ ἔδοξεν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἐν τοῖς ὑμῖν λεχθεῖσι καὶ γραφεῖσιν ἀντινομίας.

Τὸ δίκαιον τῆς Ὑμετέρας ἀπόψεως καὶ ἐνεργείας ἐπιχειρεῖτε κατοχυρῶσαι διὰ τῆς θεωρίας, ὅτι αὐτοκέφαλον δύναται δοῦναι μόνη ἡ μήτηρ — Ἐκκλησία, ἢτοι ἡ εἰς Χριστόν, καθ' ἡμᾶς καλέσασα μόνον, καὶ διὰ τῆς τοιαύτης θεωρίας εἰς παράδοσιν ἀναγωγῆς. Ἄλλ' ἐλάθετε ἑαυτοὺς μετ' ἐμφάσεως σημειώσαντες ὅτι ἡ «μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν» πασῶν ἡ ἁγία Σιωνίτις ἐστίν Ἐκκλησία.

Ἄλλὰ πῶς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εἴ γε ὀρθῶς ἔχει ἡ ἀποψὶς ὑμῶν, ἡ μήτηρ αὕτη πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν οὐ μόνον οὐδεμίαν ποτὲ ἀνεκήρυξεν αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, ἀλλ' αὕτη ἐδεήθη τῆς τοιαύτης τιμῆς παρ' ἄλλων τυχεῖν; Ἐπισκοπὴ γὰρ, ὡς εἶδατε, ἀσημαντὸς τίς ὑπῆρξεν ἄχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν τοῖς ἀγίοις πατέρας ἐδοξε «τὸν ἐν Αἰλίᾳ ἐπίσκοπον τιμᾶσθαι». Δοκοῦμεν δ' ὅτι οἱ θεϊότατοι τῶν ἀγίων καὶ Οἰκουμηνικῶν Συνόδων πατέρες ὀρθῶς διετύπωσαν τὴν τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν. Ποία λοιπὸν ἡ παράδοσις ἡ λέγουσα, ὅτι αὐτοκέφαλον δύναται δοῦναι μόνη ἡ μήτηρ Ἐκκλησία, ἢτοι ἡ εἰς Χριστόν καλέσασα; Ὁ τίτλος μήτηρ—Ἐκκλη-

σία, ὡς οἱ πνευματέμφοροι ρν' πατέρες λαυθανόντως ἐπεσήμαναν, τιμῆς ἐστίν μόνον δείγμα, δικαίωμα δὲ οὐδενός· οὔτε γὰρ δικαίωμα ἔσχεν ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησία ἐπὶ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν οὐδὲν, οὔτε ἐξουσίας ἀντειποῖθη οὐδέποτε οὐδεμιᾶς, καίτοι ἀπ' αὐτῆς ὠρμήθησαν ἅπαντες οἱ ἡμᾶς εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ ζωγρήσαντες θεοκήρυκες ἀπόστολοι. Τιμῆς μόνον ἔνεκεν ὁ ταύτης τῆς ἁγίας πόλεως ἀρχιερεὺς συγκλητήριμῆθη μετὰ τῶν ἀγιωτάτων Πατριαρχῶν, κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας.

Κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἦτοι τιμῆς καὶ σεβασμοῦ ἔνεκα, ἡμεῖς τε οἱ πρὸ Βυζαντίου τὸ σωτήριον δεξάμενοι κήρυγμα καὶ τὸ Ὑμέτερον μέγα Ἔθνος, κατὰ τὸν αὐτόν, ἐπαναλαμβάνομεν, λόγον, ὀνομάζομεν τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν μητέρα· ἐξ αὐτῆς γὰρ ἐπὶ πολὺ ἠρτήμεθα καὶ ὑπ' αὐτῆς τρεφόμενοι τε καὶ συνετῶς παιδαγωγούμενοι εἰς τε Χριστὸν Ἰησοῦν ἠυξήθημεν καὶ τὴν Ὁρθόδοξον ὑπ' αὐτῆς διαδεχθέντες φυλάττειν πίστιν σωζόμεθα, ὡς ἡμᾶς ὁ τοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας αὐτοκεφάλου ἀνακηρυκτικὸς ἀναδιδάσκει Τόμος, ὃν ὡς εὐεργεσίαν παρὰ τῆς μητρὸς ἡμῶν ἐδεξάμεθα.

Ἄλλὰ οὐδὲ τὴν ἀποψὶν Ὑμῶν, ὅτι πᾶσα Ἐκκλησία Τοπικὴ αὐτοκέφαλος ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ εἰς τὰξιν αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας ἀναγαγεῖν τμημα τῆς ἑαυτῆς δικαιοδοσίας ἀποδεχόμεθα. Τὸ γὰρ εἰς μέσον φερόμενον παράδειγμα τῆς Ἐκκλησίας Ἰβηρίας οὐδὲν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἀπόψεως μαρτυρεῖ· οὐ γὰρ ἠξίωται τοῦ αὐτοκεφάλου ἡ ἐν Ἰβηρίᾳ Ἐκκλησία ὑπὸ Ἐκκλησίας Τοπικῆς μῆδ', ἀλλ' ὑπὸ συμπτώσεως τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐν ἔτει 556 διάγνωσις τῆς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας οὐδὲν ὠφέλησε τὴν Ἐκκλησίαν Ἰβηρίας ἄχρι τοῦ 604 ἔτους, ὅτε καὶ οἱ λοιποὶ ἠυδόκησαν Πατριάρχαι ἐπευλογῆσαι τὸ παρατύπως γενόμενον. Ἄρα καὶ ἐν τούτῳ κατὰδελὸν ἐστίν, ὅτι τὸ αὐτοκέφαλον οὐχ ὑπὸ Ἐκκλησίας μῆδ' χορηγεῖται· ὅσον δὲ περὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας Θεοδώρου τοῦ Βαλασαμῶνος, ὅτι «διάγνωσις τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου τὴν Ἰβηρίας Ἐκκλησίαν τῇ τοῦ αὐτοκεφάλου ἀξίᾳ τετίμηκεν», ταύτην μόνην φρονοῦμεν ἐγχωρεῖν τὴν ἐξήγησιν. Ἀπειληθέντος τοῦ Ἰβηρίας θρόνου εἰς μονοφυσιτῶν ἀρχιερέων περιπεσεῖν χεῖρας, ὁ ὀρθοδοξότατος τῆς κατὰ τὴν Χώραν ταύτην ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κλῆρος, τῷ ἀγιωτάτῳ τῆς Μεγάλῃς Ἀντιοχείας Πατριάρχῃ καταφυγὼν, θερμῶς ἠτήσατο περιφρουρησάμενος τὴν Ὁρθόδοξον ποίμνην ἀπὸ τῆς λύμης τῆς αἰρέσεως, καὶ λοιπὸν προνοίας ἔνεκα καὶ φυλακῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως τὸ αὐτοκέφαλον τῆς ἑαυτῶν Ἐκκλησίας πρὸς ὦραν ἠρνήθησαν καὶ ἑαυτοὺς τῷ Ἀντιοχείας Θρόνῳ ὑπέταξαν. Παρελθόντος δὲ τοῦ κινδύνου βραδύτερον, ἐπὶ τοῦ ἀγιωτάτου ἐκείνου Πέτρου, τοῦ κατηγορηματικῶς ὀμολογήσαντος μηδὲν ἐν μηδενὶ προτίθεσθαι πράττειν ἄνευ τῆς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως γνώμης Πατριάρχου, διάγνωσις τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου ἀποκατέστησε τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἰβηρίας τὸ ἐπὶ τινὰ χρόνον οἰκονομικῶς παραμερισθὲν αὐτοκέφαλον. Ἡ περὶ τῶν τότε γενομένων ἑλλειψῶν ἐπαρκῶν ἱστορικῶν μαρτυριῶν, χώραν δίδωσι πολλῶν εἰκασιῶν. Τὸ ὅτι ὁμως τὸ τῆς Ἐκκλησίας Ἰβηρίας αὐτο-

κέφαλον οὐκ ἔτυχεν ἀναγνωρίσεως, εἰ μὴ κατὰ τὸ ἔτος 604 ὑπὸ πασῶν τῶν λοιπῶν ἀγίων Ἐκκλησιῶν μαρτυρεῖ, ὅτι ἡ τῆς Συνόδου Ἀντιοχείας διάγνωσις οὐδὲν ἦν πλέον, εἰ μὴ εἰσήγησις τις καὶ συγκατάθεσις, ἥς χωρὶς οὐποτ' ἂν καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀπετολήθη τμήματος τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Θρόνου ἐκείνου ἀπόσπασις.

Ἄλλα δώσωμεν, ὅτι ἡ τε τῆς διαγνώσεως τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἀναγνώρισις τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ Ἐκκλησίας, διὰ τινος ἡμῖν ἀγνώστους λόγους ὑπὲρ τὸ δέον ἐπιβραδυνθείσης, ἀσαφῆς ἐστίν.

Ποία ἡ περὶ ἀναγνωρίσεως αὐτοκεφάλου Ἐκκλησιαστικῆ Παράδοσις; Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀπαντῶντες ἀρκεσθῆσόμεθα εἰς ὀλιγίστας μαρτυρίας:

Πρῶτον λοιπόν, ὁ τῶν ρν' θεοφόρων πατέρων β' κανῶν μονουχι κραυγάζει, ὅτι οὐχ ἱστορικὴ τις ἐξέλιξις, ἀλλὰ κανόνες Ἐκκλησιαστικοὶ τὰς ἐν Ρώμῃ, Ἀλεξανδρείᾳ, Ἀντιοχείᾳ, Θρακικῇ, Ποντικῇ, Ἀσιανῇ, καὶ εἴ τιτι ἄλλῃ διοικητικῇ Ἐκκλησίας αὐτοκεφάλους κατέστησαν. Τίνος Συνόδου οἱ κανόνες οὗτοι; Ποῦ ποτε συγκροτηθείσης;

Οὐκ ἐστὶν φανερόν. Τὴν τοιαύτην πάντως τῶν Ἐκκλησιῶν διάρθρωσιν ὁ θ' κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου «κανόνα» καλεῖ «ἀρχαῖον, κρατήσαντα ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν».

Μεταγενεστέρως, αἱ ἅγιοι καὶ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ὡς ὑψίστη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀρχή, πολλὰ κατὰ τὸ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ αὐταῖς δόξαν διερρῦθμισαν. Καὶ τὸν μὲν Ἱεροσολύμων Ἐπίσκοπον τοῦ τέως Κυριάρχου τάξιν ἐπέχοντος Μητροπολίτου Καισαρείας προσέστησαν καὶ Πατριαρχικῇ, ὡς εἴρηται, ἀξίᾳ ἐτίμησαν, τὸν δὲ Κωνσταντινουπόλεως Ἀρχιεπίσκοπον οὐ μόνον τοῦ Ἀλεξανδρείας προέταξαν καὶ ὑπ' αὐτὸν τὰς διοικήσεις Ποντικῆς, Ἀσιανῆς, καὶ Θρακικῆς ἐποίησαν, ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης πάπᾳ κατὰ πάντα ἐξίσωσαν.

Δῆλον ἐκ τούτων γίνεταί, ὅτι εἴτε δι' ἀποφάσεων Συνόδων Οἰκουμενικῶν ἢ Τοπικῶν, εἴτε ἄλλως πως, ἡ Ἐκκλησίας τινὸς εἰς τὴν αὐτοκεφάλου καὶ ἀνεξαρτήτου τάξιν ἀναβίβασις, ὑπόθεσις ἦν πάντοτε συμπάσης τῆς Ἐκκλησίας. Κατ' αὐτὴν τοῖνον τὴν ἀδαμαντίνην τῆς Ἐκκλησίας Παράδοσιν, Συνόδου Οἰκουμενικῆς ἐπὶ πολὺ μὴ συγκληθείσης, ἵνα μὴ τὰ τῶν ἀγίων Ἐκκλησιῶν ἐπιμελείας μένωσιν ἐκτός, οἱ τῶν ἀγίων Ἐκκλησιῶν ἐκπρόσωποι τῇ τοῦ «πρώτου, ὡς προφθάσαντες εἶπομεν, τῶν ἱερέων καὶ ἀναγκαίου προέδρου» προσκλήσει, εἴτε τὴν βασιλίδα καταλαμβάνοντες, εἴτε ἀντεπιστέλλοντες, τὰ συμφέροντα διετάσσοντο. Ἡ πρᾶξις αὕτη σταθερῶς ἐπὶ αἰῶνας μακροῦς μαρτυρουμένη καὶ ἐπικυρουμένη, ἀνύψωσε τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδον, τὴν ὡς εἴρηται διακονίαν ἐμπεπιστευμένην, εἰς τοιαύτην περιωπήν, ὥστε λέγεσθαι περὶ αὐτῆς, ὅτι «μείζων ἐστὶ πασῶν τῶν Συνόδων», καὶ διατείνεσθαι τινος, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἐν τῷ στ' κανόνι τῶν ρν' ἀγίων Πατέρων ὑπονοουμένη «Οἰκουμενικὴ Σύνοδος». Ἐπὶ τῶν προρρηθέντων ἐπεριδόμενος προνομίων τῆς ὑπ' αὐτὸν ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, εἴτε μετὰ τῆς Ἐκκλησίας συμπάσης, ὡς

προκειμένου περὶ τῆς εἰς Πατριαρχεῖον ἀνυψώσεως τῆς ἁγίας Μόσχας καθέδρας, — ἐν γὰρ τῷ προσώπῳ τῶν μακαριωτάτων Πατριαρχῶν ἡ σύμπασα συμπαρῆν Ἐκκλησία — εἴτε ἐξ ὀνόματος πάντων, αὐτοκεφάλους ἀνεκήρυξεν Ἐκκλησίας. Καίτοι ὅμως πάντοτε αἱ τοιαῦται αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι προϋπήρχον ὑπὸ τὴν ἀποκλειστικὴν τοῦ Θρόνου ἐκείνου δικαιοδοσίαν, τὸ κύριον τῶν ἑαυτοῦ πράξεων ὁ τῆς κανονικῆς τάξεως φρουρὸς ἐξήρτα πάντοτε ἐκ τῆς συμφώνου τῶν ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν συναινέσεως, ἦν διὰ πατριαρχικῶν γραμμάτων πάντοτε ἐζήτει.

Ἄλλ' ἐρωτήσωμεν: Εἰ πᾶν τὸ ἐν αὐτοκεφάλῳ τινὶ Ἐκκλησίᾳ ἄνευ τῆς τοῦ ἐν αὐτῇ πρώτου εἰδήσεως γινόμενον, ἄκυρον εἶναι ὀρίζεται ὁ κανὼν, τί ἂν εἴη τὸ πανορθόδοξον μὲν ὄν καὶ πανεκκλησιαστικῆς ἐκτάσεως, οὐ μόνον δὲ χωρὶς τῆς εἰδήσεως τοῦ ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ Πρώτου, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν ἐκπεφρασμένην ἀντίθετον αὐτοῦ γνώμην γενόμενον; Πῶς δ' Ἐκκλησία μία, ἐπὶ παραγνωρίσει τοῦ Πρώτου καὶ Προέδρου, συγκαλεῖ τὰς λοιπὰς διὰ γραμμάτων εἰς διαβούλευσιν;

Ἡμεῖς τοιάνδε ἔχομεν τὴν γνώμην: Πάντα τὰ χωρὶς τοῦ Πρώτου γενόμενα Θρόνου, ὡς τὰ περὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Μόσχας ἀνακήρυξιν αὐτοκεφάλου δῆθεν τῶν Ἐκκλησιῶν Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας, καὶ νῦν Ἀμερικῆς, παράτολμά εἰσι καὶ ἀντικανονικά, καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον ἄκυρα, ἀλλὰ καὶ κατὰ κριτα.

6. Ἄλλ' ἔστω, ὅτι πάντα τ' ἀνωτέρω ἔωλοι τινὲς εἰσι συλλογισμοί. Καταφύγωμεν πρὸς τὸν κοινὸν λόγον καὶ ἴδωμεν τὰ πράγματα ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ.

Ἐν Ἀμερικῇ παροικοῦσιν ὑπὲρ τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια Χριστιανῶν Ὁρθόδοξων, προερχομένων ἐξ ὄλων σχεδὸν τῶν Ὁρθόδοξων Χωρῶν. Χάριν τοῦ τούτων στηριγμοῦ, ἐπειδὴ πάντοτε μετὰ νοσταλγίας ἀπέβλεπον πρὸς τὴν ἰδίαν ἑκαστος πατρίδα τὴν ἡμέραν ποθοῦντες τῆς ἐκεῖ ἐπιστροφῆς, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον συγκαταβάσει οἰκονομικῇ χρώμενον ἠνέξατο, ὅπως ἰδίας κατὰ ἔθνη κοινότητος καὶ Ἐκκλησίας συγκροτήσωσιν ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἑαυτῶν Πατρίδι ἁγίων Ὁρθόδοξων ἐξαρτωμένων Ἐκκλησιῶν. Ἐνδειγμα δὲ καὶ τοῦτό ἐστιν, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς Ὁρθόδοξης Διασπορᾶς οὐ τρόπῳ ἐπεχειρήθη λυθῆναι αὐταρχικῶς «κοσμικῆς ἐξουσίας ἐμφαίνοντι τύφον», ἀλλὰ μετὰ πολλῆς συγκαταβάσεως χάριν τοῦ τῶν πολλῶν συμφέροντος, ὅπως σωθῶσι. Κατὰ ταύτην οὖν τὴν κοινῶς, εἰ καὶ οἰκονομικῆν, γενομένην δεκτὴν ἀρχήν, ὁ περικλής τῆς κατὰ Ρωσσίαν Ἐκκλησίας Πατριαρχικὸς Θρόνος ἔχει τὴν προστασίαν καὶ μέριμναν τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον ἅπαντα ἀποδήμων Ρώσσων καὶ τὰς μετ' αὐτῶν σχέσεις αὐτοῦ δύναται ρυθμίζειν κατὰ τὸ κοινὸν ἀμφοτέρων συμφέρον. Φρονοῦμεν οὖν κατὰ ταῦτα, ὅτι, εἰ θέλει, δύναται ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης Μόσχας τῶν ἑαυτοῦ ὡς Πρώτου δικαιωμάτων παραιτήσασθαι, καὶ αὐτοδιοίκησιν ταῖς ἐν διασπορᾷ Ρωσικαῖς Ὁρθόδοξοις Κοινότησιν ἐκχωρῆσαι, ἐπιτρέπων τοῖς ὑπερορίοις ἐπισκόποις δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας ποιεῖσθαι, ὡς καὶ ὁ αἰδίδιμος καὶ μακαριστὸς Πατριάρχης Τύχων ἐποίησεν. Οὐχ

ὁμως ἔξεστι τῷ ἁγίῳ Θρόνῳ Μόσχας αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τοπικὴν ἐν Ἀμερικῇ ἰδρῦσαι, πρῶτον ὅτι ἡ τῶν ἀποδήμων Ρώσων παροικία μία τίς ἐστὶν τῶν Ὀρθοδόξων παροικιῶν, ἀλλ' οὐχ ἡ δεσπάζουσα. Ὡς καλῶς οἶδατε, τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τὸ πλῆθος εἰς ἔθνικὰς ἀχρι τοῦ νῦν Ἐκκλησίας κατανέμεται, ὧν πολυπληθεστέρα, ἅτε πλείονος τοῦ ἡμίσεος τοῦ συνόλου ἀριθμοῦ ποσοῦ αὐτῇ ὑπαγομένου, ἡ λεγομένη Ἑλληνικὴ Ἀρχιεπισκοπὴ ἐστίν.

Δεύτερον, ὅτι τῇ ὡς αὐτοκέφαλῳ ἀνακηρυχθείσῃ Ρωσικῇ Ὀρθοδόξῳ Ἑλληνοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἔγγιστα ἐπτακόσιοι πεντήκοντα χιλιάδες εἰσὶ Ρώσων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἤτοι τοῦ μὲν συνόλου τῶν Ὀρθοδόξων ἀριθμοῦ τὸ ἕκτον, τοῦ δὲ μόνων τῶν Ἑλλήνων ὡς ἔγγιστα τὸ τρίτον. Πῶς σήμερον τοιαύτη τις μειοψηφία τῶν ἄλλων πάντων ἀξιώσει ῥυθμισαὶ καὶ κατευθῦναι τὰ διαβήματα; Τρίτον, ὅτι τὸ θέμα τῶν ἀποδήμων Ὀρθοδόξων, ἀνάγραπτον ἀπὸ πολλῶν ἤδη δεκαετιῶν εἰς τὰς δέλτους τῶν θεμάτων τῆς μελλούσης μετ' οὐ πολὺ συγκροτηθῆναι πανορθόδοξοῦ Συνόδοῦ, λῦσιν εἶχεν εὑρεῖν κοινὴ συμφώνῳ πάντων γνώμη.

Κατὰ ταῦτα, δοκοῦμεν, ὅτι τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐνέργειαν, ὡς παραγνωρίζουσιν τὰς ἄλλας ομάδας τῆς Ὀρθοδόξου Διασποράς, οὐκ ἀστοχῆσει τις πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐὰν αὐτὴν χαρακτηρίσῃ ὡς «τουλάχιστον ἀφιλάδελφον» κινδυνεύει γὰρ αἰτία γενέσθαι διαστάσεως μεταξὺ τῶν τε ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐν Ἀμερικῇ τέκνων αὐτῶν.

7. Ἀλλὰ καταστῆναι τὸν λόγον ἐνταῦθα, ταῦτα ἀπὸ ἀγάπης πλησμονὴν ἐρευξάμενοι. Ἔδει μὴ ἀποστήναι τῆς ὀρθῶς θεείσης ἐν ταῖς Πανορθόδοξοις Διασκέψεσιν ἀρχῆς, τῆς ἐν Συνόδῳ τοῦ ζητήματος τούτου ἐπιλύσεως. Ἔδει μακροθυμῆσαι. Ἔδει ἀναμείναι μικρόν. Μὴ ἀναμείναντας οὐκ ἐπαينوῦμεν, οὐκ ἀποδεχόμεθα, οὐ προσυπογράψαι τολμῶμεν, ἀλλ' ὡς προείπομεν, ἄκυρά τε ἡγούμεθα τὰ γενόμενα καὶ κατακρίσεως ἄξια.

Οὐ μέντοι κατακρίνομεν, ἀλλὰ τῷ πόνῳ τῆς πρὸς Ἑμᾶς μὲν προσωπικῶς στοργῆς καὶ τῆς πρὸς τὴν ἁγίαν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν ἀγάπης διαπύρου συνεχόμενοι, δεόμεθα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ ἀποδοῦναι Ἑμῖν κατὰ τὴν καθαρότητα τῆς ἐν ταῖς Ἑμετέροις ἐπιστολαῖς καταδήλου φιλοχρίστου διαθέσεως καὶ κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ αὐξήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως ἕνεσθεὸν τε καὶ ἔνθερον ζῆλον.

Ἐπὶ δὲ τούτοις πᾶσιν, ἀδελφικῶς καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς παρακαλοῦντες, ὅπως ἐλθόντες εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Πρωτοθρόνου Πατριάρχου εὔρητε ὁμοῦ τὴν πᾶσι τοῖς εὐσεβέσιν Ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης πρόξενον κανονικὴν ὁδὸν τῆς τοῦ ζητήματος τούτου λύσεως, κατασπαζόμεθα τὴν Ἑμετέραν λίαν ἡμῖν ἀγαπητὴν Σεβασμιότητα μετὰ πλείστης ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγάπης καὶ τιμῆς καὶ διατελοῦμεν,

Τῆς Ἑμετέρας Σεβασμιότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ ὅλως πρόθυμος.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

8. Αἱ μετὰ τῶν ἑτεροδόξων ἐπικοινωνίαι.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς μετὰ τῶν ἑτεροδόξων ἐπικοινωνίας τόσον εἰς τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον ἡμῶν, ὅσον καὶ εἰς τὸ «Σχέδιον ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» εἶχομεν καθορίσει τὰς προϋποθέσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας αὐταὶ δύνανται νὰ πραγματοποιηθῶνται καὶ τοὺς στόχους, τοὺς ὁποίους δύνανται νὰ ἐπιδιώκουν.

«Αἱ μετὰ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν σχέσεις, ἐσημειοῦμεν, δὲν περιορίζονται πλέον μόνον εἰς τὰς μετὰ τοῦ Π.Σ.Ε., ἀλλ' ἐπεξετάθησαν καὶ πρὸς ἄλλας ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας, τὰς τε κατ' Ἀνατολὰς καὶ ἐν τῇ Δύσει εὑρισκομένας.

Προτείνομεν, ἵνα τὸ χαρακτηρίζον τὰς σχέσεις μας ταύτας εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἀφ' ἑνὸς ἀγάπη καὶ ὁ ἀμοιβαῖος ἀφ' ἑτέρου σεβασμὸς. Οὕτω θὰ καλλιεργῆται μὲν ἡ φιλία, ἀλλὰ θὰ διατηρῆται καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ σταθερὰ ἐμμονὴ εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ διδασκαλίαν.

Τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον προτείνομεν, ἵνα εἴμεθα ἀνένδοτοι, καὶ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ τίθεται ὡς ἀπαραίτητος προϋπόθεσις πάσης στενωτέρας ἐπαφῆς, πρέπει νὰ εἶναι ἡ κατάπαυσις τοῦ ἐκ μέρους αὐτῶν προσηλυτισμοῦ. Τοιοῦτόν τι προτείνεται νὰ ἀποκρούεται διαρρηθῆναι καὶ νὰ τίθεται ὡς ἀπαραίτητος ὅρος διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν μετ' αὐτῶν φιλικῶν σχέσεων. Τοῦτο πρέπει νὰ ἀποτελῆ καὶ τὸν ὅρον διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἔγκαρδιου καὶ πλήρους συμμετοχῆς μας εἰς τὸ Π.Σ.Ε., καθότι ὁ προσηλυτισμὸς ἐκ μέρους οἰωνδήποτε εἰς τὸ Π.Σ.Ε. μετεχουσῶν ἐκκλησιαστικῶν ομάδων καὶ σχέσεις φιλικαὶ μετ' αὐτῶν εἶναι ἀδύνατον νὰ συνυπάρχουν. Ἄν σταματήσῃ πράγματι ὁ προσηλυτισμὸς, τότε θὰ συμβῆ ὅ,τι πρὸ ἑκατονταετίας καὶ πλέον συνέβη μὲ τοὺς Ἀγγλικανούς. Οὗτοι ἀπεφάσισαν τότε ἐπισήμως καὶ διέκοψαν ὀριστικῶς πᾶσαν προσπάθειαν αὐτῶν πρὸς προσηλυτισμὸν μελῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἕκτοτε δὲ χρονολογοῦνται αἱ στεναὶ μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας σχέσεις τῆς ἡμετέρας».

Ἀπὸ τῆς γραμμῆς ταύτης οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀπέστημεν. Συνεχίσσαμεν μὲν τὴν ἐπικοινωνίαν καὶ τὴν εἰς τὰ διάφορα συνέδρια συμμετοχὴν μας, ἥτις ἀπὸ πολλῶν δεκαετιῶν ἐγκαινιασθεῖσα οὐδέποτε διεκόπη, προσεπαθήσαμεν ὁμως νὰ κρατήσωμεν σταθερὰν τὴν ἀξιοπρεπῆ ἀπαίτησιν τῆς μὴ ἀναμίξεως τῶν ἑτεροδόξων παραγόντων εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ τὴν ἀπαίτησιν μας, ὅπως καταπαύσῃ πάση θυσίᾳ ὁ προσηλυτισμὸς.

Ἐν λεπτομερείᾳ, τὰ ὅσα ἔγιναν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην πρόκειται νὰ ἐκθεθῶν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Προέδρου τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ἐνταῦθα, ὡς ἐπιτραπῆ νὰ διατυπώσωμεν ὠρισμένας ἀπόψεις, ἀπαντῶντες εἰς ἀνευθύνους ἐπικρίσεις, αἰτινες ἐκ μέρους κύκλων τινῶν διατυπῶνται καὶ τὰς ὁποίας ἐπὶ μίαν πενταετίαν ἀντιπαρήλαμεν ἐν σιωπῇ.

I. Ούτε ὁ Οἰκουμενικὸς διάλογος οὔτε ἡ εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν συμμετοχὴ μας ἤρχισαν ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1967. Διὰ τοὺς εἰδότες τὰ πράγματα—καὶ οἱ γράφοντες πρέπει νὰ εἶναι εἰδότες— ὑπάρχει μία μακρὰ προϊστορία, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ εὐρίσκεται εἰς τὴν περίφημον Πατριαρχικὴν Ἐγκύκλιον τοῦ 1920. Ἐκτοτε, μὲ τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἤρχισαν αἱ ζυμώσεις καὶ ἡ μαρτυρία τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπὶ διαχριστιανικοῦ ἐπιπέδου. Καὶ οἱ πλείστοι τῶν νῦν επικριτῶν οὐδὲν εἶπον καὶ οὐδὲν ἔγραψαν μέχρις ἐσχάτων. Ὅχι δὲ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μετὰ παντὸς σεβασμοῦ καὶ μετὰ πάσης ἐμπιστοσύνης ἐξεφράζοντο διὰ πρόσωπα, ὑπεύθυνον θέσιν σχόντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἅτινα οὐδόλως ἀπέστησαν τῆς γενικῆς ταύτης γραμμῆς.

II. Ἐὰν ὑπὸ τινων τῶν μετεχόντων εἰς τὰς διαφόρους Διασκέψεις καὶ τὰ Συνέδρια διατυποῦνται ἀπόψεις ἐσφαλμέναι, οὐδεὶς δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι αἱ ἀπόψεις αὗται ἀποτελοῦν ἔκφρασιν ὀλοκλήρου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἐμποδίζει τὴν ἀναίρεσιν αὐτῶν. Ἡ Ὁρθοδοξία, ὡς ὄργανον ἐκφράσεως τῆς ἔχουσα τὴν Σύνοδον, καὶ δὴ τὴν Οἰκουμενικὴν, δὲν δεσμεύεται ἐκ τῶν διατυπωμένων ἐκάστοτε ὑπὸ μεμονωμένων μελῶν τῆς γνωμῶν. Ἡ οἰαδήποτε συζήτησις ἐπὶ Θεολογικοῦ ἐπιπέδου ἔχει χαρακτῆρα ἀκαδημαϊκόν, ἢ τελικὴ ὅμως καὶ ὑπεύθυνος ἀπόφασις ἀπομένει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῶν τιθεμένων ζητημάτων.

III. Τοῦ ἀλαθῆτου μὴ ἀναγνωριζομένου ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ὡς χαρίσματος ἐπὶ μέρους προσώπων, ἢ μετὰ φανατισμοῦ, καὶ δὴ καὶ ὕβρεων, δῆθεν ὑποστήριξις ὠρισμένων θέσεων ἐκθέτει τοὺς γράφοντας, διότι τοὺς παρουσιάζει, ὡς προσπαθοῦντας μὲν νὰ καταρρίψουν τὰς ἐνδεχομένας πλάνας τῶν ἀντιπάλων, περιπίπτοντας δὲ εἰς τὴν ἐντελῶς ἀπαραδέκτον πλάνην νὰ θεωροῦν ἑαυτοὺς ὡς ἀλαθῆτους. Ἀλλὰ καὶ μόνον τοῦτο ἀπομακρύνει τοὺς οὕτω ἀγωνιζομένους ἀπὸ τῆς Ὁρθοδόξου γραμμῆς καὶ τοὺς ῥίπτει εἰς τὴν περιπέτειαν τῆς αἵρέσεως.

IV. Καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς Ἱεράρχαι, καὶ ἡμεῖς προσωπικῶς ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς οὐδένα παντελῶς ἀναγνωρίζομεν τὸ δικαίωμα νὰ ἀποφαίνεται καὶ νὰ ἀποφασίζῃ περὶ τῆς πορείας καὶ τῆς ἀντιμετώπισεως τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς Ὁρθοδοξίας μόνος, καὶ νὰ προσπαθῇ διὰ τρόπων ἀπαραδέκτων νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἀποψίν του εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνήκει εἰς ὀλοκλήρον τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις ἐν ἁγίῳ Πνεύματι συνερχομένη δύναται νὰ διασκέπτεται καὶ νὰ ἀντιμετωπίζῃ τοὺς προβληματισμούς τῶν καιρῶν καὶ τὰ βήματα, εἰς τὰ ὁποία πρέπει νὰ προβῇ πρὸς ἀντιμετώπισίν των.

—4. Μισθολόγιον — Σύνταξις — Ἀσφάλεια ἐφημερίων.

Ὁ μισθός, ἡ σύνταξις καὶ ἡ ἀσφάλεια τῶν ἐφημερίων ὑπῆρξε μία ἐκ τῶν πρώτων φροντίδων καὶ τῶν

ἐνεργειῶν ἡμῶν. Ἡ στοργικὴ φροντίς τῆς ἡγεσίας τῆς Ἐκκλησίας ἔπρεπεν ὅπωςδήποτε νὰ καλύψῃ καὶ τὰ ὑλικά ταῦτα προβλήματα τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Ὑψίστου καὶ τῆς ἱερατικῆς οἰκογενείας, ὥστε νὰ δοθῇ ἡ εὐχέρεια εἰς τὸν ἱερέα νὰ ἀσκήσῃ μὲ πᾶσαν ἀξιοπρέπειαν τὴν ὑψηλοτάτην ἀποστολὴν του.

Κατ' ἀρχὴν, πρέπει νὰ δώσωμεν μίαν ἐξήγησιν. Θὰ ἦτο εὐχρῆς ἔργον νὰ ἠδύνατο ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀντιμετωπίσῃ μόνη καὶ ἐξ ἰδίων πόρων τὴν μισθοδοσίαν τῶν ἱερέων τῆς. Δυστυχῶς ὅμως, πρὸς τὸ παρόν, τοῦτο εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατον, διότι μέγα μέρος τῆς περιουσίας τῆς ἔχει διαρπαγῇ, καὶ δεύτερον διότι τὸ ἐναπομείναν μέρος λόγῳ τῆς μὴ ἀποδοτικῆς διαχειρίσεως, τῆς ἀπρογραμματίστου διαθέσεως καὶ τῆς εἰς τινὰς περιπτώσεις ἀλόγου διασπαθίσεως τῆς δὲν ἀπέβη ἀκόμη γόνιμον καὶ ἱκανῶς ἀποδοτικόν, ἱκανὸν νὰ καλύψῃ τὰς καθημερινῶς αὐξανόμενας ἀπαιτήσεις, αἱ δὲ ἤδη καταβαλλόμεναι προστάθεται πρὸς ἀξιοποίησιν τῆς περιουσίας μας δὲν ἤρχισαν ἀκόμη ἀποδίδουσαι.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἠναγκάσθημεν νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Κράτους. Ἐζητήσαμεν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, ἔναντι τῆς ὁσῆς κτηματικῆς περιουσίας ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἔναντι τῶν ὄσων ὑπηρεσιῶν ἡ Ἐκκλησία προσέφερεν εἰς τὸ Ἔθνος, νὰ ἀναλάβῃ τὸ Κράτος τὴν κανονικὴν μισθοδοσίαν τοῦ κλήρου τῆς, ἐντάσσον καὶ τοὺς ἱερεῖς εἰς τὴν μισθολογικὴν κλίμακα τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

Αἱ συζητήσεις ὑπῆρξαν μακραὶ καὶ αἱ διαβουλεύσεις ἐπίπονοι. Τέλος, χάρις εἰς τὸ προσωπικὸν ἐνδιαφέρον καὶ τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀγάπην τῆς Α.Ε. τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ, ὡς καὶ τὴν θερμὴν συμπαράστασιν τῶν ἀρμοδίων Ὑπηρεσιῶν, κατελήξαμεν εἰς συμφωνίαν καὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1968 ἐδημοσιεύθη ὁ ὑπ' ἀριθ. 469 Α.Ν. «Περὶ μισθολογικῆς διαβαθμίσεως τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Δι' αὐτοῦ, ὡς γνωστόν, ἐτέθη τέρμα εἰς τὸ πολυδάλητον καὶ ὑπὲρ τὸν αἰῶνα χρονίσαν ἐφημεριακὸν πρόβλημα, καθότι ὁ νόμος οὗτος ἐντάσσει τοὺς ἱερεῖς εἰς τὸ ὑπαλληλικὸν μισθολόγιον καὶ παρέχει εἰς αὐτοὺς τὴν δυνατότητα βαθμολογικῆς καὶ μισθολογικῆς προαγωγῆς καὶ ἐξελίξεως.

Τὸ βῆμα ὑπῆρξε μέγα. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἱ ἱερεῖς δὲν ἐλάμβανον μόνον μισθοὺς πείνης, ἀλλ' ἔμενον στάσιμοι ἀπὸ ἀπόψεως βαθμοῦ καὶ μισθοῦ, λαμβάνοντες καὶ μετὰ δεκαετίας ὅλας καὶ παρὰ τὰ πανεπιστημιακά των διπλώματα, τὸν γλισχρον μόνον ἀρχικὸν μισθὸν των. Μετὰ τὴν μισθολογικὴν διαβάθμισιν, οἱ ἐφημέριοι ἔχουν πλέον τὴν δυνατότητα νὰ προαχθοῦν μέχρι καὶ τοῦ Β' βαθμοῦ τῆς δημοσιούπαλληλικῆς μισθολογικῆς κλίμακος, ἦτοι μέχρι Διευθυντοῦ Α', καὶ νὰ βλέπουν σὺν τῷ χρόνῳ βελτιούμενας ἀναλόγως καὶ τὰς ἀποδοχὰς των.

Προσοχὴν καὶ ἐνδιαφέρον ἐπέδειξεν ἡ ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς τὴν τάξιν τῶν ἱεροκρηρῶν. Οὗτοι, κοπιῶντες ἀμέτρως πρὸς εὐαγγελισμόν τοῦ λαοῦ καὶ ἀντιμετωπίζοντες πλείστας ὄσας δυσκολίας εἰς τὸ ἔργον των, εἶχον νὰ ἀντιπαλαίσουν καὶ πρὸς οἰκονομικὰς, λόγῳ τῆς ἰσχύου τῶν ἀποδοχῶν των, ἔνεκα

της οποίας δεν ηδύναντο ούδὲ τὰ ἀπαραίτητα πρὸς καταρτισμὸν των καὶ πρὸς ἀρτίαν ἐπιτέλεσιν τοῦ λειτουργήματός των βιβλία νὰ προμηθευθοῦν. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἐχορηγήθη εἰς αὐτοὺς παγία μηνιαία ἐπιχορήγησις δι' ἀντιμετώπισιν τῶν ἐξόδων κινήσεως καὶ συγκρότησιν τῆς βιβλιοθήκης των.

Εἰς τὸν τομέα τῶν συντάξεων κατεβλήθη πᾶσα δυνατὴ προσπάθεια. Ὡς γνωστὸν, τὸ Ταμεῖον Ἀσφαλίσεως Κληρικῶν Ἑλλάδος (Τ.Α.Κ.Ε.), ἀπὸ ἀπόψεως πόρων, εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς τὸ 1954, δι' ὃ καὶ δὲν ἔχει τὴν εὐχέρειαν νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς συνεχῶς αὐξανόμενας ἀπαιτήσεις. Παρ' ὅλα ταῦτα, κατεβλήθη φροντίς νὰ βελτιωθοῦν αἱ συντάξεις τῶν ἐφημερίων, ὅσον ἦτο δυνατόν κατὰ τὸ πρῶτον τοῦτο στάδιον.

α) Ἡ θέσις τοῦ TAKE

ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου συντάξεων:

Συγκεκριμένως, αἱ συντάξεις τοῦ TAKE μέχρι τοῦ Μαΐου τοῦ ἔτους 1967 ὑπελογίζοντο ἐπὶ τοῦ β α σ ι κ ο ὕ μ ι σ θ ο ὕ τῶν ἠσφαλισμένων εἰς αὐτὸ ἐφημερίων καὶ τοῦ ἐπιδόματος πολυετίας καὶ εἰς ποσοστὸν 80% τούτων. Παρὰ ταῦτα αὐταί, ὡς ἐλέχθη προχθές, εὐρίσκοντο εἰς λίαν χαμηλὰ ἐπίπεδα, λόγῳ τοῦ ὅτι καὶ οἱ μισθοὶ τούτων ἦσαν χαμηλοί. Καὶ ναὶ μὲν οἱ μισθοὶ τῶν ἐφημερίων ἀπὸ 1-1-1967 ηὔξηθησαν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 281/1966 ΠΥΣ εἰς τὸ διπλάσιον σχεδόν, ἐν τούτοις αἱ συντάξεις τούτων ἐξηκολούθουν νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὰ αὐτὰ χαμηλὰ ἐπίπεδα, διότι ὁ ὑπολογισμὸς τούτων ἐγίνετο οὐχὶ ἐπὶ τῶν νέων μισθῶν, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν τῆς 31-12-66. Οὕτω καὶ μετὰ τὴν αὔξησιν τῶν μισθῶν ἢ μέση σύνταξις τῶν ἠσφαλισμένων τοῦ Ταμεῖου ἦτο ἢ αὐτὴ μετὰ τῆς 31-12-1966. Ἀνήρχετο δὲ αὕτη μετὰ τῶν ἐπιδομάτων ἐορτῶν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 925 δρχ.

Μετὰ ὅμως τὴν κατὰ 60% χορηγηθεῖσαν αὔξησιν τούτων, ἢ ὅποια ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ Δ/κοῦ Συμβουλίου τοῦ Ταμεῖου κατὰ τὰς συνεδριάσεις αὐτοῦ τῆς 3-6-1967, δηλαδὴ εἴκοσι ἡμέρας μετὰ τὴν ἐνθρόνισίν μου, καὶ 20-9-1967 ἦτοι τέσσαρας μῆνας μετ' αὐτὴν καὶ ἐνεκρίθη διὰ πράξεως τῶν Ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καὶ Παιδείας, αὕτη, ἀναδρομικῶς καὶ ἀπὸ 1/1/1967, ἀνῆλθεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 1439. Μετὰ δὲ καὶ τὴν νέαν αὔξησιν τούτων κατὰ 15% τῶν ἀμέσων καὶ 10% τῶν ἐμμέσων ἀπὸ 1/1/1970 ἢ μέση σύνταξις τῶν συνταξιούχων τοῦ TAKE ἀνῆλθεν εἰς 2097 δρχ. Ἐτι μεγαλύτερα ὅμως βελτίωσις τῶν συντάξεων τοῦ TAKE ἐπετεύχθη κατὰ τὸ ἔτος 1971, καθ' ὃ ἀπεφασίσθη ὁ κανονισμὸς τούτων εἰς τὸ 70% τῶν ἀποδοχῶν ἐνεργείας (βασικοῦ μισθοῦ μετὰ τῶν ἐπιδομάτων πενταετιῶν), καθὼς καὶ ἡ ἀναπροσαρμογὴ εἰς τὸ αὐτὸ ποσοστὸν πασῶν τῶν ἀπὸ 1-1-1967 καὶ ἐντεῦθεν ἀπονεμηθεῖσῶν. Διὰ τοῦ νέου τούτου τρόπου καὶ τῶν νέων μισθῶν, οἱ ὅποιοι ἰσχύουν ἀπὸ 1-7-1968, αἱ ἐν λόγῳ συντάξεις εἶναι σχεδὸν διπλάσιαι ἐκείνων, αἱ ὅποιαὶ κατεβάλλοντο εἰς τοὺς δικαιούχους πρὸ τῆς ἰσχύος τῆς ὑπ' ἀριθ. 60/5/938/24-8-1971 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν.

Οὕτως, ἐν ᾧ ἢ μέση σύνταξις κατὰ τὴν 31-5-1967

ἀνήρχετο, ὡς ἐλέχθη, εἰς τὸ ποσὸν τῶν 925 δρχ., κατὰ τὴν 31-12-1967 ἀνῆλθεν εἰς 1439 δρχ., κατὰ δὲ τὴν 31-12-1970 εἰς τὸ ποσὸν τῶν 2097 καὶ τὴν 31-12-1971 εἰς τὸ ποσὸν τῶν 2340.

Κατὰ μισθολογικὰς δὲ κατηγορίας ἢ πλήρης σύνταξις μετὰ τὴν ἀποφασισθεῖσαν ἀναπροσαρμογὴν ἀνήρχετο:

Τὴν 31-12-1966,

Τῶν τῆς Α' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 2003

Τῶν τῆς Β' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 1607

Τῶν τῆς Γ' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 1327

Τῶν τῆς Δ' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 1145.

Τὴν 31-12-1967,

Τῶν τῆς Α' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 3686

Τῶν τῆς Β' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 2957

Τῶν τῆς Γ' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 2520

Τῶν τῆς Δ' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 2205

Τὴν 31-12-1970,

Τῶν τῆς Α' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 5329

Τῶν τῆς Β' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 4053

Τῶν τῆς Γ' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 3476

Τῶν τῆς Δ' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 3129

Τὴν 31-12-1971, ὅτε ἴσχυεν ὁ νέος ὑπολογισμὸς τούτων ἀνήρχοντο:

Τῶν τῆς Α' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 5597

Τῶν τῆς Β' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 4258

Τῶν τῆς Γ' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 3654

Τῶν τῆς Δ' μισθολ. κατηγορίας εἰς τὸ ποσὸν τῶν 3287

Κατεβλήθησαν δὲ διὰ συντάξεις τὰ κάτωθι ποσὰ κατ' ἔτος:

Τὸ ἔτος 1966	δρχ.	34.804.696
Τὸ ἔτος 1967	δρχ.	53.542.989
Τὸ ἔτος 1968	δρχ.	57.197.895
Τὸ ἔτος 1969	δρχ.	60.517.204
Τὸ ἔτος 1970	δρχ.	71.585.819
Τὸ ἔτος 1971	δρχ.	80.164.866

β) Ἀπὸ ἀπόψεως ἐφ' ἀπαξ βοηθήματος.

Ὁ τρόπος ὑπολογισμοῦ τῶν ἐφ' ἀπαξ βοηθημάτων, τὰ ὅποια χορηγοῦνται εἰς τοὺς ἐξερχομένους κατ' ἔτος τῆς ὑπηρεσίας ἐφημερίους καὶ λοιποὺς ἠσφαλισμένους τοῦ Ταμεῖου, καίτοι ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ὁ αὐτός, ἐν τούτοις τὰ καταβληθέντα εἰς αὐτοὺς ποσὰ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1967 καὶ ἐντεῦθεν ἔχουν σχεδὸν τριπλασιασθῆ. Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸν ὑπερδιπλασιασμὸν τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐφημερίων διὰ τοῦ Α.Ν. 469/1968.

Ούτως, ενώ κατά τον Μάϊον του έτους 1967 ο μέσος όρος του βοηθήματος ανήρχετο εις τὸ ποσὸν τῶν 40.000 δρχ., [περίπου κατὰ τὴν 31/12/1967 εις τὸ ποσὸν τῶν 50.880, κατὰ τὴν 31-12-1969 εις τὸ ποσὸν τῶν 70.611 δρχ. καὶ κατὰ τὴν 31-12-1971 εις τὸ ποσὸν τῶν 127.000 δραχμῶν].

Σήμερον τὸ ἐν λόγῳ βοήθημα κατὰ μισθολογικὰς κατηγορίας ἀνέρχεται εις πολὺ μεγαλύτερα ποσά.

*Ἦτοι τῶν τῆς Α' κατηγορίας εις δρχ.	220.000
Τῶν τῆς Β' κατηγορίας εις δρχ.	175.000
Τῶν τῆς Γ' κατηγορίας εις δρχ.	158.000
Τῶν τῆς Δ' κατηγορίας εις δρχ.	145.000

Ὡς ἐλέχθη, τὸ ὡς ἀνωτέρω ὕψος τοῦ παρεχομένου σήμερον βοηθήματος ὀφείλεται κυρίως εις τὰς ηὔξη- μένας ἀποδοχάς, τὰς ὁποίας λαμβάνουν οἱ ἐφημέριοι μετὰ τὸν Α.Ν. 469/68, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ὑπο- λογίζεται τοῦτο.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ καταβληθέντα ποσά, ταῦτα, ἐνῶ τὴν 31-12-67 ἀνῆρχοντο εις τὸ ποσὸν τῶν 7.225.396, τὴν 31-12-1968 ἀνῆλθον εις τὸ ποσὸν τῶν 14.668.627 δρχ. ἤτοι ηὔξηθησαν κατὰ 100% καὶ πλέον. Ἐπι ηὔξημένα ἐμφανίζονται ταῦτα κατὰ τὸ ἔτος 1971, καθ' ὃ ἀνῆλθον εις 28 ἑκατομμύρια δρχ. περίπου (27.986.361), ἤτοι τετραπλασιασμόν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τοῦ 1967.

γ) Ἀπὸ ἀπόψεως νοσηλείας.

Ἡ ὑγειονομικὴ περιθαλψὶς τῶν ἡσφαλισμένων ἐφη- μερίων τοῦ TAKE ρυθμίζεται νῦν διὰ τῶν διατάξεων τῆς ὑπ' ἀριθ. 282/66 ΠΥΣ, κυρωθείσης διὰ τοῦ Α.Ν. 137/1967. Διὰ τῆς ἐν λόγῳ Πράξεως, παρεσχέθη πλήρης ὑγειονομικὴ περιθαλψὶς εις τὸν ἐφημεριακὸν κλῆρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ 1-1-1967, συμφώνως πρὸς τὸ ἰσχύον σύστημα τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων.

Ἡ παροχὴ πλήρους Ὑγειονομικῆς περιθαλψέως εις τοὺς ἐφημέριους, οἱ ὅποιοι προηγουμένως εἶχον μόνον νοσοκομειακὴν καὶ δὴ Γ' θέσεως, ἦτο πράγματι ἐπίτευ- γμα διὰ τε τὸ Ταμεῖον καὶ διὰ τὸν Ἐφημεριακὸν κλῆρον.

Ἡ λειτουργία ὁμως τοῦ Κλάδου Ὑγείας, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νέου τούτου συστήματος, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν πραγμάτων, ὀφείλεται εις τὴν πραγματοποιηθεῖ- σαν αὔξησιν τῶν μισθῶν τῶν ἐφημερίων ἀπὸ 1-7-68. Διότι διὰ τῆς ὡς εἴρηται Πράξεως ἐθεσπίσθη μὲν ὁ νέος τρόπος περιθαλψέως τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου, δὲν προεβλέφθησαν ὁμως, ἐκτὸς τῆς εἰσφορᾶς τοῦ Περιоди- κοῦ «Ἐκκλησία», ἕτεροι πόροι πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτοῦ.

Οὔτως, ἐνῶ τὰ ἔξοδα αὐτοῦ ἀνῆλθον κατὰ τὸ πα- ρελθὸν ἔτος εις 33,3 ἑκατομμύρια καὶ κατὰ τὸ παρὸν εις τὰ 40 καὶ πλέον, ὡς ὑπολογίζεται, τὰ ἔσοδα αὐτοῦ, ἐὰν δὲν ηὔξάνοντο οἱ μισθοὶ τῶν ἐφημερίων ἀπὸ 1-7-1968 θὰ ἀνῆρχοντο μόλις εις 18,5 ἑκατομμύρια δρχ. Δηλαδή εἰς τὸ ἡμισυν περίπου τῶν ἐξόδων αὐτοῦ.

Πέραν ὁμως τῶν ἀνωτέρω, δι' ὧν διησφαλίσθη ἡ λειτουργία τοῦ Κλάδου Ἀσθενείας τοῦ TAKE, ὥστε νὰ δύναται οὗτος ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1968 καὶ ἐν- τεῦθεν, νὰ παρέχῃ πλήρη ὑγειονομικὴν περιθαλψιν εις

τοὺς ἐφημέριους, διὰ τὸ θέμα τῆς ὑγείας τούτων ἐγέ- νοντο καὶ ἄλλα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξέχουσιν θέσιν κατέχει ἡ Ἴδρυσις καὶ τοῦ ΝΙΚΕ, ὅπερ στεγάζεται εις ἀκί- νητον τοῦ TAKE ἀντὶ χαμηλοῦ μισθώματος. Ἀλλὰ περὶ τοῦ Ἰδρύματος τούτου θὰ ὁμιλήσωμεν ἀμέσως κα- τωτέρω.

[Ἔργον ἐξ ὁλοκλήρου τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρ- χιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰε ρ ω ν ὕ μ ο υ, ἐνθα νοσηλεύονται οἱ κληρικοὶ καὶ ἀπολαμ- βάνουν τῆς περιθαλψέως τούτου διὰ τῶν πλέον συγ- χρόνων μέσων καὶ τοῦ ἐκλεκτωτέρου ὑγειονομικοῦ καὶ νοσηλευτικοῦ προσωπικοῦ].

Ἐν ἔτει ἐπίσης 1970 ἐπεξετάθη ἡ ὡς ἄνω περι- θαλψὶς καὶ εις πάντας τοὺς λοιποὺς ἡσφαλισμένους τοῦ Ταμεῖου, οἱ ὅποιοι εἶχον ἐξαιρεθῆ ὑπὸ τῆς 282/66 Π.Υ.Σ., ἐβελτιώθη δὲ διὰ τοῦ ἰδίου Ν.Δ. καὶ ἡ θέσις νοσηλείας τῶν τε ἐφημερίων καὶ τῶν προστατευομένων μελῶν αὐ- τῶν, τὰ ὁποία ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐν λόγῳ Πράξεως ἐνο- σηλεύοντο εις Γ' θέσιν, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1970 εις Β'.

Πλήρη εἰκόνα περὶ τῆς νοσηλείας τῶν ἐφημερίων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1966 λαμβάνει τις ἐκ τῶν διατεθέντων μέχρι σήμερον ποσῶν.

Οὔτως, ἐνῶ διὰ τὴν νοσηλείαν τῶν ἐφημερίων καὶ λοιπῶν ἡσφαλισμένων τοῦ TAKE, κατεβλήθησαν 8.182.556 διὰ τὸ 1966 καὶ 8.742.830 δρχ. διὰ τὸ 1967 κατὰ τὰ ἔτη 1968 καὶ ἐφεξῆς κατεβλήθησαν τὰ ἐξῆς συνολικὰ ποσά:

1968	δρχ.	12.608.483
1969	δρχ.	24.150.452
1970	δρχ.	26.564.116 καὶ
1971	δρχ.	33.042.174, δηλαδή ἔτε- τραπλασιάσθησαν.

δ) Ἀπὸ ἀπόψεως ἀκινήτου περιουσίας τοῦ TAKE.

Ἡ ἀκίνητος περιουσία τοῦ Ταμεῖου κατὰ τὸν Μάϊον 1967, ὡς ἐλέχθη προχθές, ἀποτελουμένη ἐκ δύο πολυ- κατοικιῶν καὶ μιᾶς ἐτέρας τριωρόφου οἰκίας, ἐνὸς του- ριστικοῦ περιπτέρου καὶ τεσσάρων ὀριζοντίων ἰδιο- κτησιῶν (ὀρόφων), ὑπελογίζετο εις τὸ ποσὸν τῶν 28,4 ἑκατομ. δρχ.

Ἐκ τῶν πολυκατοικιῶν ἡ μία, ὡς πεπαλαιωμένη, εἶχε καταστῆ σχεδὸν ἀπρόσοδος.

Ἡ ἐν λόγῳ περιουσία τοῦ Ταμεῖου ηὔξηθη κατὰ δύο ἀκίνητα, συνολικῆς ἀξίας 15 καὶ πλέον ἑκατομμυ- ρίων δρχ., μετὰ δὲ καὶ τὴν συντελουμένην ἀνέγερσιν τοῦ Ξενοδοχείου ἐπὶ τοῦ οἰκοπέδου τῆς ὁδοῦ Βεραν- ζέρου καὶ τὸ ὁποῖον ἐλπίζεται, ὅτι θὰ ἔχῃ ὁλοκλη- ρωθῆ ἐντὸς διετίας, αὕτη θὰ ἀνέλθῃ εις πολὺ μεγαλύτερα ποσά, μὲ ἱκανὴν πλέον ἀπόδοσιν.

ε) Ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ TAKE ἀπὸ τοῦ ἔτους 1966 καὶ ἐντεῦθεν.

Κυρίως ἡ διαφορὰ, ἐν σχέσει μὲ τὴν δραστηριό- τητα τοῦ TAKE μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1966 καὶ προηγου- μένως καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Μαΐου 1967 καὶ ἐντεῦθεν τοι-

ούτων, καταφαίνεται ἐκ τῶν πραγματοποιηθέντων κατὰ τὰ ἐν λόγῳ ἔτη ἐσόδων καὶ ἐξόδων, τὰ ὁποῖα ἀνῆλθον:

Ἔτος 1966	ἔσοδα δρχ.	61.521.259	ἐξοδα	56.800.870
Ἔτος 1967	ἔσοδα »	110.501.184	ἐξοδα	77.462.290
Ἔτος 1968	ἔσοδα »	106.690.945	ἐξοδα	93.062.006
Ἔτος 1969	ἔσοδα »	137.965.904	ἐξοδα	112.469.021
Ἔτος 1970	ἔσοδα »	132.797.937	ἐξοδα	141.420.207
Ἔτος 1971	ἔσοδα »	155.668.543	ἐξοδα	151.528.985

στ) Προβλέψεις διὰ τὸ ἔτος 1973 καὶ ἐφεξῆς:

Ἡ κυριωτέρα ἐπίδιωξις τοῦ Ὁργανισμοῦ, κυρίως ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1968, ὅτε ηὐξήθησαν οἱ μισθοὶ τῶν ἐφημερίων, ἦτο ἡ ριζικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ θέματος τῶν συντάξεων, εἰς τρόπον ὥστε αὐταὶ νὰ υπολογίζωνται ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν ἐνεργείας ἐκάστου καὶ εἰς ποσοστὸν 80% τούτων καὶ μὲ τὴν δυνατότητα ἀναπροσαρμογῆς τῶν πρὸς τὰς χορηγουμένας ἐκάστοτε αὐξήσεις. Ἐγένοντο πλείστα ὅσα ἐνεργεῖαι διὰ τὴν ἐξέυρεσιν τῶν ἀπαιτουμένων ποσῶν, κυρίως δὲ διὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν πόρων τοῦ Ταμείου.

Ἡδὴ ὅμως, ὡς ἤδη ἀνηγγέλθη εἰς ὑμᾶς προχθές, τὸ θέμα πρόκειται νὰ λυθῆ κατὰ ριζικώτερον καὶ σταθερώτερον τρόπον, διὰ τῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ Δημοσίου δι' ἀναλόγου κατ' ἔτος ποσοῦ.

Οὕτω, κατόπιν τῆς δοθείσης ὑποσχέσεως τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ τὸ θέμα τῶν συντάξεων πρόκειται νὰ λυθῆ ὀριστικῶς ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1973.

Πέραν αὐτοῦ ἔχει ζητηθῆ ἐκ μέρους τοῦ TAKE καὶ ἡ ρύθμισις τῶν εισφορῶν τῶν ἐφημερίων διὰ τοὺς Κλάδους Συντάξεως καὶ Ἀσθενείας, ὥστε ἀπὸ 1-1-1973 νὰ μειωθῶν αὐταὶ ἀπὸ 11 εἰς 7%. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια, ἐφ' ὅσον θὰ πραγματοποιηθῆ, θὰ ἀνακουφίσῃ αἰσθητῶς τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ ἐφημερίους, οἱ ὅποιοι τὸ 1/4 περίπου τοῦ μισθοῦ τῶν τὸ διαθέτουν διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν διαφόρων κρατήσεων (TAKE 15%, ΤΑΥΥΠ 4%, περιοδικὸν «Ἐκκλησία» 1/2% διὰ κλάδον Ἀσθενείας 1/2%, Χαρτόσημον 1,2% κ.λπ.).*

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, διὰ τοῦ ἐν σχεδίῳ ὑποβληθέντος Ν.Δ. εἰς τὰ ἀρμόδια Ὑπουργεῖα ρυθμίζονται καὶ ἕτερα προβλήματα τοῦ Ὁργανισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἐφ' ὅσον ἐγκριθῶν, θὰ συντελέσουν εἰς τὴν πλέον ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν αὐτοῦ εἰς τὸ μέλλον.

Ἐνταῦθα θὰ πρέπη νὰ μνημονεύσωμεν καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 925 Ν.Δ. «Περὶ ἰσοβίου βοηθήματος τῶν οἰκογενειῶν τῶν Ἀρχιερέων», τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη ἐνεργείαις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ χάρις εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἰδιαίτερος τῆς Α.Ε. τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ἐπιδειχθεῖσαν κατανόησιν, ἀποβλέπει δὲ εἰς τὴν βοήθειαν τῶν γονέων ἢ ἀγάμων ἀδελφῶν τῶν Ἀρχιερέων. Δὲν ἦτο σπάνιον τὸ φαινόμενον, τοιαῦτα πρόσωπα

* Σημ. «Ἐκκλησίας»: Τὸ νομοσχέδιον ἤδη κατηρτίσθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ ἔχει ἐγκριθῆ ὑπὸ τοῦ Γεν. Λογιστηρίου τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐγγράφει καὶ τὴν σχετικὴν πίστωσιν εἰς τὸν κρατικὸν Προϋπολογισμόν.

νὰ ἔχουν ἀφιερωθῆ διὰ βίου εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τῆς τοιαύτης τῶν ἀφιερώσεως καὶ βοηθείας νὰ ἔχουν προσφέρει ὑψίστας ὑπηρεσίας εἰς αὐτοὺς πρὸς καλυτέραν ἐπιτέλειαν τοῦ λειτουργήματός των, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τούτων νὰ παραμένουν εἰς τὸν δρόμον καὶ νὰ αἰσθάνωνται τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἐθυσίασαν ὀλόκληρον τὴν ζωὴν των. Ἐθεωρήσαμεν, ὅτι ἦτο χρέος μας νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν φροντίδα καὶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ πρὸς τὰ πρόσωπα αὐτά. Ἀτυχῶς, τὸ Ν.Δ. ἦτο περιωρισμένης χρονικῆς ἰσχύος, ἐλπίζεται ὅμως, ὅτι ταχέως θὰ καταστήθῃ δυνατὸν, ἢ περὶ τῶν προσώπων τούτων φροντῆς νὰ εἶναι μόνιμος.

Εἰς τὸν τομέα τῆς Ἀσφαλίσεως κατεβλήθη προσπάθεια ἐπεκτάσεως αὐτῆς εἰς ἅπαντας τοὺς ἐν τῷ Ναῶ ἐργαζομένους, ἀλλ' αἱ προσπάθειαι αὐταὶ δὲν ἐστέφθησαν ἀκόμη ὑπὸ ἐπιτυχίας.

Γενικῶς, εἰς τὸν τομέα αὐτὸν εὐρισκόμεθα ἀκόμη ἐν πορείᾳ. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ὑγειονομικὴν περιθαλψιν ἱστορικὸν βῆμα ἐπραγματοποιήθη διὰ τῆς ὑλοποιήσεως τοῦ ὄνειρου τῶν κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἰδρύματος τῶν Κληρικῶν Ἑλλάδος.

Περὶ αὐτοῦ ὅμως εὐθύς ἀμέσως θὰ ὁμιλήσωμεν ἐκτενέστερον. Κατὰ τὴν Συνέλευσιν τῆς Ι.Σ.Ι. τοῦ 1969 εἶχεν ἐγκαινιασθῆ καὶ ἡ «Στέγη Εὐγηρίας καὶ ἀνιάτων ἀσθενῶν κληρικῶν Ἑλλάδος» εἰς τὸ ὑπὸ τῆς ὀσιωτάτης Μοναχῆς Παρασκευῆς Πέππα ἐν Ἀγίᾳ Παρασκευῇ δωρηθὲν οἶκμα. Πλήν, εἰς αὐτὸ ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος προσῆλθεν εἰς μόνον ἱερομόναχος συνταξιούχος τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., οὕτω δὲ ἀπεδείχθη, ὅτι τὸ Ἰδρυμα τοῦτο δὲν ἤρχετο νὰ πληρῶσθαι ὑπάρχουσαν ἀνάγκην. Ἐντεῦθεν, τὸ Δ.Σ. τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἀπεφάσισεν, ὅπως ἐναντι συμβολικοῦ μισθώματος παραχωρήσῃ τὸ οἶκμα τοῦτο εἰς τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν, αὐτὴ δὲ τὸ χρησιμοποιοῖ ὡς «Πνευματικὸν Κέντρον» περισυλλογῆς τῶν ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Ἀμπελώνος τοῦ Κυρίου συνεργῶν τῆς, ἢ δι' ἄλλους παρεμφερεῖς σκοποῦς.

5. Ν.Ι.Κ.Ε.

Καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν ἔτει 1969 εὐρίσκετο συνεδριάζουσα ἐν Ἀθήναις, κατετέθη ὁ θεμέλιος λίθος τῆς νέας πτέρυγος τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἰδρύματος Κληρικῶν Ἑλλάδος (Ν.Ι.Κ.Ε.).

Τὸ Ἰδρυμα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας μας κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶχεν ἤδη μίαν ἱστορίαν.

Ἡ ὀσιωτάτη Μοναχὴ Παρασκευὴ Πέππα, ἐκτιμῶσα βαθύτατα τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἱερέως ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ καὶ προτιθεμένη νὰ προσφέρῃ ἐμπρακτὸν ἀπόδειξιν τῆς ἀγάπης τῆς ταύτης, ἐκτὸς τοῦ δωρεάν ἐν Ἀγίᾳ Παρασκευῇ παραχωρηθέντος οἰκήματός τῆς μετὰ τῆς περιβαλλούσης αὐτὸ ἐκτάσεως διὰ τὴν ἱδρυσιν Γηροκομείου κληρικῶν, ἔδωκε καὶ τὴν ἐν Πατησίοις Κλινικὴν αὐτῆς ἀντὶ σημαντικῶς μειωμένου τιμήματος διὰ τὴν ἱδρυσιν καὶ λειτουργίαν ἐν αὐτῇ τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἰδρύματος Κληρικῶν Ἑλλάδος, ἧτοι ἀντὶ 10.100.

000 δρχ. έναντι τῶν 14.500.000 δρχ., εἰς τὰ ὅποια τὸ εἶχεν ἐκτιμήσει ἡ Οἰκονομικὴ Ἐφορία.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία, ἐκτιμήσασα τὴν προσφορὰν ταύτην, ὡς ἐρχομένην καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη σοβαρῶς ἐσκέπτετο καὶ διηρεῦνα τὴν δυνατότητα εἴτε συνεργασίας μεθ' ἑνὸς ἐκ τῶν μεγάλων Νοσηλευτικῶν Ἰδρυμάτων τῆς Πρωτευούσης εἴτε ἰδρύσεως ἰδίου Νοσηλευτικοῦ συγκροτήματος, ἵνα μὴ οἱ κληρικοὶ ταλαιπωρῶνται, περιπλανώμενοι εἰς διαφόρους Κλινικὰς καὶ Νοσοκομεῖα, μὴ εὐρίσκοντες δὲ πάντοτε κατάλληλον περιβάλλον καὶ ἀτμόσφαιραν ἐκτιμῶσαν τὴν ιδιότητά των, ἀπεδέχθη τὴν προσφορὰν καὶ ἐπροχώρησεν εἰς τὴν μελέτην ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Νοσηλευτικοῦ τῆς Ἰδρύματος.

Καὶ πρῶτον μὲν ἐγένετο ἡ ἐκπόνησις ἀρχιτεκτονικῶν μελετῶν, πρὸς ἐπέκτασιν τῶν κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων, διότι ἐκρίθη, ὅτι ἐὰν τὸ Νοσοκομεῖον ἐλειτούργει μόνον ἐντὸς τῶν τότε ὑπαρχόντων χώρων, θὰ ἠδύνατο μὲν νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας τῶν ἱερέων καὶ τῶν οἰκογενειῶν των, ἀλλ' ἡ δαπάνη τῆς λειτουργίας αὐτοῦ θὰ ἦτο λίαν ὑψηλὴ καὶ ἐπομένως ἀσύμφορος. Ἐντεῦθεν, ἐπροχωρήσαμεν εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν νέας πτέρυγος.

Ἡδὴ εὐρισκόμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν, νὰ ἀνακινώσασμεν εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας, ὅτι ἡ πτέρυξ αὕτη ὠλοκληρώθη, τὸ παλαιὸν κτίριον διεσκευάσθη καὶ τὸ νοσηλευτικὸν μας Ἰδρυμα ἀπὸ πλευρᾶς κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων εἶναι τέλειον.

Ταυτοχρόνως, εἶχομεν ἐνεργήσει διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 798 καὶ ἀπὸ 21-11-1968 Β.Δ., διὰ τοῦ ὁποίου ἐπὶ τῇ βάσει προσωπικῆς ἡμῶν δωρεᾶς ἐκ διακοσίων χιλιάδων δραχμῶν ἐνεκρίνετο ἡ ἴδρυσις τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἰδρύματος Κληρικῶν Ἑλλάδος καὶ ἐκυροῦτο ὁ Ὄργανισμὸς αὐτοῦ, μὲν δὲ πρὸ δύο ἐβδομάδων ἐξεδόθη καὶ ἡ σχετικὴ ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν περὶ ἀναγνωρίσεως αὐτοῦ ὡς Νοσοκομείου ἰδιωτικοῦ Δικαίου. Ἡ ἀναγνωρίσις του ὡς Νοσοκομείου καὶ οὐχὶ ὡς κλινικῆς ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν, ὀφείλεται δὲ εἰς τὸν ἄρτιον ἐξοπλισμὸν του καὶ τὴν ἀφογὸν λειτουργίαν του, τὴν ὁποίαν ἰδίως ὄμμασι διεπίστωσεν ὁ ἐξοχώτατος Ὑπουργὸς Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, ὅτε ἐσχάτως ἐπεσκέφθη τὸ Ἰδρυμα.

Ἐν συνεχείᾳ, ἀντεμετωπίσαμεν τὸ τεράστιον πρόβλημα τῆς προετοιμασίας τοῦ καταλλήλου προσωπικοῦ τοῦ Ἰδρύματος καὶ κυρίως τῶν ἀδελφῶν Νοσοκόμων, αἵτινες, ὡς διακονοῦσαι εἰς τοιοῦτον, ἰδιαζούσης μορφῆς, Νοσοκομεῖον, θὰ ἔπρεπε νὰ διακρίνονται διὰ τε τὸ ἦθος καὶ τὴν κατάρτισίν των. Τὸ συμπέρασμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατελήξαμεν μετὰ μακρὰς ἐρεῦνας μετὰ τε τῶν ἀδελφῶν Συνοδικῶν Συνέδρων καὶ τῶν ἀρμοδίων παραγόντων, ἦτο ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ προχωρήσωμεν πάσῃ θυσίᾳ εἰς τὴν ἴδρυσιν Σχολῆς Νοσοκόμων, ἐξαρτωμένης ἐκ τοῦ ἡμετέρου Νοσηλευτικοῦ Ἰδρύματος καὶ παρεχούσης, κατὰ τὸ δυνατόν, ὄχι μόνον ὠλοκληρωμένην ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν πρὸς ἐπιτυχῆ ἀσκήσιν τῆς νοσηλείας, ἀλλὰ καὶ τὰς δεούσας πνευματικὰς κατευθύνσεις, πρὸς εὐπροσώπησιν τοῦ Ἰδρύματος καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὀλοκλήρου.

Οὕτως, ἰδρύσαμεν τὴν Σχολὴν Διακονισσῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων «Ἡ Ὀλυμπιάς», ἡ ὁποία εἶναι ἰσότημος πρὸς τὰς ἄλλας ὑπὸ τοῦ Κράτους ἀνεγνωρισμένης Σχολᾶς. Ἡ φοίτησις ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ εἶναι τριετής, παρέχεται δὲ εἰς τὰς ἀποφοίτους τὸ δικαίωμα τῆς ἀσκήσεως κατὰ προτίμησιν εἰς τὰ οἰκεία Ἰδρύματα τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε τοῦ λειτουργήματος τῆς Διακονίσεως Ἀδελφῆς, εἴτε τοῦ ἐπαγγέλματος τῆς νοσηλευτρίας Ἀδελφῆς Νοσοκόμου.

Ἡδὴ, ἀπὸ τριετίας ἡ Σχολὴ αὕτη ἤρχισε λειτουργοῦσα, οἱ δὲ καρποὶ αὐτῆς εἶναι ἐξόχως ἐνθαρρυντικοί, καθότι τὸ Νοσοκομεῖόν μας λειτουργεῖ ἤδη διὰ τῶν ἐκπαιδευομένων μαθητριῶν τῆς Σχολῆς. Ἐν αὐτῇ φοιτῶσι 52 σπουδάστριαι, κατανεμημέναι εἰς τὸ προπαιδευτικὸν ἔτος τῶν σπουδῶν καὶ εἰς τὰς δύο κανονικὰς τάξεις, προσεχῶς δὲ ἐξέρχονται αἱ πρῶται πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1973 θὰ ἀρχίσῃ λειτουργοῦσα ἡ νέα τάξις μαθητριῶν.

Ἐν τῷ μεταξύ, εἶχομεν τὴν ἄλλην ἐκδήλωσιν τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ Ἰδρυμα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ὁ ἐν Ἑλβετίᾳ ἐκλεκτὸς Ἕλλην καὶ πιστὸν τέκνον τῆς Ἐκκλησίας κ. Γιώργης Χρ. Λαιμὸς μοὶ ἀνεκοίνωσε τὴν πρόθεσίν του, ὅπως δωρήσῃ ὀλοκλήρον τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ Νοσοκομείου μας, ὑπολογιζόμενον τότε κατὰ τοὺς εἰδήμονας εἰς τὰ 7.000.000 δρχ., ὁ ὁποῖος ὅμως ἐκόστισε περισσότερον. Τὸ ἔπραττεν εἰς μνήμην τῆς ἐκδημησᾶς προσφιλούς αὐτοῦ συζύγου εὐλαβεστάτης Κατίγκως Λαιμοῦ, ἥτις πρὸ τοῦ θανάτου τῆς εἶχεν ἐκδηλώσει τὴν ἐπιθυμίαν τῆς προσφορᾶς σημαντικοῦ ποσοῦ ὑπὲρ τῶν Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡδὴ μελετᾶται ἡ ἀνέγερσις τοῦ μεγάλου πλέον Νοσηλευτικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ θὰ δύναται νὰ ἀποτελέσῃ πρότυπον Ἰδρυμα εἰς τὸν τομέα τῆς νοσηλείας καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς ἐνεργοῦ προσφορᾶς τῆς Ἀγάπης.

Ἐν τῷ μεταξύ ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν ἐξευρέσεως τῶν χρημάτων, τὰ ὅποια ἀπαιτοῦνται πρὸς ἀνέγερσιν εἰδικοῦ κτιρίου, ἵνα στεγασθῇ ἡ Σχολὴ, ἐνῶ ἡ μοναχὴ Πέππα ἐδώρησε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἐν Ἀγίᾳ Παρασκευῇ κτήματός της, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἀνεγερθῇ τὸ ἐν λόγω κτίριον.

Τὴν δωρεάν ταύτην μετ' ἰδιαιτέρας συγκινήσεως ἀπεδέχθη ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἤδη ἔχουν πλέον παραληφθῆ καὶ ἐγκατασταθῆ καὶ λειτουργοῦν τὰ μηχανήματα ἐξοπλισμοῦ τοῦ Νοσοκομείου, τὰ ὅποια σημειωτέον εἶναι τὰ τελειότερα τοῦ εἴδους των.

6. Σ υ ν ἔ δ ρ ι α Ἱ ε ρ ο κ η ρ ῦ κ ω ν.

Τὸ Σῶμα τῶν Ἱεροκηρύκων εἶναι τὸ σῶμα τῶν Χαρισματοῦχων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὡς ἀμεσοὶ συμπαραστάται τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, ἐπωμίζονται τὸ βαρύτερον ἔργον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τῆς Κατηχήσεως, τῆς πνευματικῆς καθοδηγήσεως ὀλοκλήρου τοῦ πληρώματος. Ἐντεῦθεν, θεωροῦμεν, ὅτι εἶναι χρέος τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ὄχι μόνον νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν

προσφοράν των, ἀλλὰ καὶ νὰ πράξει πᾶν τὸ δυνατόν, ὥστε ἡ διακονία των νὰ ἀποβαίῃ ὁσημέραι θετικωτέρα καὶ ἀποτελεσματικωτέρα.

Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν διάστημα, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καθαρῶς νομοθετικῶν καὶ διοικητικῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ὑπὲρ τῶν Ἱεροκλήρων καὶ τὰ ὁποῖα ἀνεφέρθησαν ἤδη εἰς τοὺς οἰκείους τόπους, ὠργάνωσε καὶ δύο συνέδρια, πρὸς μελέτην καὶ ἀπὸ κοινοῦ συζήτησιν εἰδικῶν προβλημάτων. Εἰς τὰ συνέδρια ταῦτα ἔλαβον μέρος ἅπαντες οἱ κληρικοὶ Ἱεροκλήρες, οἱ ὑπηρετοῦντες εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ ἀριθμὸς τις ἐκ τῶν λαϊκῶν Θεολόγων, τῶν ἐργαζομένων μετὰ τὴν ιδιότητα τοῦ βοηθοῦ Ἱεροκλήρος εἰς διαφόρους Ἱερὰς Μητροπόλεις.

Τὸ πρῶτον Συνέδριον, τρίτον εἰς τὴν σειράν τῶν Συνεδρίων, τῶν θεοπισθέντων μόλις κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν, συνεκλήθη ἐν τῇ «Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ 4 ἕως 6 Ὀκτωβρίου 1967.

Εἰς τὴν ἐναρκτήριον, πανηγυρικὴν συνεδρίασιν, διατυπῶντες τὰς ἡμετέρας πεποιθήσεις ἐν σχέσει μετὰ τὸν σκοπὸν καὶ τὰς κατευθύνσεις τῶν τοιοῦτων συνεδρίων, εἶχομεν εἶπει:

«Ἡ Ἐκκλησία μας ἀπέδειξε πάντοτε ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι σήμερον τὴν προσαρμοστικότητα πρὸς τὰς περιστάσεις καὶ τὰς συνθήκας, αἱ ὁποῖαι τὴν περιβάλλουν. Καὶ ἐνῶς εἶναι εἰς τὴν παράδοσιν τῆς καὶ εἰς τὰς βασικὰς τῆς ἀρχὰς ἀμετακίνητος, ταυτοχρόνως προσαρμόζεται, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, πρὸς τὸ περιβάλλον καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζονται μετὰ τῶν πιστῶν.

Τρανῶτατον παράδειγμα εἶναι τὸ ἐξῆς: Φέρ' εἶπειν, εἰς τὴν χρῆσιν τῆς λειτουργικῆς γλώσσης οὐδέποτε ἐπέμεινε νὰ ἔχη γλώσσαν ξένην πρὸς τὸ ἀκροατήριον, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀπευθύνεται. Ἀλλὰ ἡ τὰδε γλώσσα εἶναι μητρικὴ καὶ ἐκείνη, ἡ ὁποῖα ὀμιλεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἐκκλησιαζομένων; Αὐτὴν θὰ χρησιμοποιήσῃ. Ἡ εἶναι ἄλλη ἢ γλώσσα; Ἐκείνην θὰ χρησιμοποιήσῃ.

Ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὴν συγκέντρωσίν μας αὐτὴν σήμερον, ἐρχόμεθα ὄχι διότι θέλομεν νὰ ἀλλάξωμεν τὸ περιεχόμενον τοῦ κηρύγματος, ἀλλὰ διότι πρέπει νὰ προσαρμόσωμεν τὴν μορφήν του πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ 1967.

Σήμερον, αἱ ἀνάγκαι καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ἐκκλησιασμάτος μας, τοῦ ἀκροατηρίου μας — εἴτε εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, εἴτε εἰς ἄλλας αἰθούσας, εἴτε ἴσως εἶναι ἀκροατήριον ἀπὸ Ραδιοφώνου, εἴτε ἀκόμη καὶ ἀπὸ μαγνητοφώνου ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν — εἶναι πολὺ διαφορετικαὶ ἀπὸ ἐκείνας, τὰς ὁποίας εἶχεν τοῦτο π.χ. πρὸ τοῦ Πολέμου.

Καὶ πρέπει ἡμεῖς, ἐφ' ὅσον θέλομεν νὰ ἐκπληρώσωμεν τὸν προορισμὸν μας ὡς κηρύκων τοῦ θεοῦ καὶ νὰ ἀνταποκριθῶμεν πρὸς τὴν μεγάλην ἀποστολήν, τὴν ὁποῖαν μᾶς ἔχει ἐμπιστευθῆ ἡ Ἐκκλησία, νὰ προσαρμόσωμεν τὸ κήρυγμά μας πρὸς τὰς ἀνάγκας αὐτάς, ὄχι ἀλλάσσοντες τὴν βᾶσιν του, ἀλλὰ ἀλλάσσοντες τὴν μορφήν του...».

Αἱ ἐπὶ μέρους εἰσηγήσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρί-

χθη καὶ ἡ ὅλη συζήτησις, ἐκάλυψαν τὸ πρόβλημα τῶν συγχρόνων ἰδεῶν καὶ τάσεων, αἵτινες ἐπιβάλλουν μίαν ἀναμόρφωσιν καὶ ἓνα ἐκσυγχρονισμόν εἰς τὴν προσφοράν τοῦ κηρύγματος. Εἰδικώτερον, τὰ θέματα τῶν εἰσηγήσεων ἦσαν τὰ ἀκόλουθα: «Τὰ προβλήματα τῆς συγχρόνου νεότητος καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας», «Τὰ ἰδεολογικὰ ρεύματα καὶ αἱ πνευματικαὶ ἀνάγκαι τῆς ἐποχῆς μας», «Συγχρονισμὸς τοῦ θεοῦ Κηρύγματος καὶ προσαρμογὴ εἰς τὸ ἀκροατήριον», «Εἰδικαὶ περιπτώσεις θεοῦ Κηρύγματος (τὸ κήρυγμα εἰς τὸν στρατόν)», καὶ τέλος, «Τὸ κήρυγμα πρὸς τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν καὶ πρὸς τοὺς ἐργαζομένους νέους».

Ἡ συζήτησις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω εἰσηγήσεων ὑπῆρξε λίαν γόνιμος. Οἱ σπορεῖς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, Ἱεροκλήρες, μετὰ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν διακονίαν των καὶ μετὰ ζωντὴν ἐνδιαφέρον, ὅπως ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν μας, ἐμελέτησαν τὰ σχετικὰ προβλήματα καὶ τὰς δυνατότητας, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς τὴν διάθεσίν των πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς δυναμικωτέρας καὶ ἀποδοτικωτέρας παρουσίας τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν σημερινὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν ἀνήσυχον σημερινὸν κόσμον.

Μετὰ παρέλευσιν τριετίας, καὶ ἀπὸ 23-25 Σεπτεμβρίου τοῦ 1970 συνεκλήθη ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» τὸ δεύτερον κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν καὶ τέταρτον ἐν τῇ σειρά τῶν συνεδρίων Συνέδριον Ἱεροκλήρων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ Συνέδριον τοῦτο εἶχεν ὡς ἀποκλειστικὸν θέμα τὴν σύγχρονον ἀθείαν. Δι' αὐτὸ καὶ ἔπασαι αἱ εἰσηγήσεις ἠσχολήθησαν μετὰ τὴν διερεύνησιν τῶν ποικίλων πτυχῶν τοῦ φαινομένου τούτου.

Μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀνάμειξιν τῶν ποικίλων συγχρόνων ἰδεολογικῶν ρευμάτων καὶ τὴν ἐξέλιξιν καὶ κυριαρχίαν τῆς τεχνολογίας, ὁ ἀθεϊσμός ἔλαβε κατὰ τὰς ἡμέρας μας ἐπικινδύνους διαστάσεις καὶ μορφάς, αἵτινες δὲν εἶχον παρουσιασθῆ κατὰ τὸ παρελθόν. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τούτων, οἱ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ Ἱεροκλήρες μας, πρέπει νὰ εἶναι δεόντως καθωπλισμένοι καὶ προητοιμασμένοι, ὥστε ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ καθαιροῦν τὰ ὀχυρώματα τῆς ἀθείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ φέρουν τὸ λυτρωτικὸν μήνυμα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἀπισχναυθέντα πνευματικῶς σύγχρονον ἄνθρωπον.

Ἐχομεν τὴν ἐλπίδα, ὅτι καὶ τὸ συνέδριον τοῦτο ἀπετέλεσεν ἐν περαιτέρῳ βῆμα εἰς τὴν μελέτην καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων, ἅτινα θέτει ἐνώπιον ἡμῶν ἡ ἐποχὴ μας. Ἡ μελέτη δὲ αὕτη, ὅταν πραγματοποιηθῇ ἐν συνδυασμῷ πρὸς σειράν ἄλλων ἐνεργειῶν, ἀποβλεπουσῶν εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ μορφωτικὴν ἀνύψωσιν τοῦ σώματος τῶν Ἱεροκλήρων, εἰς τὴν ὑποβοήθησιν καὶ τὴν τόνωσιν τῶν ἀξίων καὶ ζηλωτῶν καὶ εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ὅλου σώματος ἀπὸ τυχόν μὴ ἀνταποκρινόμενα εἰς τὴν κλήσιν των καὶ τὴν ἀποστολήν των μέλη, καθιστᾷ γνησιωτέραν τὴν παρουσίαν τῶν διδασκάλων τούτων τῆς Ἐκκλησίας μας, καθαρῶτερον τὸν λόγον των καὶ καρποφορωτέραν τὴν δρᾶσιν των.

7. Σύσκεψις καὶ Συνέδριον Κατηχητικῶν παραγόντων.

Ἡ κρίσις τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου ὑπῆρξε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γεγονός ἀναμφισβήτητον. Ὁ πλέον ἐλπιδοφόρος οὗτος τομεὺς τῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος διήλθε διὰ μέσου θεέλλης, ἣτις ἠπειλήσεν αὐτὸν μὲ καταστροφήν.

Τὸ πρόβλημα τῆ διαλευκάνσεως τῶν αἰτίων τῆς κρίσεως τῶν Κατηχητικῶν μας Σχολείων καὶ τῆς ἐφαρμογῆς προγράμματος ἀναδιοργανώσεως καὶ ἀναζωογονήσεως αὐτῶν ἀπησχόλησε καὶ ἡμᾶς καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς Ἱερὰν Σύνοδον ἐκ πρώτης ἀρχῆς.

Εἰς τὸ Σχέδιον ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐγράψαμεν: «Εἰς οὐχὶ μεμονωμένας περιπτώσεις, τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον ἔχει καταντήσει νὰ δίδῃ εἰς τοὺς μαθητὰς ἀφ' ἑνὸς μὲν ποσὸν γνώσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὀραθὸν ἀπαγορεύσεων. Ἐντεῦθεν, τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον, ἅμα μὲν τῇ εἰσόδῳ τῶν ἐν αὐτῷ φοιτῶντων εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, ἀρχίζει νὰ καθίσταται εἰς αὐτοὺς ἀποκρουστικόν, διὰ δὲ τοὺς ἐκτὸς αὐτοῦ εὐρισκομένους παῖδας ἔχει παύσει νὰ ἀσκήσῃ ἰσχυρὰν ἔλξιν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπὶ ἔτη τῶρα ἐσημείωσε συνεχῆ μείωσιν».

Ἴνα ἔχωμεν τὴν πρώτην ἀμεσον ἐπαφὴν πρὸς τὰ σχετικὰ προβλήματα καὶ πρὸς διερεύνησιν τῶν δυνατοτήτων θεραπείας τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ Κατηχητικοῦ ἔργου, συνεκαλέσαμεν κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1967 εἰδικὴν σύσκεψιν τῶν Κατηχητικῶν Στελεχῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἐν συνεχείᾳ, ἔχοντες εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν καὶ τὸ ἐκ τῆς συσκέψεως ταύτης προελθὸν ὑλικόν, ἠρχίσασμεν νὰ διερευνῶμεν βαθύτερον τὸ θέμα τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἐντὸς τοῦ κύκλου ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τούτῳ συσταθείσης Μονίμου Συνδικῆς Ἐπιτροπῆς Νεότητος.

Μετὰ πάροδον ἀρκετοῦ χρόνου καὶ ἀφοῦ ἐκρίθη, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔχει ὠριμάσει ἐπαρκῶς, ἐκλήθησαν ἐν Ἀθήναις οἱ ὑπεύθυνοι τοῦ Κατηχητικοῦ ἔργου τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, εἰς τὸ πρῶτον ἐπίσημον Συνέδριον αὐτῶν, ὅπερ συνεκλήθη ἀποφάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ 19ης μέχρι 22ας Σεπτεμβρίου τοῦ 1970. Αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου ἔλαβον χώραν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας», τὰ δὲ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀνεπτύχθησαν ἐκ μέρους τῶν εἰσηγητῶν, ἦσαν τὰ ἀκόλουθα: «Γενικά τινα περὶ τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου, ἥτοι σκοπὸς τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου, προσωπικότητος τοῦ Κατηχητοῦ κ.λπ.». «Ἡ σημερινὴ κατάστασις τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου ἐν Ἑλλάδι», «Ἀρνητικοὶ παράγοντες καὶ ἐμπόδια ἐν τῇ Κατηχητικῇ Διακονίᾳ καὶ τρόποι ἐξουδετερώσεως αὐτῶν», καὶ «Ἡ ὀργανώσις τῆς Κατηχητικῆς Διακονίας παρ' ἐκάστη Μητροπολιτικῇ περιφερείᾳ».

Δὲν θεωροῦμεν, ὅτι ἐξηντλήθησαν τὰ θέματα καὶ ὅτι τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον ἀνέλαβε πλήρως ἐκ τῆς κατεχούσης αὐτὸ ἀσθενείας. Δοθέντος μάλιστα ὅτι, ὡς καὶ ἐν τῷ Συνεδρίῳ διεπιστώθη, ὠρισμένοι παράγοντες συντελέσαντες εἰς τὴν δημιουργίαν ἢ εἰς τὴν ἔξαρσιν

τῆς κρίσεως, εἶναι ἐξωγενεῖς, ὀφειλόμενοι εἰς τὴν ὄλην διάρθρωσιν τῆς συγχρόνου ζωῆς καὶ δὲν εἶναι εὐκολοὶ νὰ παραμερισθοῦν, ἢ δὲ πορεῖα πρὸς τὴν ἀνάρρωσιν τοῦ Κατηχητικοῦ ἔργου καθίσταται περισσότερο ἐπιπλοῦς. Πάντως, καὶ ἐκ τῶν πληροφοριῶν, αἱ ὁποῖαι καταφθάνουν ἐξ ὄλων τῶν διαμερισμάτων τῆς Πατρίδος μας, διαπιστοῦται, ὅτι ἠρχισεν ἡ ἀποκατάστασις τοῦ θεσμοῦ καὶ ὅτι ἡ πορεῖα τῆς Κατηχητικῆς ἀποδόσεως εἶναι ἀνοδική.

8. Συνέδρια Μοναστικῶν Παραγόντων.

Τὰς προσπάθειαι, αἱ ὁποῖαι ἐγίναν κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ, διὰ τὴν ὑποβοήθησιν τῆς ἐμφανίσεως τῶν μοναστικῶν κλήσεων καὶ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν Μοναστικῶν Ἀδελφοτήτων, θὰ ἐκθέσῃ ἐν λεπτομερείᾳ ὁ Πρόεδρος τῆς Μονίμου Συνδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Μοναχικοῦ Βίου καὶ ἰδιαιτέρως περὶ τῶν δύο συνάξεων τῶν μοναστικῶν παραγόντων, αἱ ὁποῖαι ἐπραγματοποιήθησαν ἢ μὲν μία ἀπὸ 23 ἕως 24 Ὀκτωβρίου τοῦ 1970, ἢ δὲ δευτέρα ἀπὸ 18 ἕως 20 Σεπτεμβρίου 1971.

Τινὰ τῶν θεμάτων ἦσαν κοινὰ εἰς τε τὸ συνέδριον τῶν Μοναχῶν καὶ τὸ συνέδριον τῶν Μοναζουσῶν. Τοῦτο ὅμως ἐκρίθη ἀπαραίτητον, διότι ἐνῶ προβλήματα τινα εἶναι κοινὰ καὶ παρουσιάζονται μὲ τὴν αὐτὴν ὀξύτητα τόσον εἰς τὰς ἀνδρικές, ὅσον καὶ εἰς τὰς γυναικείας Ἀδελφότητας, τὰ αἴτια τὰ προκαλοῦντα τὴν κρίσιν πιθανῶς νὰ εἶναι διάφορα καὶ αἱ ὁδοὶ πρὸς ἔξοδον ἀπὸ τὴν κρίσιν ὁμοίως διάφοροι.

Τὸ πλούσιον ὑλικόν, τὸ προελθὸν ἐκ τῶν συζητήσεων εἰς τὰ δύο ταῦτα συνέδρια, εὐρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τῆς Μονίμου Συνδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Μοναχικοῦ βίου πρὸς ἐπεξεργασίαν καὶ εὐρύτεραν ἀξιοποίησιν αὐτοῦ.

Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐπιθυμοῦμεν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα, εἶναι ἡ δυσκολία, τὴν ὁποίαν συνητήσαμεν κατὰ τὴν σύνταξιν καὶ ἐπεξεργασίαν τοῦ Κανονισμοῦ περὶ Ἱερῶν Μονῶν. Ὁ Κανονισμὸς οὗτος ἔπρεπε νὰ εἶναι προῖον ὄχι μόνον θεωρητικῆς περὶ τοῦ θεσμοῦ μελέτης, ἀλλὰ καὶ προσωπικῆς ἐμπειρίας καὶ πείρας. Τοῦτο ὅμως ἦτο ἰδιαιτέρως δύσκολον, λόγῳ τοῦ ὅτι οἱ πλείστοι τῶν συγκροτούντων ὄχι μόνον τὴν Διαρκῆ Ἱερὰν Σύνοδον, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔχομεν προσωπικὴν πείραν τῆς μοναχικῆς καὶ δὴ τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς. Ἐντεῦθεν ἐθεωρήθη σκόπιμον, ὅπως τὸ κείμενον τοῦ ἐν λόγῳ Κανονισμοῦ ἀποτελέσῃ θέμα μελέτης ὄχι μόνον ἐπὶ μέρους προσώπων, ἐχόντων πλουσίαν μοναχικὴν πείραν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὡς ἄνω συνεδρίων. Μετὰ πολλὴν δὲ καὶ ἐξουχιστικὴν ἔρευναν, διαρκέσασαν ὑπὲρ τὴν τριετίαν, κατελήξαμεν εἰς τὸ νὰ ἐκδοθῇ ὁ ὑπ' ἀριθ. 39/1972 Κανονισμὸς, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ νομοθέτημα, ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ ὁποῖου θὰ ἐκδίδωνται οἱ Κανονισμοὶ τῶν ἐπὶ μέρους μοναχικῶν Ἀδελφοτήτων.

9. Εἰς τὸν Στρατόν.

Διὰ τὴν καλυτέρα ὀργάνωσιν τῆς Ὀρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Στρατοῦ, προέβημεν εἰς τὴν ἴδρυσιν

τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Πελαγονίας καὶ Ἐνόπλων Δυνάμεων, ἐκλεγέντος καὶ χειροτονηθέντος δι' αὐτὴν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Νικολάου.

Ὁ ἐκδοθεὶς Α.Ν. 320 «Περὶ συμπληρώσεως τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 53 τοῦ Α.Ν. 833/1937 περὶ στελέχους ἐφέδρων ἀξιωματικῶν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ» ἐξεδόθη τὸ 1968, δι' αὐτοῦ δὲ συνιστᾶται ἡ θέσις Ἀρχιερέως τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, ἐκλεγομένου ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, κατὰ τὰ περὶ ἐκλογῆς Μητροπολιτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὀριζόμενα.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναλήψεως τῆς εὐθύνης τῆς Ὀρθοσκευτικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Στρατεύματος ὑπὸ Μητροπολίτου ἦτο πασιφανής. Ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἅπασα ἡ ἑλληνικὴ νεότης διέρχεται, διαδοχικῶς, ἀπὸ τᾶς Ἐνόπλους μας Δυνάμεις καὶ ὅτι κατὰ τὴν περίοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Νεολαία ἐκπληροῖ τὰς στρατιωτικὰς ὑποχρεώσεις της, εὐρίσκεται εἰς τὴν πλεόν κρίσιμον ἡλικίαν, ἡ ὑπόθεσις τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς διαπαιδαγωγήσεως αὐτῆς δὲν ἀποτελεῖ μικρᾶς σημασίας ὑπόθεσιν. Συνθέτει ἔν ἐκ τῶν σημαντικωτέρων θεμάτων καὶ πρέπει νὰ δοθῇ εἰς αὐτὸ ἡ δέουσα προσοχὴ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας. Μία καλῶς ἐπηρεαζομένη καὶ μετὰ συστήματος λειτουργοῦσα Ὀρθοσκευτικὴ Ὑπηρεσία, δύναται νὰ προσφέρῃ μεγίστην ὑπηρεσίαν καὶ νὰ βοηθήσῃ ἀποτελεσματικῶς τὴν Νεολαίαν εἰς τὴν κρίσιμωτάτην περίοδον τῆς ἡλικίας της.

Εἶναι βεβαίως πρόωρον νὰ προσπαθῆσωμεν νὰ ἐπισημάνωμεν τοὺς καρποὺς τῆς νέας ὀργανώσεως τῆς Ὀρθοσκευτικῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Οὐχ ἦττον ὅμως, ἡ ἐπιτευχθεῖσα στελέχωσις διὰ κληρικῶν νέων καὶ ἐχόντων ἀρτιωτέραν συγκρότησιν, εἶναι ἤδη ἐμφανῆς καὶ ὑπόσχεται ἀρκετά. Θέλωμεν δὲ νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι ἡ πρόοδος θὰ συνεχισθῇ καὶ ὁ νέος θεσμὸς θὰ δικαιωθῇ ἔτι μᾶλλον ἐκ τῶν πραγμάτων, περὶ τῶν ὁποίων περισσότερα θὰ ἀκούσωμεν ἀπὸ στόματος τοῦ Σεβ. Νέας Πελαγονίας κ. Νικολάου.

10. Προσκυνηματα.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει τὸ ἰδιαίτερον προνόμιον καὶ τὴν ἐκ Θεοῦ εὐλογίαν νὰ κοσμηθῆται μὲ σειρὰν ὄλην Ἱερῶν Προσκυνημάτων. Εἰς αὐτὰ συρρέουν κατὰ δεκάδας χιλιάδων οἱ πιστοί, μετὰ πολλῆς τῆς εὐλαβείας καὶ διαθέσεως προσευχῆς, ἐκζητοῦντες τὴν μεσιτείαν τῶν Ἀγίων, καὶ περισσότερον τῆς Θεομήτορος, καὶ προσφέροντες ἀπὸ τὸ περίσσευμα ἢ τὸ ὑστέρημά των τὰ εὐλαβῆ των ἀφιερῶματα.

Ἡ διὰ τὰ Προσκυνηματα φροντίς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶχε διπλοῦν χαρακτήρα. Ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ τρόπου διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως αὐτῶν οὕτως, ὥστε οἱ ἐκ τῶν Προσκυνημάτων πόροι νὰ χρησιμοποιῶνται διὰ τὴν προώθησιν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας καὶ μὴ διασπαθίζονται εἰς σκοποὺς ἀλλοτρίους. Ἀφ' ἑτέρου δὲ προσεπάθησε νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐπ' ἀνδρωσιν τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων διὰ τῶν καταλλήλων προσώπων, τῶν ἱκανῶν νὰ ἀξιοποιήσωσι τὰς τεραστίαις παρεχομένας ὑπ' αὐτῶν δυνατότητας, πρὸς πνευματικὴν βοήθειαν τῶν εἰς αὐτὰ συρρόντων.

Καὶ κατ' ἀρχὴν μὲν ἐπρονοήσαμεν, ὥστε εἰς τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ περιληφθῇ διάταξις, ἐπιτρέπουσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ῥυθμίσῃ αὐτὴ μόνη τὰ τῆς Διοικήσεως τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων της. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἡ τῆς παραγράφου 7 τοῦ ἄρθρου 42, ἡ ὁποία ὀρίζει: «Ἡ διοίκησις καὶ διαχειρίσις τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τελούντων Ἱερῶν Προσκυνημάτων καὶ Ἰδρυμάτων καθορίζεται ἐντὸς τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 22 τοῦ Συντάγματος τιθεμένων ὀρίων, δι' ἀποφάσεων τῆς Ἰ.Σ.Ι. δημοσιευομένων εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως». Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου ἦτο ἀπαραίτητος, διότι πολλὰ ἐκ τῶν Προσκυνημάτων διείποντο ὑπὸ εἰδικῶν Νόμων, ὅποτε ἡ Ἐκκλησία δὲν θὰ εἶχε τὴν ἐξουσιοδότησιν πρὸς ἑκδοσιν τῶν ἀπαραιτήτων Κανονισμῶν.

Μὲ τὴν ἐξουσιοδότησιν τῆς διατάξεως ταύτης καὶ ἐντὸς τῶν πλαισίων αὐτῆς συνετάξαμεν καὶ ἐψηφίσαμεν τὸν ὑπ' ἀριθ. 7 Κανονισμὸν «Περὶ τοῦ τρόπου διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων καὶ Ἰδρυμάτων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὅστις ἀποτελεῖ τὸ πλαίσιον πρὸς ἑκδοσιν τῶν ἐπὶ μέρους Κανονισμῶν ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» καὶ εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως. Οὗτος ὀρίζει μὲ σαφήνειαν τὰ τῆς διοικήσεως τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων, ἐλευθερῶναι δὲ τοὺς πόρους αὐτῶν ἀπὸ πάντα μὴ ἐκκλησιαστικὸν σκοπὸν, ὀρίζων ὅπως τὰ ἐκ τῶν διαφορῶν πηγῶν ἔσοδα διατίθενται ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τὴν διοίκησιν καὶ συντήρησιν τοῦ ἰδίου τοῦ Προσκυνηματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἀσκήσιν τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἑκδοσιν τοῦ ἀνωτέρω Κανονισμοῦ, συνετάξαμεν καὶ ἐψηφίσαμεν τὸν Κανονισμὸν ὑπ' ἀριθ. 8, ὅστις ἀφορᾷ εἰδικῶς τὸ «Πανελλήνιον Ἱερόν Ἰδρυμὰ τῆς Εὐαγγελιστρίας Τήνου». Ἡ ἀνάγκη τῆς συντάξεως τοῦ Κανονισμοῦ τούτου ὑπήρξεν ἐπιτακτικὴ. Τὸ μεγαλύτερον Προσκύνημα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκετο ἐκτὸς τῆς εὐθύνης τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δὲ πόροι αὐτοῦ διετίθεντο πρὸς διαφόρους κατευθύνσεις ἄνευ γνώσεως αὐτῆς. Εἰς τὸ καθεστῶς τοῦτο ἔπρεπε νὰ τεθῇ τέρμα καὶ τὸ Προσκύνημα νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας τῆς Ἐκκλησίας, τῆς μόνης ὑπευθύνου διὰ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν αὐτοῦ.

Καὶ εἰς τὴν προσπάθειάν μας αὐτὴν συννητήσαμεν ἀφαντάστους ἀντιδράσεις καὶ πιέσεις. Ἐθεωρήσαμεν ὅμως, ὅτι δὲν ἔχομεν δικαίωμα νὰ ὑποχωρήσωμεν καὶ νὰ ἐπιτρέψωμεν νὰ σπαταλᾶται ἡ εὐλαβὴς εἰσφορὰ τῶν πιστῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ αἱ προσπάθειαι τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἀσκήσιν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης παραμένουν ἄκαρποι ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐλλείψεως πόρων.

Ταυτοχρόνως, μετὰ τὴν ἑκδοσιν τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθ. 7, ἅπασαι αἱ Ἱεραὶ Μητροπόλεις, ἐν τῇ περιοχῇ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν καὶ λειτουργοῦν Προσκυνηματα, ἐπεδόθησαν εἰς τὴν σύνταξιν τῶν Κανονισμῶν αὐτῶν, οἵτινες, μετὰ τὴν σχετικὴν εἰσήγησιν ὑπὸ τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἢ δημοσιεύονται

προσεχῶς εἰς τὸ Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» καὶ εἰς τὴν Ἑφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

11. Τὸ Τάμα.

Ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ Τάματος ἦτο μία χρονίζουσα ἀνεκπλήρωτος ἔθνικὴ ὑποχρέωσις. Ὅταν οἱ ἐπίσημοι ἐκπρόσωποι τοῦ Ἔθνους, μόλις ἀνέπνευσαν τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν ταλαιπωρηθεῖσαν ἐπὶ τετρακόσια ἔτη ἑλληνικὴν γῆν, ὕψωσαν τὰς καρδίας πρὸς τὸν Οὐρανὸν καὶ ὑπεσχέθησαν εἰς ἔκφρασιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἐλευθερώσαντα αὐτοὺς Σωτῆρα καὶ ὡς συνεχῆς διδασκαλεῖον διὰ τὰς ἐπερχομένας ἑλληνικὰς γενεάς, νὰ ἀνεγείρουν μεγαλοπρεπῆ Ναόν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, τὸ Τάμα αὐτὸ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐξακολουθήσῃ παραμένον εἰς τὸ Ἀρχεῖον. Μία τοιαύτη ἀθέτησις ἐκθέτει καὶ ἐκείνην τὴν γενεάν καὶ τὰς ἐπομένας καὶ τὴν ἰδικὴν μας καὶ μᾶς ἀποδεικνύει ἀγνώμονας καὶ ἀσυνεπεῖς εἰς τὰς ἱερωτέρας ὑποσχέσεις μας.

Δὲν προσεπαθήσαμεν νὰ ἀσκήσωμεν κριτικὴν, ἐπὶ τῶν αἰτίων, διὰ τὰ ὁποῖα τὸ Τάμα δὲν ἐξεπληρώθη ἀπὸ τοῦ 1823 μέχρι σήμερον. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἠσθάνθημεν ὡς ἱερὸν χρέος, ὑπῆρξεν ἡ ὑποχρέωσις νὰ συμβάλωμεν καὶ νὰ συντελέσωμεν, ὅσον ἐξηρτάτο ἀπὸ ἡμᾶς, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πόθου τῶν προγόνων καὶ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ Τάματος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι πλέον Τάμα μιᾶς γενεᾶς, ἀλλὰ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἐν τῷ συνόλω τῆς.

Εἴμεθα εὐτυχεῖς, διότι τὰς σκέψεις μας αὐτὰς καὶ τοὺς πόθους κατενόησαν οἱ ἀρμόδιοι Κυβερνητικοὶ παράγοντες, καὶ πρῶτος ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅστις καὶ ἐνεκοιλώθη τὴν πρότασιν καὶ προώθησε τὴν ὅλην ὑπόθεσιν μέχρι τοῦ σταδίου, τὸ ὁποῖον ἄπαντες γνωρίζομεν.

Διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Τάματος συνεστήθη διὰ Νόμου μεγάλη εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ, τῆς ὁποίας προεδρεύει ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Γεώργιος Παπαδόπουλος καὶ μετέχει καὶ ὁ ὀμιλῶν, συνεκροτήθη δὲ καὶ εἰδικὸς Ὄργανισμός.

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἠσχολήθη κατ' ἀρχὰς ἀφ' ἐνὸς μὲν μὲ τὴν ἐξεύρεσιν τῶν πόρων καὶ ἀφ' ἑτέρου μὲ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ καταλλήλου χώρου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἠδύνατο νὰ ἀνεγερθῆ ὁ Ναὸς — Μνημεῖον.

Εἰς τὸν σχετικὸν ἔρανον, ὁ ὁποῖος ἔγινεν, ὑπῆρξεν ἀθρόα ἡ προσφορά. Ἰδιῶται καὶ Ὄργανισμοί, μικρᾶς, μεσαίας καὶ μεγάλης δυναμικότητος, προσέφεραν ὅ,τι ἠδύνατο πρὸς ὑλοποίησιν τῆς ἱερᾶς ὑποσχέσεως τῶν προγόνων. Μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς συνεκεντρώθησαν περὶ τὰ 150.000.000 δραχμῶν, ἅπερ εὑρίσκονται κατατεθειμένα εἰς εἰδικὸν λογαριασμόν, ἐλπίζεται δὲ ὅτι μετὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν ἀνοικοδομήσεως, αἱ εἰσφοραὶ θὰ συνεχισθοῦν ἀφθονώτερον καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης δὲν θὰ ὑπάρξῃ δυσκολία διὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τοῦ ἔργου.

Διὰ τὴν ἐπισήμανσιν τοῦ χώρου τοῦ Τάματος ἔγιναν εἰδικαί ἔρευναι. Κατ' ἀρχὴν, ἐπροτάθη ὁ ὀπισθεν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Λυκαβριττοῦ χώρος. Ἡ ἀρμοδιὰ ὅμως Ἐπιτροπὴ μετὰ ἀπὸ

μελέτας καὶ σχετικὰς μετρήσεις, ἔκρινεν ὅτι ὁ χώρος οὗτος δὲν προσφέρεται. Ἀνεζητήθησαν ἄλλα σημεῖα τῆς πρωτεύουσας, μετὰ δὲ ἀπὸ ἐπιτόπιον ἔρευναν καὶ τὰς σχετικὰς μετρήσεις, ἐκρίθη ὡς καταλληλότερος ὁ λόφος τῶν Τουρκοβουνίων, ὅστις θὰ χρησιμοποιοῦντο ὀλόκληρος, ἀπαλλοτριουμένων τῶν ὑπαρχουσῶν ἐπ' αὐτοῦ ἰδιοκτησιῶν καὶ διαμορφουμένου καταλλήλως τοῦ τοπίου.

Ἦδη τὴν ἐσπέραν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου παρελθόντος ἔτους ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἡ κατάθεσις τοῦ θεμελίου λίθου τῆς πρώτης φάσεως τῶν ἐργασιῶν, ἡ ὁποία προϋπολογιζομένη εἰς τὸ ὕψος τῆς δαπάνης τῶν 55.000.000 δρχ. περιλαμβάνει τὴν πλήρη διαμόρφωσιν τῆς περιοχῆς.

Πρὸς ἐνημέρωσιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας θὰ πρέπη νὰ ἐκθέσωμεν ἐδῶ τὰς δυσχερείας, αἱ ὁποῖαι συνητήθησαν διὰ τὴν ἐκπόνησιν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελετῶν τοῦ ὅλου συγκροτήματος. Προκειμένου νὰ ὑπάρξῃ ἡ δυνατότης συμμετοχῆς πλειόνων Ἀρχιτεκτόνων ἐγένετο ἡ προκήρυξις διαγωνισμοῦ. Εἰς αὐτὸν ἔλαβον μέρος τέσσαρα μόνον τεχνικὰ Γραφεῖα, ἀπὸ δὲ τὰς προσκομισθεῖσας μελέτας, οὐδεμία ἐκρίθη κατάλληλος. Κατόπιν τούτου, ἡ Ἐπιτροπὴ ἠναγκάσθη νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν διαγωνισμόν, ὁ δὲ Ἐσχοχώτατος Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Γεώργιος Παπαδόπουλος, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς καταθέσεως τοῦ θεμελίου λίθου ἐξηγγεῖλε τὴν παροχὴν ἐκ μέρους τοῦ Κράτους προσθέτου βραβείου, διὰ μὲν τὸν πρῶτον ἐκ 5.000.000 δρχ., διὰ τὸν δεύτερον 3.000.000 καὶ διὰ τὸν τρίτον 2.000.000 δρχ. Ἀτυχῶς οἱ Ἕλληνες Ἀρχιτέκτονες καίτοι ἔχοντες ὡς θησαυρὸν τὴν ἀξιολογωτάτην ἑλληνικὴν καὶ Χριστιανικὴν ἀρχιτεκτονικὴν παράδοσιν καὶ διαθέτοντες τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ἐξασφαλίζει ἡ σύγχρονος τεχνικὴ, δὲν κατώρθωσαν νὰ δημιουργήσουν τὸ Μνημεῖον τοῦ αἰῶνος καὶ τῆς γενεᾶς τῶν Ἑλλήνων, οὕτω δὲ καὶ ὁ δεύτερος διαγωνισμὸς ἀπέβη ἐπὶ ματαίῳ.

12. Ἐκκλησιαστικὸν Μουσεῖον.

Ἡ ἔλλειψις εἰδικοῦ Μουσείου τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ σοβαρώτατον μειονέκτημα, συντελεῖ εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τῶν θησαυρῶν καὶ διακόπτει τὴν Ἱστορίαν. Ἐγγραφα πολυτιμώτατα διὰ τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς ὁ Πατριαρχικὸς Τόμος τοῦ 1850, ὁ παρέχων εἰς αὐτὴν τὸ Αὐτοκέφαλον, ἔχουν ἐξαφανισθῆ. Καὶ ἀντικείμενα, ἅτινα ἐπιζοῦν μετὰ τὸν θάνατον μεγάλων προσωπικοτήτων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἅτινα ἀποτελοῦν ἱερὰ κειμήλια, διασπείρονται τῆδε κάκεισε καὶ ἐξαφανίζονται. Καταντᾷ δὲ, μετὰ τὸν θάνατον καὶ αὐτῶν ἐτι τῶν Προκαθημένων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τίποτε ἐκτὸς τῆς ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου προσωπογραφίας των νὰ μὴ ἐνθυμίζῃ τὴν ἐκ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς διέλευσίν των.

Τὸ κενὸν αὐτὸ ἠθελήσαμεν νὰ καλύψωμεν μὲ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου. Πρὸς τοῦτο συνετάξαμεν καὶ ἐψηφίσαμεν τὸν ὑπ' ἀριθ. 15 Κανονισμόν «Περὶ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσείου», διὰ τοῦ ὁποίου «Ἰδρύεται παρὰ τῆ Ἐκκλησίᾳ τῆ Ἑλλάδος Ἐκκλησιαστικὸν Μουσεῖον, ὑπαγόμενον εἰς τὴν ἀρμοδιό-

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΟΣΧΑΣ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Μακαριώτατον κ. *Ιε ρ ώ ν υ μ ο ν*
Άρχιεπίσκοπον Άθηνών και πάσης Ελλάδος

Μακαριώτατε,

Άγαπητέ έν Κυρίω Μακαριώτατε Δέσποτα, περιπόθητε έν Χριστώ Άδελφέ και Συλλειτουργέ της ήμών Μετροίτητος.

Χ ρ ι σ τ ό ς ά ν έ σ τ η !

τητα της Ίερᾶς Συνόδου, ης άποτελεί ιδίαν Ύπηρεσίαν».

Είς τό Μουσείον τοῦτο θά έκτίθενται τά πάσης φύσεως ένθυμήματα τών πάλαι ποτέ διαλαμφάντων Άρχιεπισκόπων Άθηνών ή έτέρων της Εκκλησίας Ίεραρχών ή κληρικών ή άλλων έκκλησιαστικών άνδρών (ιερά άμφια, λειτουργικά σκεύη, σιγίλια, φωτογραφίαι, προσωπικά αντικείμενα κ.λ.π.), ώς και πᾶν έν γένει άντικείμενον, έχον ιδιάζουσαν διά την Ίστορίαν της Εκκλησίας της Ελλάδος σχέσιν».

Τώρα εύρισκόμεθα είς τό στάδιον της προετοιμασίας της οργανώσεως του Μουσείου. Σκοπεύομεν, μετά την έγκατάστασιν της Ίερᾶς Άρχιεπισκοπής Άθηνών είς τό Διοικητικόν Κέντρον της Εκκλησίας να διαθέσωμεν όλόκληρον τό κτίριον, ένθα νῦν στεγάζεται ή Ίερά Άρχιεπισκοπή, ίνα στεγασθῆ έν αύτῷ τό Έκκλησιαστικόν Μουσείον. Ως γνωρίζετε δέ, έχει ήδη άρχίσει ή προσπάθεια περισυλλογῆς και εκθέσεως είς προθήκας τών πολυτίμων εκθεμάτων.

13. *Η άνακήρυξις της Τήνου είς Ίεράν Νήσον.*

Η Νήσος Τήνος άπέβη, Χάριτι θεία, τό πρώτον Προσκύνημα της Ελλάδος. Ο όρθόδοξος Λαός μας, μέ την βαθείαν πνευματικότητά του και τό λεπτόν αίσθητήριον, συρρέει εκεί έξ όλων τών σημείων της ελληνικής Πατρίδος και της άνά την Οίκουμένην διασποράς, ίνα προσκυνήσῃ την Ίεράν Εικόνα της Μεγαλόχαρης και άποθέσῃ ένώπιον τών ποδών της Παναγίας Μητρός του Κυρίου μας τόν πόνον του και τόν στεναγμόν του.

Η συνειδησις της Εκκλησίας, ήδη από μακροῦ, έχει άποδεχθῆ την ιερότητα της Νήσου ταύτης και τά πραγματοποιούμενα εκεί θαύματα, τῆ επικλήσει και τῆ μεσιτεία της Θεομήτορος, έπιβάλλονται είς πιστούς και άπίστους.

Ο,τι ή Εκκλησία έν τῆ πράξει άπεδέχθη, έθεώρησεν ή Ίερά Σύνοδος ύποχρέωσιν της και έπισήμως να καθιερώσῃ. Οὕτως, άπεφάσισε και εισηγήθη είς τό

Σήμερον ο Οὐρανός και ή Γῆ φαιδρῶς πανηγυρίζουν και εορτάζουν την Ένδοξον Άνάστασιν του Κυρίου και Σωτήρος ήμών Ίησοῦ Χριστοῦ, του προσεγγόντος ήμῖν την σωτηρίαν και την ανακαίνισιν, του αποκαλύψαντος ήμῖν την οδόν προς την Αίώνιον ζωήν και την άθανάσιαν.

Γένοιτο ή Μεγάλη αύτη εορτή, τό Άγιον Πάσχα του Χριστοῦ, άστειρότεος πηγῆ χαρᾶς και δυνάμεως δι' όλα τά πιστά τέκνα της Εκκλησίας του Χριστοῦ. Άς καταπέμψῃ ο Άναστάς Χριστός τά πλοῦσια και άμέτρητα έλεη Του και την δωρεάν της χάριτός Του είς την Ύμετέραν άγαπητήν και σεβα-

Οίκουμενικόν Πατριαρχείον την έπίσημον άνακήρυξιν, είς Άγίαν της Οσίας Μητρός Πελαγίας, της θεοπρεπῶς άγωνισάμενης και έν άσκήσει λαμπράς έν τῆ Ίερά Μονῆ Κεχροβουνίου Τήνου, της και διά θείου φωτισμοῦ άνευρούσης την άγίαν και ιεράν Εικόνα της Θεομήτορος. Έξ έτέρου δέ ή Άγία και Ίερά Σύνοδος έκρινεν, ότι έπέστη ο καιρός, ίνα ή Νήσος Τήνος, ιερώτατον Προσκύνημα τών Πανελλήνων, άνακηρυχθῆ είς Ίεράν Νήσον, ίνα του λοιποῦ, ώς καθηγιασμένος τόπος θεωρουμένη, παραμένη ώς χώρος προσευχῆς και λατρείας και επικλήσεως τών πρεσβειών της Ύπεραγίας Θεοτόκου.

Τοιαῦτα διασκεψάμενη και ταῦτα άποφασίσασα ή Ίερά Σύνοδος άπέστειλε μέν τά πρέποντα Γράμματα τῷ Παναγιωτάτῳ και Οίκουμενικῷ Πατριάρχη Άθηνανόρῳ, προέβη δέ είς τάς δεούσας ένεργείας, ίνα και Νόμῳ άναγνωρισθῆ ύπό της Πολιτείας ή Τήνος ώς Ίερά Νήσος.

Άπασῶν τών ένεργειῶν ευοδοθειῶν, Χάριτι θεία, έγέγοντο την 23ην Ίουλίου παρελθόντος έτους, μετά πάσης λαμπρότητος και τῆ συμμετοχῆ μελῶν της Ίερᾶς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, και άλλων Άρχιερέων, ώς και εκπροσώπων της Κυβερνήσεως και πλήθους κόσμου, αί τελεταί της άναγνωρίσεως της Τήνου είς Ίεράν Νήσον και της άνακηρύξεως της οσίας Πελαγίας είς Άγίαν.

Περί τό μέσον της Θείας Λειτουργίας, ητις έτέλεσθη είς την Ίεράν Μονήν Κεχροβουνίου, όπου άφ' εσπέρας είχε μεταφερθῆ ή θαυματουργός εικόνα της Θεομήτορος εκ του Ίεροῦ Προσκυνηματος της Ευαγγελιστρίας, άνεγνώσθη ή έπίσημος Πράξις της Πατριαρχικής Συνόδου, και έν συνεχεία άνεγνώσθη ή Πράξις της περι ήμᾶς Ίερᾶς Συνόδου*.

Τό άπόγευμα της αύτῆς ήμέρας ή άγία εικόνα έπανήλθεν έν λιτανευτικῆ πομπῆ είς την πόλιν της Τήνου. Πρὸ του Κεντρικοῦ λιμένος δέ, μετά σύντομον δέσιν, ο παριστάμενος Ύπουργός Έμπορικής Ναυτιλίας άνεκοίνωσε την δημοσίευσιν του Βασιλικοῦ Διατάγματος, του άνακηρύσσοντος την Τήνον είς Ίεράν Νήσον.

* Άμφοτέρας ίδε «Εκκλησία» 1971, σ. 567.

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ*

Ἡ ἐγκοσμιότης τοῦ χρόνου, ὡς αὕτη καθορίζεται διὰ τοῦ τε κοσμολογικοῦ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ περιεχομένου του, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ἄσχετος καὶ ἀπηλλαγμένη ὑπερκοσμίων στοιχείων. Τὰ στοιχεία ταῦτα ἀκριβῶς ἐκφράζει τὸ διὰ τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀποκαλυπτόμενον σωτηριολογικὸν περιεχόμενον τῆς ἐννοίας τοῦ χρόνου. Τὸ περιεχόμενον τοῦτο ἀπορρέει ἀπὸ τὴν παρέμβασιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν χρόνον κατὰ τὴν πλέον κατάλληλον στιγμήν αὐτοῦ (Γαλ. 4,4), πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ δράματος τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐμπλουτισμὸν τοῦ τε κόσμου καὶ τῆς ἱστορίας διὰ τῶν δυνάμεων τῆς ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ θείας Χάριτος. Τὸ γεγονός τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προσδίδει εἰς τὸν χρόνον τὸ σωτηριολογικὸν αὐτοῦ περιεχόμενον. Ὡς παρατηρεῖ ὁ π. Εὐδοκίμοφ⁵², ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι τὸ «ἐν οὐ ἔστι χρεῖα» (Ματθ. 6,33· Λκ. 10,41), τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς ἱστορίας, ὁ ἄξων καὶ τὸ νόημά της. Ἡ ἐνανθρώπησις Του συνιστᾷ τὸ σημαντικώτερον γεγονός τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, τὴν ἱστορικότητα τοῦ ὁποῖου πιστοποιοῦν περισσότερον παντὸς ἄλλου

πράγματος ἢ παραδοξότης αὐτοῦ, ὡς καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ σκάνδαλον τῶν ἀνθρώπων.

Τὸ σωτηριολογικὸν περιεχόμενον τῆς ἐννοίας τοῦ χρόνου, τὸ ὁποῖον, ὡς προεδηλώθη, ἀπορρέει ἐκ τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ κόσμου διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, προσδιορίζει τὴν πρὸ Χριστοῦ καὶ τὴν μετὰ Χριστὸν νέαν ὄψιν τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, τὴν ἱστορίαν τῆς πίστεως καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀπιστίας. Διὰ τοῦ περιεχομένου τούτου ὁ χρόνος προσλαμβάνει καθαρῶς ὑπαρξιακὴν ἀξίαν διὰ πάντα ἄνθρωπον, καθόσον δι' αὐτὸν καὶ ἡ πλέον βραχεῖα στιγμή τοῦ χρόνου κατέστη κατάλληλος πρὸς προσωπικὴν του σωτηρίαν⁵³. Ὡς τονίζει ἰδι-

53. Ὅρα Ἦσ. 49,8: «Καιρῶ δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἴδου νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἴδου νῦν ἡμέρα σωτηρίας», πρβλ. 2 Κορ. 6. 2. Χ ρ υ σ ο σ τ ὁ μ ο υ, πρὸς Θεόδωρον ἐκπεσόντα Γ', Ὁ' Migne B.II. 47,289: «Πῶσον βούλει σοὶ παρεκταθῆναι τοῦ παρόντος βίου τὴν ἀπόλαυσιν χρόνον;... πολλάκις γὰρ τῆς ζωῆς ἐκταθείσης εἰς χρόνον μακρὸν, οὐ συνεξετάθη τὰ τῆς τρυφῆς, ἀλλ' ὁμοῦ καὶ ἐπέστη καὶ ἀπεπήδησε...» Αὐτόθι 290 ἐξ: «...διανοστώμεν ἕως καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἕως ἡμέρα σωτηρίας, ἕως πολλῆ τῆς μετανοίας ἰσχύς». Πρβλ. Ἰ. Καρ α β ι δ ο π ο ὐ λ ο υ, ἔθν' ἀν. 30 καὶ Hénri de Lubac μν. ἔργ. 129.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 356 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13-14 τεύχους. 52. Μν. ἔργ. 424.

σμίαν Μακαριότητα, ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπικῇ Σας διακονίᾳ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας καὶ τοῦ θεοσώστου ποιμνίου Σας.

Ἀληθῶς ἀνέστη Χριστός!

Ἐξαιτούμενοι τὰς ἀγίας προσευχὰς Σας, διατελοῦμεν πάντοτε ἀφωσιωμένοι τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Ἀναστάτου Χριστοῦ συλλειτουργοὶ καὶ ἀδελφοί!

† ΠΟΙΜΗΝ

Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας
Πάσχα Χριστοῦ 1973

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΣΕΡΒΙΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἀγαπητέ καὶ περιπόθητε ἐν Χριστῷ ἀδελφε καὶ συλλειτουργοῦ τῆς Ἡμῶν μετριότητος, κ. Γερόνυμε, τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπασόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγοροῦμεν.

Ἐμπλεοὶ πνευματικῆς χαρᾶς καὶ αἰωνίου δυνάμεως τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποῖαν παρέχει ἡμῖν διὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, φιλαδέλφως ἀπενθύνομεν Ὑμῖν εὐχητήριους προσρή-

σεις ἐπὶ τῇ λαμπρῇ Ἑορτῇ Ἑορτῶν μετὰ τοῦ καθιερωμένου Πασχαλίου χαιρετισμοῦ:

Χ ρ ι σ τ ὸ ς ἀ ν έ σ τ η !

Καθημερινῶς προσευχόμεθα ταπεινῶς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅπως πλουσίως καὶ φιλευσπλάγως χαρίζηται εἰς σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα χαρὰν καὶ οὐράνιον εἰρήνην καὶ ὅπως διὰ τοῦ Πάσχα τοῦ Χριστοῦ βασιλεύῃ διαρκῶς ἡ ἀπειρος ἀγάπη μεταξὺ πάντων τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιβληθῇ αὐτῇ τῆς δυνάμεως τῆς ἁμαρτίας. Ὡσαύτως ἐνόνομεν τὰς προσευχὰς Μας πρὸς τὰς ἀγίας προσευχὰς τῆς περισπουδάστου καὶ ἀγαπητῆς Ἡμῖν Ὑμετέρας Μακαριότητος, ἵνα κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς λαμπρᾶς Πασχαλίου Πανηγύρεως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καταπέμψῃ πλουσίως τὴν θεῖαν εὐλογίαν Του εἰς τὸ φιλόχριστον Ὁρθόδοξον πλήρωμα, εἰς Ὑμᾶς, τοὺς Ἀρχιερεῖς, τὸν κλῆρον καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἵνα μὲν μετὰ πάντων ἀπάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος (Ματθ. 28,20).

Χαιρετίζοντες Ὑμᾶς καὶ αἰθῆς, ἀσπασόμεθα Ὑμᾶς ἐν πνεύματι καὶ διατελοῦμεν πάντοτε ἀφωσιωμένοι Ὑμῖν ἐν Ἀναστάτῃ Χριστῷ Ἀδελφός καὶ Συλλειτουργός.

† ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Πατριάρχης τῶν Σέρβων

αιτέρως ὁ Osear Cullmann⁵⁴, τὸ σωτηριολογικὸν περιεχόμενον τῆς ἐννοίας τοῦ χρόνου φέρει τὴν σφραγίδα τῆς αἰωνιότητος καὶ περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῷ τὸ νόημα τῆς ἱστορίας, ἀκριβῶς διότι ἀπορρέει ἐκ τοῦ κοσμοϊστορικοῦ γεγονότος τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ θείας ἀπολυτρώσεως. Πᾶσα στιγμή τοῦ χρόνου σωτηριολογικῶς ἀποτελεῖ διὰ τὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἔνοιμα τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἱστορίας πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Τὰ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ συμβάντα ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ, καὶ δι' ὧν ἡ ἱστορία διακρίνεται εἰς ἱστορίαν πρὸ καὶ μετὰ Χριστόν, προσδίδουν ἀποκλειστικῶς σωτηριολογικὸν περιεχόμενον εἰς τὴν διάκρισιν ταύτην (πρβλ. Πράξ. 17,30 καὶ Ρωμ. 16,25-27). Οὕτω θεμελιούται, κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, τὸ νόημα τῆς ἱστορίας εἰς τὴν σωτηριολογικὴν ἐννοίαν τοῦ χρόνου. Αὕτη συνιστᾷ διὰ τὸν ἄνθρωπον τὸ μεταίχιμιον μεταξὺ φθορᾶς καὶ ἀφθαρσίας, διὸ καὶ ἄγει εἰς τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἐγκοσμίου πραγματικότητος (Ἰω. 5,24-17,15). Αἱ εἰδικαὶ διὰ τὸ «παρὸν» παραστάσεις καὶ ἐκφράσεις, ὡς λ.χ. αἱ «νῦν», «σήμερον», «ἄρτι», «ὥρα» κ.λπ. ἐκφράζουν κατηγορηματικώτερον τὴν σωτηριολογικὴν ἀξίαν τοῦ χρόνου. Ἡ ἐννοία ἡμῶν τοῦ παρόντος δὲν περιορίζεται σωτηριολογικῶς κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ἀλλὰ διευρύνεται τόσον, ὥστε νὰ νοηταί ὡς συνταυτιζομένη πλήρως πρὸς τὴν παρούσαν, τὴν ἐπίγειον δηλαδὴ ζωὴν ἐκάστου ἀνθρώπου. Τὴν διευρύνει ταύτην ἐκφράζει χαρακτηριστικῶς τὸ χωρίον τῆς πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς 3,13: «... ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται» (πρβλ. Λκ. 23,43).

Ἡ στιγμή τοῦ θανάτου τοῦ Θεοανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποβαίνει ἕως χαρακτηριστικὴ ἀπὸ σωτηριολογικῆς ἐπόψεως, διότι ἡ σωτηριολογικὴ τῆς δυνάμις καὶ ἀξία ὑπῆρξε τόσον μεγάλη, ὥστε ἡ προβολὴ αὐτῆς νὰ ὑπερκαλύπτῃ καὶ τὸ σύμπαν καὶ τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν, καὶ νὰ προεκτείνεται πρὸς τὴν αἰωνιότητα. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἡ στιγμή ἐκείνη ἀποτελεῖ τὸ σταθερὸν κέντρον τοῦ ἄξονος τῆς ἱστορίας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου συνέχεται καὶ ἀναπτύσσεται ἡ ὑπόστασις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ στιγμή ἐκείνη ἐκτιμᾶται θεολογικῶς ὡς ἡ μεγάλη στιγμή τῆς πρώτης ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ ἐλευθέρως καὶ ἀνεπαναλήπτου τελείας ὑποταγῆς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ (Λκ. 22,42). Διὰ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ ἐννοία τοῦ χρόνου καὶ γενικώτερον ἡ παγκόσμιος ἱστορία προσέλαβον ἀφθιτον ἱερότητα καὶ πανανθρωπίνην ἅμα δὲ καὶ ὑπερφυσικὴν ἀξίαν, ὡς αὐταὶ βιοῦνται ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῇ λατρείᾳ τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπὸ τὸ πρῆσμα τῆς ἀξίας ταύτης νοεῖται ὁ «Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. 13,8).

Πάντα ταῦτα σημαίνουν, ὅτι ἡ προσωπικὴ σωτηρία ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ ἔξω τῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ προβολῆς τῆς στιγμῆς ἐκείνης τοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ πλέον ἀσήμαντος ἐννοία τοῦ χρόνου ἀποβαίνει, διὰ πάντα μένοντα μακρὰν τῆς ζωῆς

τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, πραγματικὸν πέλαγος ἀπωλείας. Διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὁ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας κόσμος ὡς ὁ κόσμος τοῦ αἰῶνος τούτου (Ρωμ. 12,2. 1 Κορ. 1,20. 2,6, Γαλ. 1,4, Ἐφ. 2,2, 2 Τιμ. 4,10). Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ πᾶς ζῶν ἐν αὐτῇ ἔχουν νὰ προβάλουν, ἐναντι τῆς ἄλλως ἀκατανικήτου καὶ διαλυτικῆς τῶν πάντων δυνάμεως τοῦ χρόνου, τὴν ἀπαράμιλλον εἰς πνευματικότητα δυνάμιν τῆς πίστεως (1 Ἰω. 5,4-5). Ἡ δυνάμις τῆς πίστεως δὲν εἶναι παρὰ ἡ δυνάμις τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως, ἡ δυνάμις δηλαδὴ τῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν θελήσεως τοῦ κατὰ Θεὸν ἐλευθέρου ἀνθρώπου. Ὡς προσφυῶς παρατηρεῖ ὁ ρωμαιοκαθολικὸς θεολόγος Karl Rahner, ὁ χρόνος συνιστᾷ ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας τὸ διάστημα τῆς ἐν αὐτῇ ἀσκήσεως τῶν ἀνθρώπων πρὸς διασφάλισιν ὑπὸ ἐνὸς ἐκάστου τῆς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνακτηθεῖς ἐλευθερίας του⁵⁵. Ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει, ζῆ, διανοεῖται, ἐνεργεῖ, προάγεται καὶ τελειοῦται μόνον ἐντὸς τῶν κατηγοριῶν τοῦ χώρου, τοῦ χρόνου καὶ τῆς ἱστορίας. Ἡ ἀπ' αὐτῶν ἔξοδος τοῦ σημαίνει ἡ θάνατον⁵⁶ ἢ μετὰστασιν εἰς σφαίρας ἐπέκεινα τοῦ φυσικοῦ κόσμου, τουτέστιν ἡ καταφυγὴν εἰς τὸν Θεόν, τὸν κύριον τῶν πάντων, ἡ ἀπώλειαν τῶν πάντων. Τὴν καταφυγὴν ταύτην ἔχουν ὡς στόχον ὁ ὑψηλὸς θεολογικὸς στοχασμὸς καὶ ἡ θεία λατρεία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ⁵⁷. Ἀμφότερα ταῦτα ἐντοπιζοῦν τὸ νόημα τῆς ἱστορίας εἰς τὴν διὰ τοῦ χρόνου προσωπικὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων μετὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Οὐδεὶς τύπος χημικῆς ἐνώσεως ἢ ἀναλύσεως εἶναι δυνατὸν νὰ παραστήσῃ τὸν μυστικὸν πράγματι τύπον τῆς ἐν τοῖς μυστηρίοις τῆς Ἐκκλησίας συντελουμένης προσωπικῆς κοινωνίας τῶν πιστῶν μετὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ (Πρβλ. Γαλ. 2,20). Τὴν ἀδυναμίαν ταύτην ὑπερκαλύπτουν ἢ τε θεία λατρεία καὶ ἡ θεολογία. Ἐρωτᾶται, κατὰ ποῖον τρόπον εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῆ ἀυσιαστικῶς εἰς τὴν διασφάλισιν τῆς κοινωνίας ταύτης ἡ παράτασις τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, τῆς ὁποίας τοὺς ἀχρόνους ἢ καιροῦς, ὁ Πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ; (Πράξ. 1,7). Ἀναντιρρήτως οὐδὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὠφεληθοῦν ἐκ τῆς παρατάσεως αὐτῆς οἱ καθ' ἑαστον ἄνθρωποι, οἱ ἀποθνήσκοντες σχετικῶς μετὰ βίον βραχύτατον. Κατὰ

55. Ὁρα K. Rahner - H. Vorgrimler, Kleines Theologisches Wörterbuch, 4. Aufl. Freiburg 1964, 391. Πρβλ. Nikolai Berdiajew μν. ἔργ. 168.

56. Θάνατος κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ὁρα Εἰρηναίου, Ἐλεγχοὶ V 27,2, ἐν ΒΕΠΒΣ 5, 167. Κλημεντος Ἀλεξανδρείου, Στρωματεῖς V, 10,63. Πρβλ. Ματθ. 27,46 καὶ Μρκ. 15,34.

57. Ὑπὸ τὸ φῶς ἀμφοτέρων τούτων κρινεται ἀρνητικῶς καὶ αὐτὴ ἡ θεωρία τῆς σχετικότητος, ὡς διαχωρίζουσα τὰς ἐννοίας τοῦ «χώρου» καὶ τοῦ «χρόνου» καὶ ἐκτιμᾶσα τὸν μὲν «χώρον» ὡς κατὰφασιν τῆς ὑπάρξεως, τὸν δὲ «χρόνον» ὡς ἄρνησιν αὐτῆς, τουτέστιν τὸν μὲν «χώρον» ὡς τὸ πᾶν, τὸν δὲ «χρόνον» ὡς τὸ τίποτε τῆς ὑπάρξεως. Πρβλ. H. Koster, Geschichte und Kultus im Johannes Evangelium und bei Ignatius von Antiochien, ἐν «Zeitschrift für Theologie und Kirche», Tübingen, 54,1957, 56-69.

54. Oscar Cullmann, Christus und die Zeit, Zürich 1962, 85 ὑποσ. 1.

τὸν θεολογικὸν στοχασμὸν, ἢ παράτασις τῆς ἱστορίας, κατὰ τρόπον ἐκφεύγοντα τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως, δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ἔχη βαθύτατον νόημα. Ἡ παράτασις αὕτη ἔχουσα ὡς κύριον χαρακτηριστικὸν τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοῦ κακοῦ εὐρίσκει τὸ νόημά της ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ πλήρη ἐξάντλησιν τῶν σκοτίων μεθόδων καὶ φθοροποιῶν δυνάμεων τοῦ Σατανᾶ, χωρὶς νὰ δυνηθῇ οὕτως νὰ ματαιώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς θείας δημιουργίας (Ἄποκ. 18,1-24), καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἀποκορύφωσιν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Του (Ἄποκ. 19,1-21,8). Ὁ Θεὸς δὲν θὰ παύσῃ νὰ προστατεύῃ τὴν Ἐκκλησίαν Του ἀπὸ τὰς δυνάμεις τοῦ κακοῦ, ἀκόμη καὶ ἂν δύο μόνον πιστοὶ ἀνήκουν εἰς αὐτήν (Ματθ. 18,19-20, πρβλ. Γεν. 18,22-33). Διὰ τῆς προστασίας ταύτης θὰ ἐκφράζεται ὁλονὲν καὶ περισσότερον ἀύξανομένη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Ἡ μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου κοινωνία προάγεται οὐσιαστικῶς κατὰ τὴν θείαν λατρείαν διὰ τῆς παρουσίας καὶ τῶν ἐνεργημάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὴν μακραίωνα πορείαν τῆς ἱστορίας διακρίνονται αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι⁵⁸ ὡς ἰδιότυπος πράγματι συγκερασμὸς θείας λατρείας καὶ θεολογικοῦ στοχασμοῦ, ὥστε αὗται νὰ παρουσιάζωνται ὡς αἰφνιδιαστικὴ καὶ κατακόρυφος δρᾶσις τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ εἰς ὅλας τὰς διαστάσεις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Πράγματι ἡ παράτασις τῆς ἱστορίας ἐκφράζει τὴν ἀδιάλειπτον παρουσίαν καὶ δρᾶσιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον, ὡς καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτοῦ μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Πλὴν ὅμως ὁ Θεὸς δὲν ἐνεργεῖ μόνον διὰ τῶν ποιούντων τὸ θέλημά Του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἀντιτιθεμένων εἰς αὐτό⁵⁹. Πάντως ἡ ἀνθρωπότης ὁλόκληρος οὐδὲν ἄλλο ἔχει νὰ ἀναμείνῃ ἐκ τῆς παρατάσεως τῆς ἱστορίας ἀνώτερον τῆς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ συντελεσθείσης ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἐν τούτῳ τὸ δόγμα τῆ Χαλκηδόνος διαφωτίζει πλήρως τὸ νόημα τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, καθόσον διετυπώθη διὰ τοῦ δόγματος τούτου κατὰ τὸν πλέον προσφυᾶ τρόπον ἡ τελεία κοινωνία τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἕπερ καὶ προεκτείνεται ἱστορικῶς ἐν τῷ σώματι Αὐτοῦ, τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐντεῦθεν καὶ προβάλλεται ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς τὸ τέλος καὶ τὸ νόημα τῆς ἱστορίας (Ἐφ. 2,4-10)⁶⁰.

58. Ἁγίου Νεκταρίου, Μητροπολίτου Πενταπόλεως, Αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, (ἔκδ. Β. Ρηγιοπούλου), Θεσσαλονίκη, 1972.

59. Πρβλ. K. Löwith μν. ἔργ. 182.

60. Πρβλ. E. Fuchs, Christus das Ende der Geschichte», ἐν τόμῳ «Zur Frage nach dem historischen Jesus», 2. Aufl. Tübingen 1965, 79-99.

2. ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

α'. Οἱ παράγοντες τῆς ἱστορίας.

Ἡ ἐξέτασις τῶν παραγόντων τῆς ἱστορίας ὑποβοηθεῖ εἰς τὴν καλυτέρα κατανόησιν τοῦ νοήματος αὐτῆς. Κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἡ παγκόσμιος ἱστορία προβάλλει τὸ προαιώνιον σχέδιον τοῦ Θεοῦ, ὡς τοῦτο ἐκδιπλοῦται διὰ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ σωτηρίας τοῦ κόσμου. Τὸ σχέδιον τοῦτο πραγματοποιεῖται διὰ τῶν οὐσιαστικωτέρων γεγονότων τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, διὸ καὶ συνιστᾷ τὸν κατ' ἐξοχὴν παράγοντα αὐτῆς, ἀφορᾷ δὲ εἰς σύμπαντα τὸν κόσμον καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἱστορίαν, τὰ ὅσα τῆς ὁποίας εἶναι ἀνοικτὰ πρὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ εὐκίνησις καὶ ἡ πλαστικότης. Δι' αὐτῶν παρέχεται πλήρης ἐλευθερία δράσεως καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς παράγοντας τῆς ἱστορίας. Ἡ πλαστικότης αὐτοῦ ἐκφράζει τὴν πανσοφίαν, τὴν παντοδυναμίαν καὶ τὴν παναγαθότητα τοῦ θείου Δημιουργοῦ. Χάρις εἰς αὐτὰς ὁ Θεὸς παρουσιάζεται ἀδιαλείπτως διακυβερνῶν καὶ κατευθύνων τὸ σύμπαν καὶ κατευθύνων αὐτὸ πρὸς τὸν τελικὸν του σκοπὸν, ἐνῶ συγχρόνως ἀφήνει ἐλευθερίαν δράσεως καὶ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους δέχεται μάλιστα καὶ προσκαλεῖ καὶ ὡς συνεργάτας Του εἰς τὴν καθόλου ἀνάπτυξιν τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Ἡ ἐμφάνισις κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς τὸ προσκήμιον τῆς παγκοσμίου ἱστορίας καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον ὅπως ἀπρόβλεπτον διὰ τοὺς ἀνθρώπους μεγάλων προσωπικοτήτων ἢ ἀκόμη καὶ συλλογικῶν προσώπων παγκοσμίου ἀκτινοβολίας, ὡς καὶ ἡ ἐπὶ τῆς γῆς παρουσία ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων οὐχὶ εἰς ἐποχὴν τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐκλογῆς, ἀλλ' εἰς τὴν ἐποχὴν τὴν ὁποίαν ἐγεννήθησαν, δὲν εἶναι θέματα τυφλῆς τύχης, ἀλλὰ τῶν ἀνεξερυνήτων βουλῶν τοῦ Θεοῦ. Πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὰς ἀρμοδιότητας τοῦ Θεοῦ, ἐν αἷς καὶ ἡ διάρκεια τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, προσλαμβάνει διὰ τὸν πεπερασμένον ἄνθρωπον τὴν ἔννοιαν τοῦ μυστηρίου, εἶναι δὲ τοῦτο τὸ μυστήριον τοῦ προαιωνίου σχεδίου τοῦ Θεοῦ.

Κύριον χαρακτηριστικὸν πάντων τῶν παραγόντων τῆς ἱστορίας εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ προσώπου. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι μόνον πρόσωπα, τουτέστι φύσει αὐτεξούσια ὄντα, γίνονται οἱ παράγοντες τῆς ἱστορίας. Ταῦτα μόνον, ὡς φύσει ἐλεύθερα ὄντα, εἶναι δυνατὸν νὰ προσδώσουν περιεχόμενον, τόνον καὶ ἔκτασιν εἰς τὸν ροῦν τῆς ἱστορίας, ἀκόμη καὶ νὰ ἀλλάξουν αὐτόν, ὡς καὶ τὴν καθόλου πορείαν τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Οὕτω κατανοεῖται τὸ προαιώνιον σχέδιον τῆς θείας προνοίας ὡς ἡ ἀπὸ κοινοῦ συμβολὴ καὶ τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος εἰς τὴν σταθερὰν ἀνάπτυξιν τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Ἐκτὸς ὅμως τῆς κοινῆς ταύτης συμβολῆς καὶ ἐν ἑκάστῳ τῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος παρουσιάζεται κατέχον ἰδιαιτέραν θέσιν ἐν τῇ καθόλου ἐκδηλώσει τῆς ἱστορίας.

Παράγοντες τῆς ἱστορίας καθίστανται μετὰ τὸν Θεὸν πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἄνθρωποι (πρβλ. Δευτ.

26,1-19). Πάντες οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ὡς φυσικά πρόσωπα καὶ τὸ αὐτεξούσιον καὶ τὴν δυνατότητα τῆς πλέον οὐσιαστικῆς συμβολῆς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἱστορίας, ἐν ταυτῷ δὲ καὶ τὴν θεοθεν ἀποστολὴν τῆς ὀρθῆς θέσεως αὐτῶν ἔναντι τοῦ σύμπαντος. Ἀμφότερα ταῦτα ἐκφράζουσιν ἀφ' ἑνὸς ἢ διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου ἐκφραζομένη ὡς ἐνυπάρχουσα τοῖς ἀνθρώποις εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ἰδιαίτερα εἰς ἕνα ἕκαστον πνευματικὰ χαρίσματα τοῦ θείου Δημιουργοῦ (Ματθ. 25,14-28). Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀποβαίνει ἐξόχως χαρακτηριστικὴ ἡ ἔκτασις καὶ ἡ ἀξία τῆς συμβολῆς τῶν προσωπικότητων τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ἀξία ἰδιαίτερας προσοχῆς τυγχάνει ἡ ἐκ τῶν κατωτέρων στρωμάτων τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ κλήσις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνάδειξις τῶν μεγάλων φυσιογνωμιῶν τῆς ἱστορίας. Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη παρουσιάζουσιν τὰς πλέον διακεκριμένας κλήσεις ἀνθρώπων πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς πορείας τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, συμφώνως πρὸς τὰς περὶ αὐτῆς προδιαγραφὰς τοῦ προαιωνίου σχεδίου τῆς θείας Προνοίας⁶¹. Τὸ κῦρος τῶν μεγάλων φυσιογνωμιῶν τῆς παγκοσμίου ἱστορίας ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου καὶ μόνον προσπαθοῦν νὰ ἀναδειχθοῦν ἀξία ὄργανα. Ἡ παρουσιαζομένη διὰ τῆς κυκλικῆς ροῆς τοῦ χρόνου σταθερὰ καὶ συνεχῆς προέκτασις τῆς ἱστορίας πρὸς τὸ πέραν τοῦ ἐκάστοτε παρόντος εὐρισκόμενον τέρμα αὐτῆς καὶ πρὸς τὸν τελικὸν τῆς σκοπὸν εἶναι κατ' οὐσίαν ἔργον οὐχὶ τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τῶν μεγάλων ἐκείνων φυσιογνωμιῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐξουδετερῶνται πᾶσα στασιμότης καὶ ὀπισθοδρόμησις τῆς πνευματικῆς τελειώσεως τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τῆς ὑπερισχύσεως τῆς εὐεργετικῆς συμβολῆς τῶν μεγάλων τούτων φυσιογνωμιῶν κατανακίεται ἡ δύναμις τοῦ κακοῦ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ὁ ὀρίζων τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀναμενομένης λύσεως τοῦ δράματος τῆς ἱστορίας διαγράφεται φωτεινός. Τὸ θέμα τοῦ τελευταίου βιβλίου τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου, ἀναφέρεται ἀκριβῶς εἰς αὐτὴν τὴν ἐλπίδα⁶². Ὁ ἄνθρωπος δὲ καὶ ὡς παράγων τῆς ἱστορίας ἔχει ἀνάγκη τῆς ἐλπίδος (Ρωμ. 8, 23-26), ὡς ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐκφράζει ταύτην ὁ μῦθος τῆς Πανδώρας⁶³. Μόνον ὁ ἄνθρωπος παρουσιάζει ἐξ ὅλων τῶν δημιουργημάτων τὴν ἰκανότητα καὶ τὴν προσπάθειαν κατανοήσεως τοῦ σύμπαντος διὰ τῆς ἱστορίας⁶⁴, καθόσον οὗτος γίνεται οὐ μόνον παράγων αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἐρευνητὴς καὶ κριτὴς τῆς. Διὰ τῆς ἱστορίας πληροφορεῖται ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ἐγένετο ἀντικείμενον τῆς ἐν τῇ θυσίᾳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ υπερτάτης ἐκδηλώσεως τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, γεγονός ὅπερ τὸν βοηθεῖ ἀποφασιστικῶς εἰς

τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας τῆς ὑποστάσεώς του.

Ἄλλος παράγων τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, ὡς διδάσκει ἡ Ἀγία Γραφή, εἶναι ὁ Διάβολος. Ὦν καὶ αὐτὸς δημιουργημάτων τοῦ μόνου ὑπάρχοντος Θεοῦ, ἀρχικῶς ἀνῆκεν εἰς τὸν κόσμον τῶν ἀσωμάτων αὐτεξουσίων προσώπων. Οὗτος ὅμως κινούμενος ἀπὸ ἐγωισμὸν καὶ μὴ θέλων νὰ ὑποταγῇ εἰς τὸ περὶ τῆς θείας δημιουργίας τοῦ κόσμου θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐξέπεσε τῆς ἐν τῷ σύμπαντι φυσικῆς θέσεώς του. Οὕτω παραμένει διηνεκῶς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πλάνῃ πιστεύων, ὅτι θὰ δυνηθῇ διὰ τῆς δυνάμεως τῆς δολίας θελησέως του νὰ ματαιώσῃ τὸν θεῖον σκοπὸν τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, καὶ δὴ τὴν προδιατεταγμένην θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ πτώσις τοῦ Διαβόλου ἀποβαίνει οὕτως ἐξόχως χαρακτηριστικὴ διὰ πᾶσαν περίπτωσιν κακῆς χρήσεως τῆς δοθείσης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προσωπικῆς ἐλευθερίας τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Διάβολος, διὰ τῆς δολίας τακτικῆς του ἔναντι τοῦ Θεοῦ, κατέστησεν ἀπ' ἀρχῆς τῆς θείας δημιουργίας στόχον τῶν ἐνεργειῶν του αὐτὸν τοῦτον τὸν ἄνθρωπον. Ἡ τακτικὴ ὁμως αὐτῆ τοῦ Διαβόλου δὲν ἐστάθη ἱκανὴ νὰ ἀναγκάσῃ τὸν Θεὸν εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τῶν προαιωνίων σχεδίων Του, παρὰ τὴν ὄντως σοβαρὰν παραπλάνησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Διὰ τῆς παραπλάνησως ταύτης συνεστήθη τὸ δράμα τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, τὸ ὁποῖον καὶ περιπλέκεται συνεχῶς διὰ τῶν ἐπαυξανόμενων πειρασμῶν τῆς καθημέραν ζωῆς καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν παντοίων δεινῶν τῶν ἀνθρώπων. Τὴν λύσιν τοῦ δράματος τούτου ἀνέλαβε τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς Ἀγίας Τριάδος, «δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο» (Ἰω. 1,3). Ἀρχεται δὲ ἡ λύσις αὐτῆ διὰ τῆς θείας ἐσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς τὸ δράμα τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἱστορίας ἀπέβη θεῖον δράμα. Διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ λύσις τοῦ δράματος τούτου ἀπέβη ὑπόθεσις τῆς ἐν Τριάδι Θεότητος, ἀπεκορυφώθη δὲ εἰς τὴν θυσίαν τοῦ Γολγοθᾶ, πλὴν ὅμως ἡ ἀξία τῆς εἶναι μεγαλυτέρα καὶ αὐτῆς τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ. Ἐργεῖται δὲ ἡ ἀξία αὐτῆ εἰς τὸν καθ' ὅλα θεῖον τρόπον τῆς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους προσφορᾶς τῆς θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκφράζει πράγματι ἀριστοτεχνικῶς τὸν θεῖον τοῦτον τρόπον τῆς πρὸς ἕνα ἕκαστον προσφορᾶς τῆς ἐν Χριστῷ θείας ἀπολυτρώσεως διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ «ἐν χρηστότητι» τοῦ χωρίου τῆς πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολῆς 2,7. Διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ τούτου ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται εἰς τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ πράγματι ἀποκαλύπτεται ἡ «χρηστότης», ἡ χρηστὴ δηλαδὴ συμπεριφορὰ τοῦ Θεοῦ πρὸς σύμπαντα τὸν κόσμον⁶⁵. Διὰ τῆς συμπεριφορᾶς ταύτης τοῦ Θεοῦ ἐξαίρεται εἰς τὸ ἔπακρον τὸ νόημα τῆς ἱστορίας, καθόσον δι' αὐτῆς ἀποκαλύπτεται ἡ φύσις, ὁ σκοπὸς

61. Πρβλ. Ἐξ. 2,1-3,10· Βαροὺχ 3,27· Πράξ. 9,3-9· 1 Κορ. 1,27. Πρβλ. Χρυσάνθου Σαριγιάννη, Ἡ κλήσις εἰς τὸ προφητικὸν ἀξίωμα τῶν προφητῶν Ἀμώς, Ἡσαίου, Ἰερεμίου καὶ Ἰεζεκιήλ, Ἐν Ἀθήναις 1971.

62. Πρβλ. Matthias Rissi, Zeit und Geschichte in der Offenbarung des Johannes, Zürich 1952, 66 ἔξ.

63. Ὁρα Ἡσιόδου, Θεογονία 571. Πρβλ. K. L. With 186.

64. Πρβλ. M. A. Σιώτου, Ἱστορία καὶ ἀποκάλυψις 103.

65. Ὁρα Ἐφ. 2,7: «... ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ». Τὴν χρηστότητα ταύτην ἐκφράζουσιν ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου (Λκ. 15,11-32), διὰ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ πατρὸς πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς υἱοὺς του, ὡς καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἀνεξικακία τοῦ θνήσκοντος Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς σταυρωτάς Του (Λκ. 23,34).

καὶ ἡ ἐν τῷ κόσμῳ θεία ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

β'. Ἡ ἀξία τῆς ἱστορίας διὰ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Αἱ διατυπωθεῖσαι ὑπὸ φιλοσόφων καὶ θεολόγων ἀντιλήψεις περὶ τοῦ νοήματος τῆς ἱστορίας εἶναι πολλαὶ καὶ ποικίλαι⁶⁶. Ἄλλαι ἐξ αὐτῶν πλησιάζουν κάπως τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς περὶ τοῦ νοήματος τῆς ἱστορίας, καὶ ἄλλαι ἀπομακρύνονται πλήρως ἀπ' αὐτῆς. Κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ὡς ταύτην προσφωδῶς κατενόησαν οἱ Ἕλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ οἱ Εἰρηναῖος⁶⁷, Μ. Ἀθανάσιος, Εὐσέβιος ὁ Καισαρείας, Μ. Βασίλειος, Γρηγόριος ὁ Νύσσης, Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καὶ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, ἡ παγκόσμιος ἱστορία προσλαμβάνει τὸ ἀληθὲς νόημά της ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ θέσεως τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὴν πνευματικωτέραν ἐκφρασιν τῆς ἀντιλήψεως ταύτης προσέβαλεν ἡ σκέψις τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν πλουσιωτάτων κειμένων τῆς θείας λατρείας, κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ὁποίας εἶναι τὸ παρεχόμενον δι' αὐτῆς βίωμα τῆς ὑπερβάσεως τῶν κατηγοριῶν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου, ἐν ταυτῷ δὲ καὶ τῆς πανοραματικῆς προβολῆς ἐντὸς τοῦ ἐκάστοτε παρόντος τοῦ νοήματος τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, ἐν τῷ συνόλῳ της. Τὴν ἀντίληψιν ταύτην ἐκφράζει ἐντόνως καὶ τὸ βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου (5,14) διὰ τῆς ἐν αὐτῷ παραστάσεως τῆς μὲν παγκοσμίου ἱστορίας ὡς τοῦ διὰ σφραγίδων ἐπὶ τὰ ἐσφραγισμένον βιβλίον, τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ μόνου δυναθέντος νὰ ἀποσφραγίσῃ καὶ ἀνοίξῃ τὸ βιβλίον τοῦτο ἐν τῷ τύπῳ τοῦ ἐσφραγισμένου ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ παράστασις αὕτη τοῦ ἐσφραγισμένου ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ δηλοῖ τὸν διὰ τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μοναδικὸν τρόπον ἀποδόσεως θεϊκῆς ἀξίας εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν. Οὕτω καθίσταται σαφές, ὅτι ἔνευ τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ παγκόσμιος ἱστορία οὐδὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ νόημα, καὶ ὅτι διὰ τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ νόημα τῆς παγκοσμίου ἱστορίας προσλαμβάνει ἀξίαν καὶ διὰ τοὺς ἄνθρώπους καὶ διὰ τὸν Θεόν.

Κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, πᾶν ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν δὲν εἶναι ἄσχετον πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καθόσον τοῦτο προβάλλεται ὡς τὸ μέτρον τοῦ νοήματος παντὸς συμβαινόντος ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐνῶ δὲ κατὰ τὴν Παλαιάν Διαθήκην, ἡ παγκόσμιος ἱστορία θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐκτιμηθῇ ὡς τὸ θέατρον τῆς πρὸς τὸν ἄνθρωπον διαρκοῦς καὶ ἄκρας συγ-

καταβάσεως τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἡ ἱστορία εἶναι ἡ στενὴ καὶ τεθλιμμένη ὁδὸς τῆς ἀγωνιώδους πορείας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἔξοδον αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀθλιότητος τῆς ἐφημέρου ζωῆς καὶ εἰσοδον διὰ τῆς ἐν Χριστῷ θείας ἀπολυτρώσεως εἰς τὴν χαρὰν καὶ τὴν μεγαλειότητα τῆς θείας δόξης. Ἡ ἱστορία οὕτω προσλαμβάνει χριστοκεντρικὸν καθαρῶς χαρακτήρα, διότι διὰ τὸν ἄνθρωπον ἀκριβῶς ἀποβαίνει ὁ Χριστὸς ἡ ὁδός, ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς ἱστορίας. Αὐτὸς οὗτος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀντιλαμβάνεται τὸ νόημα τῆς ἱστορίας ὡς ἐκφρασιν τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. «Πάτερ ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν Υἱόν, ἵνα ὁ Υἱὸς δοξάσῃ σε» (Ἰω. 17,1, πρβλ. 13,31-32· 14,13). Οἱ λόγοι οὗτοι ἀναντιρρότως ἐκφράζουν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅπως οἱ ἄνθρωποι καταστοῦν διὰ τῆς ἱστορίας μέτοχοι τῆς θείας δόξης. «Ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω» (Ἰω. 12,28). Τὴν ἀνάγκην τῆς συμμετοχῆς τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν δόξαν τῆς θείας ἀγάπης ὑπαγορεύουν ἡ θεοειδῆς πνευματικότης τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως, ὡς καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀπορρέουσα ἀνεκτίμητος ἀξία τῆς ψυχῆς αὐτῶν⁶⁸. Ἀμφότερα ταῦτα προσδιορίζουν τὸ ὑπαρξιακὸν περιεχόμενον τοῦ νοήματος τῆς ἱστορίας, ὅπερ ἐμπλουτίζεται ἐκ τῆς προσωπικῆς σχέσεως ἐκάστου ἀνθρώπου πρὸς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἡ ὑπόστασις τοῦ ἀνθρώπου κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ συνιστοῦν τὴν ἀπαρχὴν τῆς σχέσεως ταύτης. Τὸ οὕτω φύσει ἐνυπάρχον θεοειδὲς τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως δηλοῖ ἐν ταυτῷ οὐ μόνον τὴν δυνατότητα θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἅμα καὶ τὸ ἀκατάλυτον καὶ αἰώνιον αὐτῆς. Κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἡ πλήρης συμμετοχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν θείαν δόξαν συντελεῖται ἐκτὸς τῆς ἱστορίας εἰς τὴν ἐπουράνιον βασιλείαν, ἥτις ὡς ἔχουσα καθολικὸν χαρακτήρα σχετίζεται στενῶς πρὸς τὸ τέρμα τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Εἶναι δὲ τοῦτο ἀποκλειστικῶς ὑπόθεσις τοῦ Θεοῦ. «Ὅθεν ἡ ἀθανασία τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἐπαγγελία τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἀλλὰ ἀξίωμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἰσχυρὸν ἐξ Ἰσοῦ δι' ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους, δικαίους καὶ ἁμαρτωλοῦς, διότι οὗτοι πάντες ἔχουν ἐξ Ἰσοῦ θεοειδῆ τὴν ὑπόστασιν. Ἐπαγγελία τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι μόνον ἡ παρὰ τῷ Θεῷ δόξα τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ δόξα ἡμῶς αὕτη ἀφορᾷ ἀποκλειστικῶς εἰς ἐκείνους μόνον, οἱ ὅποιοι ἐπιτυγχάνουν διὰ τῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ζωῆς των τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ «καθ' ὁμοίωσιν» Θεοῦ, τὴν πλήρη δηλαδὴ κοινωνίαν τῆς προσωπικότητός των μετὰ τῆς συνεχῶς ἐν τῇ ἱστορίᾳ θυσιαζομένης ὑπὲρ πάντων ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Πρόκειται περὶ ὧσων ἐπέτυχον κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴν των τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς προσωπικότητός των ἀπὸ τὰς δυνάμεις τοῦ κακοῦ, διὰ τῆς λυτρωτικῆς χάριτος τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ.

Ὅθεν κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, τὸ νόημα τῆς ἱστορίας ἀφορᾷ ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀνάκτησιν τῆς ἀπολεσθείσης ἐλευθερίας του.

66. Πρβλ. Eduard Meyer, μν. ἔργ. 46-68. K. Heussi, μν. ἔργ. Franz Böhm μν. ἔργ. καὶ N. Berdiajew μν. ἔργ. Κατὰ τὸν K. Löwith (μν. ἔργ. 179), ἡ περὶ τοῦ νοήματος τῆς ἱστορίας διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς δὲν ἀφήνει περιθώρια οὔτε εἰς τὴν φιλοσοφίαν οὔτε εἰς τὴν θεολογίαν τῆς ἱστορίας.

67. «Ὁρα Εἰρηναῖος», Ἐλεγχος 3, 6,1-5, Migne E.Π. 87,860-864.

68. Πρβλ. Nikolaï Berdiajew μν. ἔργ. 178 ἐξ.

Ἡ ἀνάκτησις αὕτη εἶναι δυνατή, μόνον ἐφ' ὅσον αἱ δυνάμεις τῆς σωζούσης τὸν κόσμον ἀγάπης τοῦ Θεοῦ θὰ γίνουσι προσωπικὸν βίωμα ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων. Ἐλευθερία δὲ εἶναι ἡ τελεία ἔνταξις καὶ πλήρης συνταύτισις τοῦ αὐτεξουσίου τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἡ συνταύτισις αὕτη οὐ μόνον λυτρώνει τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱκανοποιεῖ ἀπολύτως, καθόσον δι' αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος βεβαιοῦται, ὅτι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ταυτίζεται πλήρως πρὸς τὸ ἀτομικὸν του συμφέρον. Εἶναι φύσει ἀδύνατον νὰ νοηθῇ τὸ συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου ξένον πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἢ ὑπέρτερον ταύτης. Ἡ ἐν τῇ ἱστορίᾳ παράτασις τῆς κατὰ Χριστὸν ἐλευθέρας ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καθ' ἑαυτὴν δὲν ἔχει ἀξίαν, καθόσον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ χίλια ἔτη ὡς μία ἡμέρα καὶ μία στιγμή ὡς χίλια ἔτη. Ἡ μόνη ἀξία τῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ παρατάσεως τῆς ζωῆς τῶν ἐν Χριστῷ λειπτωμένων ἐγκρατεῖται εἰς τὴν ἐπι τῶν ἄλλων εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῆς ζωῆς αὐτῶν (Ματθ. 5,13-14, 1 Κορ. 5,6).

γ'. Τὸ νόημα τῶν διαφορῶν φάσεων καὶ ἐκφράσεων τῆς ἱστορίας.

Κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, τὸ νόημα τῆς ἱστορίας υποδηλοῦται κυρίως διὰ τῆς ἀσταθμότητος καὶ συνεχοῦς ἐναλλαγῆς τῶν φάσεων καὶ τῆς παραδοξότητος αὐτῆς⁶⁹. Οὕτως ἐκφράζονται ἡ ἐλαστικότης καὶ τὰ εὐρύτατα περιθώρια τοῦ περὶ τῆς παγκοσμίου ἱστορίας προαιωνίου σχεδίου τοῦ Θεοῦ. Αἱ φάσεις τῆς ἱστορίας ἀνταποκρίνονται πλήρως εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀξίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐλευθερίας Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Τὴν παραδοξότητα τῶν φάσεων τούτων ἐκφράζουν συνήθως αἱ πάσης φύσεως θεομηνίαι καὶ αἱ συμφοραὶ ἰδίᾳ τῶν λαῶν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι πιστεύουν εἰς τὸν Θεόν. Αἱ ἔθνη καὶ συμφοραὶ καὶ αἱ αἰχμαλωσίαι τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῶν Ἑλλήνων συνιστοῦν ὅλως ἰδιαιτέρον κεφάλαιον τῆς παραδοξότητος τῆς ἱστορίας, ἡ ὁποία εἶναι πλήρης προσπαθειῶν καὶ παθημάτων, ἀκιμῆς καὶ ταπεινώσεων, ἐπιτυχῶν καὶ ἐρεπιῶν. Ἡ ἱστορικὴ ἀξία πάντων τούτων ἐγκρατεῖται εἰς τὴν δι' αὐτῶν συνεχῆ ἀνάπτυξιν τῆς ἐντόνου ὁμαδικῆς νοσταλγίας πρὸς ἀπολύτως, ὡς καὶ εἰς τὴν ὁμθυμὸν πρὸς τὸν Θεὸν στροφὴν πάντων. Ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένος τῶν κατακλυσμῶν, τῶν καταποντισμῶν, τῶν σεισμῶν, τῶν πολέμων, τῶν ἀσθενειῶν, τῶν συμφορῶν, τῶν θλίψεων, τῶν πόνων καὶ τῶν δακρύων. Ὡς δὲ λέγει ὁ Προφήτης Ἡσαΐας (28,29) «καὶ ταῦτα παρὰ Κυρίου Σαβαώθ ἐξῆλθεν τὰ τέρατα». Εἰς τὸ ἐρώτημα διατί πάντα ταῦτα, τὴν ἀπάντησιν παρέχει ὁ αὐτὸς Προφήτης (Ἡσ. 30,15) λέγων· «...ὅταν ἀποστραφεῖς στενάξῃς, τότε σωθήσῃ καὶ γνώσῃ σου ἦσθα».

Ὁ ἀνθρώπινος πόνος, ὡς οὗτος κατὰ θεῖαν παραχώρησιν ἐκφράζεται διὰ τῶν προδηλωθειῶν θεομηνιῶν, ὡς ὁργὴ τοῦ Θεοῦ (πρβλ. 1 Βασ. 15,23· Ἡσ. 28,29· 30,15· 4 Μακκ. 11,20-21· Ρωμ. 1,18), δὲν

εἶναι ὀλιγώτερον εὐεργετικὸς τῶν σωματικῶν πόνων (Ἡσ. 5,19· 28,29), οἱ ὅποιοι κατὰ τρόπον πάνσοφον οὐ μόνον προαναγγέλλουν ἐγκαίρως τὴν σοβαρὰν φθορὰν τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀφυπνίζουσι τὸν πάσχοντα πρὸς ἀναζήτησιν τῆς πλέον ἐνδειγμένης θεραπείας. Οὕτω γίνεται σαφές, ὅτι καὶ ἡ διὰ τῶν θεομηνιῶν δρᾶσις τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον ἀφορᾷ εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ συμφέρον τῶν ἀνθρώπων. Τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν βιβλίον τοῦ νοήματος τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου. Τὸ βιβλίον τοῦτο παρουσιάζει πτυχεῖς κατὰ πολὺ βαθυτέρας ἐκείνων, τὰς ὁποίας διαγράφει τὸ γνωστὸν σχῆμα τῆς θεοδικίας πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ νοήματος τοῦ εὐεργετικοῦ διὰ τὸν ἄνθρωπον πόνου. Κατὰ τὸ βιβλίον δηλαδὴ τοῦ Ἰώβ, ὁ Θεὸς διὰ τοῦ πόνου διαπαιδαγωγεῖ τὸν ἄνθρωπον καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς πρὸς αὐτὸν θείας ἀγάπης του, ἵνα κατανοήσῃ καὶ βιώσῃ δύο ὑπερτάτας ἀληθείας· α) τὴν ἔναντι τοῦ Θεοῦ μηδαμηνότητά του· καὶ β) τὴν ἀπόλυτον ἐξάρτησιν τῆς ὑποστάσεώς του ἐκ τῆς ἀκαταλήπτου μεγαλειότητος τῆς θείας ἀγάπης. Ὁ ἄνθρωπος ὡς πεπερασμένον πλάσμα δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ συλλάβῃ τὴν μεγαλειότητα τῆς θείας ἀγάπης, ἀν αὕτη δὲν ἀποκαλυφθῇ. Ὁ πόνος δὲ εἶναι καὶ αὐτὸς εἰς ὄντως πάνσοφος τρόπος ἀποκαλύψεως τῆς θείας ἀγάπης. Διὰ τοῦτο ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ ὑπομένῃ ἀγαγγύστως πᾶν ὅ,τι ἀπορρέει ἐκ τοῦ ἀγίου θελήματός Του, καθόσον τοῦτο, ὡς προεδηλώθη, ταυτίζεται πλήρως πρὸς τὸ προσωπικὸν του συμφέρον (Ἰώβ 9,3). Ἡ διὰ τοῦ πόνου ἀπόκτησις συνειδήσεως τῶν ἀληθειῶν τούτων συνεπάγεται τὴν ἄρσιν τῆς παραδοξότητος τῆς ἱστορίας.

Ὡς γνωστὸν, ὁ Θεὸς δὲν ἀπήλλαξεν οὔτε τὸν Ἰώβ, οὔτε τὸν μονογενῆ Υἱὸν Του, Ἰησοῦν Χριστόν, οὔτε κανένα τῶν μαρτύρων τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τῶν προσωπικῶν τῶν παθημάτων. Μόνον τοὺς ἐνεδυνάμωσεν, ἵνα ὑπομείνουν τὰ παθήματά των. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ Θεὸς ἀναλαμβάνει πάντα ὑπομένοντα τοὺς πόνους τῆς ἱστορίας εἰς τὴν προσωπικὴν Του κοινωνίαν. Ἡ κοινωνία αὕτη μετὰ τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ τὴν ὑπερτάτην τιμὴν διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Θεὸς ἡ ἀξία τοῦ πόνου ἐγκρατεῖται εἰς τὴν δι' αὐτοῦ ἀποτροπὴν τῶν παντοίων κινδύνων ἀπωλείας τῆς ὑπερτάτης ταύτης τιμῆς τοῦ Θεοῦ. Τὸ πρόβλημα τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου λαμβάνει πάντως τὴν πλήρη ἀπάντησιν του διὰ τῆς περιγραφομένης εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ προσωπικῆς συνομιλίας τοῦ ἥρωος αὐτοῦ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἡ συνομιλία αὕτη βεβαίως δὲν ἐγένετο εἰς μίαν ὁρατὴν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν προσωπικὴν συνάντησιν τοῦ Ἰώβ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Πρόκειται περὶ ἐνὸς ἐντόνου προσωπικοῦ βιώματος τοῦ Ἰώβ, ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ὁποίου οὗτος ἦσθάνθη ἐνώπιόν του τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, διὸ καὶ ἀνεφώνησεν· «ἀκοὴν μὲν ὡτὸς ἤκουόν σου τὸ πρότερον, νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμός μου ἐώρακέν σε» (Ἰώβ 42,5). Ἡ θέα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἴδιον τῶν ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ φοβουμένων αὐτὸν (Ματθ. 5,8, πρβλ. Ψαλμ. 122,1-2· 144,15 ἐξ.). Τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ διδάσκει οὕτω, πῶς αἴρεται διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου ἡ παραδοξότης τῆς ἱστορίας. Αὕτη δηλαδὴ αἴρεται διὰ τῆς πλήρους ἐναρ-

69. Πρβλ. K. Holl, Gesammelte Aufsätze zur Kirchengeschichte, Tübingen 1928, II, 22, 28 ἐξ.

μονίσεως τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν μεγαλειότητα τῆς θείας παντοδυναμίας, τῆς θείας πανσοφίας καὶ τῆς θείας παναγαθότητος. Ταύτας οὐδέποτε θὰ δυνηθῆ νὰ κατανοήσῃ πλήρως ὁ ἄνθρωπος, ἂν καὶ οὗτος καθημερινῶς γίνεται κοινωνὸς αὐτῶν. Κατὰ τὴν μετ' αὐτῶν κοινωνίαν πᾶς ἄνθρωπος λαμβάνει ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν τὴν κλεῖδα τῆς ἱστορίας, ἵνα ἀνοίξῃ δι' αὐτῆς τὴν θύραν τῆς θείας μεγαλειότητος καὶ εἰσέλθῃ εἰς τὰ ἄλλα ἄδυστα μυστήριά της. Ἡ παγκόσμιος ἱστορία προβάλλεται οὕτως ὡς ὁ διδάσκαλος τῆς μεγαλειότητος τῆς θείας ἀγάπης, ὁ δὲ ἄνθρωπος ὡς τὸ ἀντικείμενον καὶ ὁ κοινωνὸς τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὴν οὕτως ὑψίστην ταύτην ἀποστολὴν τῆς ἱστορίας διακρίνεται πάντοτε καὶ εἰς τὸ διηνεκές ἡ συγκαταβαίνουσα καὶ θυσιαζομένη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἡ δι' αὐτῆς ἀνάκτησις τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι διὰ πάντας ἐφικτή, πλην ὅμως μόνον ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐλευθερία αὕτη εἶναι δυνατόν νὰ ἀνακτηθῆ ἀκόμη καὶ εἰς τὴν πλέον βραχεῖαν στιγμὴν τοῦ χρόνου, ἔχει δὲ πάντοτε καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ἐκάστοτε προσωπικῶν περιστατικῶν τὴν αὐτὴν κοσμοϊστορικὴν ἀξίαν, διότι πάντοτε σημαίνει τὴν κατανίκησιν τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν τῷ κόσμῳ δυνάμεων τοῦ κακοῦ⁷⁰.

Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Ὁ διεθνὴς ἑορτασμός τοῦ ἔτους 1972 ὡς ἔτους τοῦ βιβλίου ὑπῆρξε πράγματι ἀφορμὴ ποικίλων πνευματικῶν στοχασμῶν καὶ ἐκδηλώσεων. Ἡ προδηλωθεῖσα σχετικὴ πρὸς τὸν ἑορτασμὸν τοῦτον ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰ πλαίσια τῆς ὁποίας ἀνήκει καὶ ἡ παροῦσα ὁμιλία, παρέχει τὴν λαμπρὰν εὐκαιρίαν τῆς πλέον ἐπισήμου καὶ κατηγορηματικῆς διακηρύξεως, καθ' ἣν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι τὸ κέντρον, τὸ πλήρωμα, ἅμα δὲ καὶ τὸ νόημα τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Ἡ Ἁγία Γραφή πληροφορεῖ κατηγορηματικῶς, ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶναι εἰκόνες τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὅτι οὗτοι σταθερῶς ὀδεύουν πρὸς τὸ θεῖον αὐτῶν πρότυπον διὰ τῆς ἱστορίας. Κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἡ παροδικότης τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς δὲν εἶναι παρὰ ἐν ἀπλοῦν σχῆμα, προσηρμοσμένον πλήρως πρὸς τὴν παροδικότητα τῆς ἱστορίας. Οὕτω ὁ φυσικὸς θάνατος δὲν ἀποτελεῖ τὸ τέλος τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως, ἀλλὰ μόνον τὸν τρόπον ἐξόδου τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς ἱστορίας εἰς τὴν αἰωνιότητα. Πᾶσα ἄλλη σχετικὴ ἀντί-

ληψις προσερχομένη ἐκ τῶν διαφορῶν ἐξωχριστιανικῶν κοσμοθεωριῶν, ἰδίᾳ δὲ πᾶσα ἀντίληψις ἐνισχυομένη ἐκ τῆς συγχρόνου καταπληκτικῆς ἀναπτύξεως τῶν μαθηματικῶν καὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, οὐδεμίαν ἄλλην ἔχει ἀξίαν, ἐκτὸς τῆς διὰ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς δικαιοσεως τῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου διακηρύξεων τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἡ ἐπιστήμη σήμερα ἀναντιρρήτως ἔχει θέσει ὑπὸ τὸν ἐλεγχὸν τῆς περισσότερα στοιχεῖα τῆς φύσεως, ἐπὶ τῶν μεταφυσικῶν ὅμως θεμάτων οὐδένα ἔχει λόγον, διότι ἀπλοῦστατα ταῦτα ἐκφεύγουν τῆς ἀρμοδιότητός της.

Κατὰ τὰς Ἁγίας Γραφάς, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀγεται διὰ τοῦ φυσικοῦ θανάτου οὔτε πρὸς τὸ μηδὲν καὶ τὴν ἀνυπαρξίαν, οὔτε πρὸς τὸ ἀγνωστον καὶ τὸ χάος, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἐπισημότερον καὶ σοβαρώτερον rendez-vous τῆς ὑποστάσεώς του, τὸ ὁποῖον μάλιστα θὰ εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας διὰ τὴν θέσιν του μέσα εἰς τὴν αἰωνιότητα. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὸ τέλος τοῦ σύμπαντος δὲν θὰ ἔλθῃ ἀπλῶς διὰ τεραστίων καὶ ὀλεθρίων δυνάμεων, ἀλλὰ διὰ τῶν δυνάμεων τῆς ἐπὶ γῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ ποιήσαντος τὰ πάντα (Ἰω. 1,3), τοῦ ἐνανθρωπήσαντος, παθόντος, ταφέντος, ἀναστάντος καὶ ἀναληφθέντος. Ἡ παρουσία αὕτη θὰ εἶναι ὀλόφωτος καὶ θερμουργός, καθότι θὰ εἶναι ἡ παρουσία ἢ ἐκφράζουσα τὸ πραγματικὸν νόημα τῆς ἱστορίας καὶ ἢ ἀνακεφαλαίωσις συμπάσης τῆς τε δημιουργίας καὶ τῆς ἱστορίας. Ἡ παρουσία αὕτη θὰ ἔχῃ κυρίως προσωπικὴν ἀξίαν διὰ πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς ζήσαντας ποτὲ ἐπὶ τῆς γῆς, διότι δι' αὐτῆς ὁ καθεὶς θὰ εὐρεθῆ κατενώπιον τῆς δόξης καὶ τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ παρουσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν θὰ σημαίνῃ ἐπάνοδον τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἱστορίαν ἢ ἐπανάληψιν αὐτῆς, ἀλλὰ ἐπάνοδον εἰς τὸν Θεόν, κατὰ τρόπον μάλιστα ἀνάλογον πρὸς τὴν πνευματικότητα τῆς ἐξόδου ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῆς ἱστορίας. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ζῶν κατὰ Χριστόν, εὐρίσκειται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τῆς ἐπιγείου ζωῆς του πρὸ τῶν πυλῶν τῆς αἰωνιότητος. Οὗτος δημιουργεῖ διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς του τὰς πρὸς τὴν αἰωνιότητα ἐφαπτομένας τῆς ἱστορίας. Δι' αὐτῶν δὲ δύναται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἰωνιότητα, χάρις εἰς τὰ πρὸ αὐτῆν ἀνοίγματα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ χάρις εἰς τὰς ἀνυψούσας τὴν ὑπόστασιν του δυνάμεις τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Δι' αὐτῶν ὁ ἀποθνήσκων χριστιανὸς ἐξέρχεται ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν «ὀγδόην ἡμέραν»⁷¹ τῆς καταπαύσεως ἀπὸ τῶν κόπων αὐτοῦ. Σύμπας ὁ κόσμος δὲν ἔχει νὰ ἀναμείνῃ τίποτε ἀνώτερον εἰς τὴν ἱστορίαν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἡ παγκόσμιος ἱστορία δὲν πρόκειται νὰ κλείσῃ φυσικῶς τρόπον τινά, παρὰ μόνον διὰ τῶν δυνάμεων τῆς δευτέρας παρουσίας Ἐκείνου, ὅστις εἶναι τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ σύμπαντος. Διὰ τῶν θερμουργῶν δὲ δυνάμεων τῆς ἐνδόξου ταύτης παρουσίας τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰ πάντα θὰ

70. Πρβλ. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Πρὸς Θεόδωρον ἐκπεσόντα Α' στ' Migne E.Π. 47, 284 ἐξ. «Ὁ χρόνον ποσότητι, ἀλλὰ διαθέσει ψυχῆς ἢ μετάνοιαν κρίνεται... Ἰσχυος βραχὺ τῆς ἡμέρας καιρός, ἅπασαν ἀφανίσαι τὴν ἀνομίαν αὐτῶν (τῶν Νινευιτῶν), καὶ ὁ ληστής δὲ οὐκ ἐν χρόνῳ μακρῷ τὴν εἰς τὸν παράδεισον εἰσοδὸν ἤνυσεν, ἀλλ' ὅσην ἂν ἀναλώσειεν ὥραν τις ρῆμα φεγγόμενος ἐν, ἐν τοσαύτῃ ροπῇ τὰ ἐν παντί βίῳ ἡμαρτημένα ἅπαντα ἀπολουσάμενος καὶ πρὸ τῶν Ἀποστόλων τὸ τῆς εὐδοκίμησεως βραβεῖον ἐλάμβανεν. Ὁρῶμεν δὲ καὶ τοὺς μάρτυρας, οὐκ ἐν πολλοῖς ἔτεσιν, ἀλλ' ἐν ἡμέραις ὀλίγαις, πολλάκις δὲ καὶ ἐν μιᾷ μόνον, τοὺς λαμπροὺς ἐπιτιμημένους στεφάνους».

71. Ὁρα Δ η μ η τ ρ ῖ ο υ Γ. Τ σ ἄ μ η, Ἡ ὀγδόη ἡμέρα, Θεσσαλονίκη 1973, 47.

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΕΙΣ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ*

Ἀνάγκη συστηματοποίησης τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης.

1. Διεύθυνσις Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ.

Διὰ τοῦ Ν.Δ. 126/1969 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἰδρύθη, ὡς γνωστόν, τὸ παρὰ τῆ Μ.Σ.Ε. Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ «Τμήμα Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ καὶ Προβολῆς τῆς Ὁρθοδοξίας»⁴⁵, προκειμένου νὰ συμβάλῃ περισσότερο ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν συστηματοποίησιν τῆς ὅλης ποιμαντικῆς μερίμνης τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπὲρ τῶν μεταναστευόντων τέκνων τῆς.

Οἱ ἐπὶ μέρους σκοποὶ τοῦ τμήματος αὐτοῦ καθορίζονται διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3200/18.5.1971 συνοδικοῦ ἐγγράφου ὡς ἀκολούθως:

α) Μελέτη τῶν προβλημάτων τῆς μεταναστεύσεως καὶ τοῦ τρόπου ἀντιμετώπισεως αὐτῶν.

β) Δημιουργία τῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν καλλιτέραν προετοιμασίαν τῶν μεταναστευόντων ἐλλήνων.

γ) Ἀντιμετώπισις τυχόν παρουσιασθησομένης

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 371 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13-14 τεύχους.

45. Ν.Δ. 126/1969, ἄρθρον 165, ἐν: «Ἐκκλησία» 46/1969, σ. 77. Κανονισμὸς 1/1969, ἄρθρ. 47, 4, ἐν «Ἐκκλησία» 46/1969, σ. 281.

ἀνακαινισθοῦν ἐν τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου Του. Οὕτω θὰ συντελεσθῇ διὰ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου τὸ τελευταῖον καὶ μεγαλύτερον θαῦμα τῆς ἱστορίας, ἡ μεταμόρφωσις δηλαδὴ καὶ ἡ «ἀλλαγὴ» τῶν πάντων (1 Θεσ. 4,15-17) εἰς ἓνα novum continuum, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ὀλόφωτος καὶ θερμουργὸς ἔνδοξος δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου θὰ μεταβάλλῃ τὸν κόσμον εἰς ἓνα ἔκπαγλον θαβώριον φῶς, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ σημάνη τὸ πέρας τῆς ἀντιστροφῆς μετρήσεως τῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐνεργειῶν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἑναρξίς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἀναστάσεως πάντων τῶν νεκρῶν (Ἰω. 5,25· 1 Θεσ. 4,16). Ὅσοι ἐξ αὐτῶν κατέστησαν διὰ τῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ζωῆς των ἱκανοὶ νὰ ἀντέχουν εἰς τὴν ἀδιάκοπον παρουσίαν των κατενώπιον τοῦ Θεοῦ, οὗτοι θὰ ἀποτελέσουν τὸ πλήρωμα τῆς ἐπουρανίου βασιλείας, διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεώς των. «Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπαν· ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου καὶ πάλιν» (Πράξ. 17,32-33).

ΜΑΡΚΟΣ Α. ΣΙΩΤΗΣ
Καθηγητῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν

ἰδιαιτέρας καταστάσεως εἰς τὴν οἰκογένειαν μετανάστου τινός, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ συνεργασίαν μετὰ παραγόντων τοῦ ἐξωτερικοῦ.

δ) Μελέτη τῶν προβλημάτων τῆς παλιννοστίσεως καὶ τῆς δημιουργίας τῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν καλλιτέραν ἀντιμετώπισιν αὐτῶν.

Εἰς τὸ ὡς ἄνω ἐγγράφον τονίζεται ἐπίσης, ὅτι ἡ Συνοδικὴ αὕτη Ὑπηρεσία φέρει χαρακτηριστὴ ἐπιτελικόν, «οὔσα εἰς τὴν διάθεσιν τῶν κατὰ τόπους Ἱερῶν Μητροπόλεων ἐπὶ παρομοίων θεμάτων».

«Εἶναι ἀνάγκη», καταλήγει τὸ ἐγγράφον, «νὰ συγκροτηθῇ ἐν ἐπιτελεῖον ἐκ κληρικῶν, προερχομένων, εἰ δυνατόν, ἐξ ὄλων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ δυναμένων μετὰ μίαν εἰδικὴν ἐκπαίδευσιν νὰ ἀναλάβωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας τὸ ἔργον τῆς προετοιμασίας τῶν ἀποδημούντων, μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ ὡς εἴρηται Τμήματος Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ.

Ὡσαύτως οὗτοι, συνεργαζόμενοι μετὰ τοῦ ὡς ἄνω Τμήματος, δύνανται νὰ ἀναλάβωσι καὶ τὸ ἔργον τῆς ἀντιμετώπισεως τῶν παρουσιαζομένων ἐκτάκτου ἀνάγκης περιπτώσεων.

Πρὸς ἐπιτυχίαν ὅθεν τῆς ἀναλαμβάνομένης ταύτης προσπάθειας, ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος παρακαλεῖ ὑμᾶς, ὅπως ὀρίσητε ἓνα ἐκ τῶν περὶ ὑμᾶς Κληρικῶν, κεκτημένων τὰ δέοντα προσόντα, ἵνα ἀναλάβῃ τὸ ἔργον αὐτὸ παρὰ τῆ καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶ Μητροπόλει, καὶ κοινοποιήσητε Αὐτῇ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, προκειμένου νὰ προχωρήσῃ ἡ περαιτέρω μετ' αὐτοῦ συνεργασία τοῦ Τμήματος «Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ».

Εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτὴν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου ἀνταπεκρίθησαν περὶ τὰς 45 Ἱερὰς Μητροπόλεις. Τὸ ἔργον τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης ὑπὲρ τῶν ἀποδημούντων ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου εἰς ἓνα ἐκ τῶν Κληρικῶν τῆς ἐπαρχίας του. Οὕτω ἐσχηματίσθη ἐν Ἐπιτελεῖον ἐκ 45 περίπου κληρικῶν.

Πρὸς ἐκπαίδευσιν δὲ τῶν συνεργατῶν αὐτῶν διωργανώθη τὸ ἔτος 1972 πενθήμερον Σεμινάριον εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν.

Ποία βαρύτης δίδεται εἰς τὴν ποιμαντικὴν αὐτὴν φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν ἀποδημούντων τέκνων τῆς, φανερόν οἱ λόγοι τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου κατὰ τὴν ἐπίσημον ἑναρξίν τοῦ ὡς ἄνω Σεμιναρίου.

«Θὰ εἶναι, φαντάζομαι, αὐτὴν τὴν στιγμὴν εἰς τὴν σκέψιν ὄλων μας, ὅτι ἡ Σύναξις αὕτη συνέρχεται μετὰ πολλὴν καθυστέρησιν. Θὰ ἔπρεπε πολὺ ἐνωρίτερον, πρὸ πολλῶν ἐτῶν νὰ εἶχε συγκληθῇ· ὄχι μία, ὄχι δύο, ἀλλὰ δεκάδες τοιοῦτων συνάξεων θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχον συγκληθῇ».

Κατὰ δὲ τὴν δεξιῶσιν, τὴν ὁποίαν ὁ Μακαριώτατος ἔδωκε πρὸς τιμὴν τῶν συνόδων εἰς τὴν Ἱερὰν

Άρχιεπισκοπήν Άθηνών, άνέφερον ότι πρέπει τὰ αποφασισθέντα κατὰ τὸ Συνέδριον νὰ μεταποιηθοῦν εἰς ἔργα.

Τὸ αὐτὸ συμπέρασμα περὶ τοῦ μεγάλου ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τὰ προβλήματα τοῦ ἀποδήμου ἑλληνισμοῦ ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς προσφωνήσεως τοῦ Προέδρου τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ καὶ Προέδρου τοῦ ἐν λόγῳ Σεμιναρίου, Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, κατὰ τὴν ὡς ἔνω ἐπίσημον ἔναρξιν εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν.

«Δὲν εἶναι ἀρμόδια ἡ Ἐκκλησία», ὑπεγράμμισεν ὁ Σεβασμιώτατος Πρόεδρος, «νὰ ἀποφανθῆ κατὰ πόσον ἡ δοθεῖσα εἰς μίαν δεδομένην στιγμὴν τῆς οἰκονομικῆς ἱστορίας τῆς Χώρας μας λύσις τῆς μεταναστεύσεως ὑπῆρξεν ἡ μόνη ἢ ἡ καλλιτέρα· οὔτε κατὰ πόσον ἐνδείκνυται ἢ ὅχι νὰ συνεχισθῆ ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας μας. Περὶ τούτου θὰ ὁμιλήσουν ἄλλοι ἀρμοδιώτεροι ἐμοῦ, οἱ ὅποιοι ἐκλήθησαν ἐνταῦθα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει σημασίαν δι' ἡμᾶς ὡς Ἐκκλησίαν εἶναι, ὅτι καλῶς ἢ κακῶς ἡ μετανάστευσις ὑφίσταται καὶ ὅτι ὑφισταμένη αὕτη γεννᾷ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν γιγαντιαῖα ποιμαντικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα προκύπτουν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ μετανάστης οὐσιαστικῶς ἐκρίζυται καὶ μεταφυτεύεται ἀπὸ ἐνὸς χριστιανικοῦ, ἀγροτικοῦ περιβάλλοντος εἰς ἐν βιομηχανικόν, ἐκκοσμηκευμένον περιβάλλον, χωρὶς νὰ ἔχη καθόλου προετοιμασθῆ ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς διὰ μίαν τοιαύτην ἀπότομον ἀλλαγὴν. Ἐντὸς 2 ἡμερῶν καλεῖται νὰ πραγματοποιήσῃ ἐντὸς του τὸ ψυχικὸν καὶ πνευματικὸν ἄλλα, διὰ τὸ ὁποῖον ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη ἐχρεώσθη 2 αἰῶνας νὰ τὸ πράξῃ.

Ὁρθόδοξοι Μητροπόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἶναι ἐπιφορτισμένοι μετὰ τὴν ἄμεσον ἀντιμετώπισιν τῶν πολυσυνθέτων αὐτῶν προβλημάτων, προσπαθοῦν δὲ μετὰ πραγματικὴν αὐτοθυσίαν τῶν ἱερέων, οἱ ὅποιοι ἐξυπηρετοῦν ἐνορίας διεσπαρμένας εἰς πολλὰ τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, νὰ συμπαρασταθοῦν καὶ προσφέρουν χεῖρα βοήθειας καὶ στήριγμα εἰς τοὺς ἀδελφούς μετανάστας.

Ὅσα ὅμως καὶ ἂν προσφέρουν, θὰ εἶναι ἐλάχιστα, διότι αἱ τεράστιαι ἀποστάσεις καὶ τὸ πλῆθος τῶν μεταναστῶν καὶ τὸ ἐπεῖγον καὶ πολυσύνθετον τῶν προβλημάτων ἀπαιτοῦν πολὺ περισσοτέρους τοῦ ἐνὸς ἱερέως.

Ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐσκέφθη ὅτι πρέπει νὰ γίνεταί μία προπαρασκευὴ τοῦ μετανάστου, ἕνα πρῶτον βάπτισμα εἰς τὸν νέον κόσμον του, ὥστε, ἂν μὴ τι ἄλλο, νὰ μὴ ὑπάρχῃ τὸ τελείως ἀπαρασκειον ἢ τὸ τεράστιον χάσμα μεταξὺ τῆς ὄνειρώδους προσδοκίας καὶ μιᾶς σκληρᾶς πραγματικότητος.

Ἡ προετοιμασία αὕτη ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τόσον ἐκτεταμένη, ὅσον θὰ ἐπεθύμει ἡ Ἐκκλησία. Διότι θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ ἡδύνατο ἡ

Ἐκκλησία νὰ προπαρασκευάσῃ τοὺς ἀδελφούς μας καὶ γλωσσικῶς καὶ ἐπαγγελματικῶς εἰς ταχυροῦθιμους σχολάς, ἀλλὰ τεχνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ δυσχερεῖαι καθιστοῦν τοῦτο ἀδύνατον ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ἐυχόμεθα ὁ Θεὸς νὰ ἐπιτρέψῃ κάποτε μίαν τοιαύτην προσφοράν, ἐφ' ὅσον φυσικὰ θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ὑφίσταται ἀνάγκη μεταναστεύσεως.

Ὅ,τι δυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν τώρα εἶναι πληροφορία: Πληροφορία περὶ τῶν πραγματικῶν συνθηκῶν ζωῆς καὶ ἐργασίας, αἱ ὁποῖαι πολλάκις ἢ εἶναι ἄγνωστοι εἰς τὸν μέλλοντα νὰ μεταναστεύσῃ ἢ δὲν τυγχάνουν τῆς δεούσης προσοχῆς ἢ καὶ ζωγραφίζονται ῥόδινοι ὑπὸ τῶν ἤδη ἐργαζομένων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μετὰ ἐπώδυνα πολλάκις ἀποτελέσματα..., πληροφορία περὶ τῶν ρεαλιστικῶν δυνατοτήτων ἐπαγγελματικῆς προωθήσεως, περὶ τῶν προβλημάτων τῶν ἐντάξεως εἰς ἕνα ἄλλον κόσμον μετὰ διάφορον νοσοτροπίας, διάφορα ἤθη, διάφορον χαρακτῆρα, διαφορετικὴν θρησκευτικότητα, ὀλιγώτερον ἀνοικτόκαρδον καὶ φιλόξενον ἀπ' ὅ,τι αὐτονοήτως ἀνεμνομεν. Πληροφορία περὶ ὅλων ἐκείνων τῶν ὀργάνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας, τὰ ὁποῖα μετὰ ἀγάπην καὶ στοργὴν προσπαθοῦν ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεων τῶν νὰ προσφέρουν πᾶσαν ἐξυπηρέτησιν καὶ βοήθειαν.

Πληροφορία τέλος περὶ τῶν εἰδικῶν κινδύνων, οἱ ὅποιοι ἐπαπειλοῦν τὸν μετανάστην, κινδύνων θρησκευτικῶν, ἔθνικῶν, κοινωνικῶν, ἠθικῶν, πνευματικῶν, καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης συνεχοῦς ἐγγρηγόρσεως, μήπως ἀντὶ πινακίου φακῆς ἀπολέσωμεν ὅ,τι τιμιώτερον ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, τὴν Ὁρθοδοξίαν μας καὶ τὸν ἐθνισμόν μας, τοὺς μόνους θησαυροὺς τῶν πτωχῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ὅμως μᾶς ἀναδεικνύουν πνευματικῶς πλουσιωτέρους παντὸς ἔθνους, διότι εἶναι «αἰώνιοι καὶ ἀκατάλυτοι», δὲν τοὺς ἀφανίζει οὔτε οἰκονομικὴ κρίσις «οὔτε σῆς οὔτε βρῶσις».

Αἱ πληροφορίες αὗται ἔχουν μεγίστην σημασίαν διὰ τοὺς πνευματικούς συνέδρους. Διότι καὶ προπαρασκευαστικῶς καὶ προληπτικῶς δύνανται νὰ ὑποβοηθήσουν τοὺς μέλλοντας νὰ μεταναστεύσουν καὶ ἐν συνεχείᾳ δύνανται νὰ ὑποβοηθήσουν εἰς τὴν κατανόησιν τῶν τυχόν ψυχολογικῶν καὶ κοινωνικῶν δυσχερειῶν τοῦ παλιννοστοῦντος μετανάστου. Πολλάκις ἀγνοοῦντες τὸν ἀγῶνα καὶ τὰς δυσχερείας του εἴμεθα ἄδικοι μαζί του, κρίνοντες εἴτε τὸν βαθμὸν ἐπιτυχίας του εἰς τὸ ἐξωτερικόν, εἴτε τὰς τυχόν μεταλλαγὰς καὶ μεταπτώσεις εἰς τὸν χαρακτῆρά του καὶ τὰς συνηθείας του. Εἶναι ἐκ τῶν πλέον λεπτῶν ζητημάτων καὶ θέμα ἀγάπης χριστιανικῆς νὰ κατανοήσωμεν τοὺς ἀδελφούς μας μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῶν δυσχερειῶν τῶν, τῶν προβλημάτων τῶν, τῶν ἐλπίδων τῶν».

2. Οἱ ἐπὶ μέρους τομεῖς.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει ἰδιαιτέραν σημασίαν, εἶναι οἱ τομεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους καλεῖται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀναπτύξῃ ποιμαντικὴν ἐργασίαν ὑπὲρ τῶν μεταναστευόντων τέκνων τῆς καὶ γενικώτερον ὑπὲρ τῶν μεταναστῶν, ὅπως ἐπίσης καὶ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Εὐγλωττον και πολυσήμαντον μήνυμα.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δεκαετίας ἀπὸ τῆς ἀναρρόησεως τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ' εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν Θρόνον τῆς Ρώμης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπέστειλεν εἰς αὐτὸν μήνυμα, ἐν τῷ ὁποίῳ τονίζονται τὰ ἑξῆς: «Ἐν βαθεῖα κοινωνία ἀγάπης συνοροτάζομεν μετὰ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης τὴν δεκαετηρίδα τῆς χάριτι Θεοῦ ἐκλογῆς καὶ ἐνθρονίσεως Ὑμῶν εἰς τὸν ἱερὸν θρόνον τῶν διαδόχων τοῦ Ἀπ. Πέτρου. Τιμῶμεν τὴν ἐπέτειον ταύτην ἐν περισυλλογῇ προσευχῆς ὑπὲρ Ὑμῶν, Ἁγιώτατε καὶ πρεσβύτερε ἀδελφέ, ὑπὲρ τῆς Ἁγίας Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, ἧς ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς Ὑμῶν ἀνεδείχθητε θαυραλέος καὶ συνετὸς πρωταθλητής. Ἐπὶ τῇ ἱερᾷ ταύτῃ εὐκαιρίᾳ μνησκόμεθα ὄλων τῶν ἱερῶν, χριστιανοπρεπῶν καὶ ἀξίων τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ρώμης σκέψεων, ἐνεργειῶν καὶ χειρονομιῶν Ὑμῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος, καὶ ἀποδίδομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἀγιότητι τὴν ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς ἀδελφικὴν ἐν τιμῇ καὶ ἀναγνωρίσει ὀφειλήν».

Τὸ Πατριαρχικὸν τοῦτο μήνυμα, ὅπερ εἶναι λίαν εὐγλωττον καὶ πολυσήμαντον, ἀφ' ἑνὸς ἐξαιρεῖ τὴν προσωπικότητα τοῦ Προκαθημένου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου καταδεικνύει τὴν συντελεσθεῖσαν πρόοδον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀποκαταστάσεως ἀδελφικῶν σχέσεων μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τρίτον ἀποδεικνύει τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου τοῦ Α' περὶ συνεπίσεως τῆς ἐπὶ διεκκλησιαστικῷ πεδίῳ συμφυλιωτικῆς προσπαθείας τοῦ Μεγάλου Προκατόχου του κυροῦ Ἀθηναγόρου τοῦ Α'.

Ἡ θεμελίωσις τοῦ κτιρίου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐν τῇ Πανεπιστημιόπολει Ἀθηνῶν.

Ἡ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου ἐπίσημος θεμελίωσις ἐν τῇ Πανεπιστημιόπολει τῶν Ἀθηνῶν τῆς κτιριακῆς μονάδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, περὶ τῆς ὁποίας θεμελιώσεως θὰ γίνῃ ἐκτενὴς λόγος εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος τῆς «Ἐκκλησίας», εἶναι λίαν

εὐχάριστον γεγονός, ὅπερ παρέσχεν ἀφορμὴν, ἵνα ὁ Κοσμήτωρ τῆς Σχολῆς κ. Ἀθανάσιος Χαστούπης ἐν τῷ κατὰ τὴν τελετὴν τῆς θεμελιώσεως σχετικῶς λαμπρῶ λόγῳ του ὑπομνήσῃ τὰς πολλαπλὰς καὶ σπουδαίας ὑπηρεσίας τῆς Σχολῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ ἔθνος καὶ τὴν Ἐπιστήμην.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ δέον νὰ ἐξαρθῇ ἰδιαιτέρως τὸ γεγονός, ὅτι ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἑλλάδι αἱ Πανεπιστημιακαὶ Θεολογικαὶ μας Σχολαί, κατέχουσαι τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ πανεπιστημιακῇ ἱεραρχικῇ τάξει, εἶναι ἡ διαρκὴς διακηρῆξις τῆς ἀληθείας, ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν Σχολῶν τούτων ἐκπροσωπούμενη καὶ προβαλλομένη Ἐρησκεία ἀποτελεῖ τὸν σπουδαιότατον τομέα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ καθ' ὅλον πολιτισμοῦ, τοῦ ὁποίου οἱ διάφοροι τομεῖς ἐκπροσωποῦνται ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἀντιστοιχῶν Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν. Ἐφ' ὅσον ἡ Ἐρησκεία ἀποτελεῖ τὴν ἐντελέχειαν καὶ ζωτικὴν δυνάμιν τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι ὅλως ἀναγκαῖον, ἵνα ἡ ἐκπροσωπούσα αὐτὸν πνευματικὴ οἰκογένεια τοῦ Πανεπιστημίου ἔχη ὡς ζωοποιὸν ὄργανικὸν κέντρον καὶ μέλος τῆς τὴν ἐκπροσωποῦσαν τὴν Ἐρησκείαν Θεολογικὴν Ἐπιστήμην.

Ὅθεν ὀφείλονται δοξολογία καὶ εὐχαριστίαι πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὸ ὅτι καὶ ἡ νέα Πανεπιστημιόπολις τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ ἀνεγειρομένου λαμπροῦ κτιρίου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς θὰ διακηρύττῃ καὶ προβάλλῃ τὸ ἰδεῶδες τοῦτο.

Ἡ 25ετηρὶς τῆς ἰδρύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 27ης Ἰουνίου ἐ.ε. ἀποδεχθεῖσα εἰσήγησιν τῆς Μονίμου Σynοδικῆς Ἐπιτροπῆς Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ, ἤχη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μετὰ σχη διὰ τοπικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 25ετηριδος τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ ἀπόφασις αὕτη εἶναι ὅλως δεδικαιολογημένη, διότι τὸ Συμβούλιον τοῦτο, παρὰ τὰ τυχόν γεγόμενα ἐν τοῖς κόλλοις αὐτοῦ σφάλματα, προσφέρει σπουδαίας ὑπηρεσίας εἰς τὴν Χριστιανικὴν Οἰκουμένην καὶ δὴ εἰς τὸ ἔργον τῆς προωθήσεως τῶν καὶ ὑπὸ τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων ἐνθαυρονθέντων οἰκουμενικῶν διαλόγων, οἵτινες ἀφ' ἑνὸς ὀδηγοῦν τοὺς Χριστιανούς τῶν διαφόρων Ὁμολογιῶν εἰς κοινὴν δρᾶσιν ἐπὶ ἠθικοκοινωνικῶν, ἀνθρωπιστικῶν καὶ πολιτιστικῶν ζητημάτων, ἀφ' ἑτέρου ἀποβλέπουσιν εἰς ἀντιμετώπισιν ποιμαντικῶν ζητημάτων καὶ τρίτον ἔχουσι καθαρῶς θεολογικὸν χαρακτήρα, ἀφορῶντες πρὸ πάντων εἰς τὴν μελέτην τῶν δογματικῶν διαφορῶν, αἵτινες χωρίζουσι τὰς Ἐκκλησίας ἀπ' ἀλλήλων.

οἱ συγκεκριμένοι τρόποι, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφράζεται ἡ μέρημα αὐτή.

Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ λίαν κατατοπιστικὰ εἶναι τὰ πορίσματα, εἰς τὰ ὁποῖα κατέληξε τὸ πενθήμερον Σεμινάριον εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν, τὰ ὁποῖα καὶ παραθέτομεν ἀκολούθως.

(Συνεχίζεται) Πρεσβ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐλπιδοφόρα παραδείγματα.

Ἐν συνεχείᾳ δέον νὰ ἐξαρθῇ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ καθ' ὅλου Οἰκουμένην Κίνησις κατακτᾷ ὁλονὲν καὶ περισσότερον ἔδαφος, μὴ περιοριζομένη μόνον εἰς τὴν ἀξιόλογον δράσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ περιλαμβάνουσα καὶ τοὺς διμερεῖς διαλόγους τῶν Ὀρθοδόξων μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, τῶν Ἀγγλικανῶν, τῶν Παλαιοκαθολικῶν, τῶν Μετακαλκηδονειῶν (ἢ Ἀντικαλκηδονειῶν, ἤτοι τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Αἰθιοπικῆς, τῆς Ἀρμενικῆς, τῆς Συροϊακωβιτικῆς καὶ τῆς Μαλαπαρικῆς ἢ Συροϊνδικῆς) καὶ τῶν Λουθηρανῶν.

Ἐλπιδοφόρα παραδείγματα τοιούτων διμερῶν ἐπαφῶν ὑπῆρξαν κατὰ τὰς τελευταίας ἐβδομάδας ἀφ' ἑνὸς ἢ συνάντησις Ὀρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν Θεολόγων ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ τῆς Πεντέλης πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος τῆς χειροτονίας τῶν κληρικῶν, ἀφ' ἑτέρου ὁ διάλογος ἐν τῷ αὐτῷ Κέντρῳ Ὀρθοδόξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν καὶ τρίτον ὁ ἐν Ὁξφόρδῃ διεξαχθεὶς διάλογος μετὰ τῶν Ὀρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν. Διὰ τῶν διαλόγων τούτων, οἵτινες διεξήχθησαν ἐν πνεύματι ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ εὐκρινείας, προσετέθη ἀκόμη εἰς λίθος εἰς τὸ οἰκοδόμημα τῆς κατανόησεως τὸσον τῶν σημείων ἐπαφῆς τῆς Ὀρθοδοξίας πρὸς τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος ἑτεροδόξων, ὅσον καὶ τῶν ἐπιπροσθόντων εἰς τὴν ἑνωσὴν τῶν ἐμποδίων, ἅτινα δέον δι' ἐπιπόνου προσπάθειας νὰ παραμερισθοῦν.

«Ματαία προσπάθεια».

Ἐλλην δημοσιογράφος ἐπισκεφθεὶς προσφάτως τὴν Ἀλβανίαν ἔγραψεν ὅτι «δὲν εἶναι θεωρία σκέτη ὁ ἀθεϊσμός ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ. Ἐγινε σκληρὴ καὶ ἀνελέτη πράξις. Ὁ Θεὸς ἐξώσθηκε. Δὲν ὑπάρχουν πιά Ἐκκλησίες οὔτε χριστιανικῆς, οὔτε τζαμιά τῶν Μουσουλμάνων, ὅπως ἄλλοτε. Οἱ Ἀλβανοὶ δὲν ἀνήκουν πιά σὲ καμμιά θρησκεία... Καὶ τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα συνεχίζει τὴν ἐκστρατεία του γιὰ νὰ ἐκτοπίσῃ καὶ τὴν στερεὴν εἰκόνα ἀπὸ τὸ τελευταῖον σπῆτι, γιὰ νὰ σβήσῃ τὴν τελευταία καντήλα».

Ἄλλ' ὡς ὀρθῶς ἐσημειώθη ὑπὸ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ περιοδικοῦ, πρόκειται περὶ «ματαίας προσπάθειας. Τὰς ἀγίας εἰκόνας οἱ ἄθιοι καὶ ἀντίχριστοι κομμουνισταὶ ἤμποροῦν νὰ ἀποσποῦν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν πιστῶν καὶ νὰ τὰς βεβηλόνουν· ἤμποροῦν νὰ ἀνατρέπουν τὰς ἱερὰς κανδήλας... Ἄλλ' ἀπὸ τὸ ἄδυτον τῶν χριστιανικῶν ψυχῶν καμμία δύναμις δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν πίστιν καὶ τὴν λατρείαν καὶ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ ἀπόρητον καταφύγιον εἰς τὰς δυσκόλους ἡμέρας τῶν παντοειδῶν διωγμῶν. Ἡμεῖς μόνον ἄς προσερχώμεθα διὰ τοὺς ταλαιπωρούμενους ἀδελφούς μας, «ὅπως ἂν ἔλθωσι καιροὶ ἀναψύξεως» (Πράξ. γ', 20) καὶ ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ λατρεύουν τὸν τρισάγιον Θεὸν μας».

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ I

Ἄρχιμ. Ἀνθίμου Ρούσσα, Ὁ Ἅγιος Βασίλειος (τῆς ὁδοῦ Μετσόβου Ἀθηνῶν). Ἱστορία καὶ τέχνη, Ἀφιέρωμα εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Ἀρτέμην, Ἀθῆναι 1973, σελ. 71 μετὰ 58 ἐγχρ. εἰκόνων.

Μετὰ τὴν χορηγίαν τοῦ Κου καὶ τῆς Κας Σ. Ἰωαννίδου, θυγατρὸς τοῦ ἀγιογράφου Κ. Ἀρτέμη, ποὺ διεκόσμησε κατὰ τὰ ἔτη 1936-1948 τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγ. Βασιλείου, ὁ ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀνθίμος Ρούσσας ἐξέδωκεν ἀξιόλογον λεύκωμα, περιέχον ἐγχρόμους εἰκόνας τῶν ἀγιογραφῶν τοῦ ναοῦ καὶ ἄλλων ἔργων τοῦ ζωγράφου, ὁ ὁποῖος ἀπεβίωσε πλήρης ἡμερῶν τὸ 1972. Εἰς τὸ λεύκωμα τοῦτο μετὰ εἰσαγωγικὰ κεφάλαια τοῦ ἀρχιμ. κ. Ρούσσα περὶ τοῦ βίου, τῶν σπουδῶν καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Κ. Ἀρτέμη, καθὼς καὶ περὶ τῆς ἀγιογραφίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, δημοσιεύεται σειρὰ ὅλη ἀπεικονίσεων τῶν κυριωτέρων τοιχογραφῶν τοῦ ναοῦ μετὰ σχετικῶν ἐπεξηγήσεων τοῦ συγγραφέως. Προστίθενται τέλος καὶ μερικαὶ ἀπεικονίσεις ἀντιγράφων, ποὺ ἐξετέλεσεν ὁ καλλιτέχνης εἰς τὸν Μυσστράν, ἀκόμη δὲ καὶ τινων πινάκων του μετὰ θέματα ὄρθου καυτικὰ.

Αἱ εἰκόνας, αἱ περιεχόμεναι εἰς τὸ λεύκωμα, ἐπιτρέπουν νὰ καθορισθῶμεν, κατὰ τινα τρόπον, τὴν θέσιν ποὺ κατέχει τὸ ἔργον τοῦ Ἀρτέμη εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς ἀγιογραφίας.

Ὁ Ἀρτέμης εἶναι εἰς ἀπὸ τοὺς τελευταίους συνεχιστὰς ἐνὸς ἀγιογραφικοῦ ρεύματος, ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἀκμὴ τοῦ ὁποῖου καταλαμβάνουν τὸ δεύτερον περίπου ἡμισυ τοῦ 19ου καὶ τὰς πρώτας δεκαετίας τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Δημιουργὸς τοῦ ρεύματος αὐτοῦ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ Βαυαρὸς Λουδοβίκος Θείρσιος (Ludwig Thirsch), ὁ ὁποῖος διεκόσμησε μετὰ τοιχογραφίας τὴν Ῥωσικὴν Ἐκκλησίαν (Παναγίαν Λυκοδήμιον) τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὰ ἔτη 1853-1855. Ὁ Θείρσιος ἐνόμισεν ὅτι θὰ ἠδύνατο ν' ἀνανεώσῃ τὴν ὀρθόδοξον ἀγιογραφίαν μετὰ τὸ νὰ παραλάβῃ τὰ πρότυπα ἀπὸ τὰ παλαιὰ μνημεῖα τῶν βυζαντινῶν καὶ τῶν μετὰ τὴν Ἄλωσιν χρόνων, τὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα σωζόμενα, ἀλλὰ νὰ τὰ «διορθώσῃ», ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀνατομίαν, τὴν προοπτικὴν κ.λπ., στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ἐθεώρει ἐλαττωματικὰ εἰς τὰ παλαιὰ ἔργα, λόγῳ ἀγνοίας, ὅπως ἐνόμιζε, τῶν παλαιῶν ἐκείνων ἀγιογράφων.

Ἡ μέθοδος αὐτὴ τοῦ Θείρσιου εὗρε πλείστους μιμητὰς. Ὅταν δὲ τὸ 1891 ἐξετέθησαν εἰς τὸ Ζάππειον τὰ σχέδια ἀγιογραφῶν, ποὺ ἐξετέλεσεν ὁ Θείρσιος εἰς τὴν Ῥωσίαν καὶ ἀλλαγῶν καὶ τὰ ὁποῖα οὗτος ἐδώρησεν εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρείαν, ἡ μέθοδος αὐτὴ ἀνανεώσεως τῆς ὀρθόδοξου ἀγιογραφίας ἐθεωρήθη μοναδική. Τὴν διάδοσιν τῆς ἐπίσης πολὺ ἐβοήθησαν καὶ αἱ φωτογραφίαι τῶν ἐκτεθέντων σχεδίων, τὰς ὁποίας εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἔθεσεν εἰς πώλησιν ἡ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος

Σχολή Κοινωνικής Προνοίας-Διακονισ-
σών τής Εκκλησίας τής Ελλάδος.

Άγία Βαρβάρα-Άττικής (τηλ. 5.612.312).

Αί εισαγωγικά εξέτασεις εις την Σχολήν Κοινωνικής Προ-
νοίας - Διακονισσών (τμήμα εκπαιδύσεως Κοινωνικών Λει-
τουργών, τριτοῦς φοιτήσεως) διενεργήθησαν τὸ τρίτον δε-
καήμερον τοῦ μηνός Σεπτεμβρίου ἐ.ε.

Αί ὑποψήφιοι, αἵτινες ἤθελον κριθῆ κατάλληλοι μετ' ἄλλε-
παλλήλους συνεντεύξεις, ἐξεταστήσονται γραπτῶς εις τὰ μαθη-
ματά: 1) Ήθεσιν Ἰδεῶν, 2) Στοιχεῖα Ψυχολογίας, 3) Χρι-
στιανικὴν Ἠθικὴν καὶ 4) Ἱστορίαν τῶν Νεωτέρων Χρόνων.

Αιτήσεις συμμετοχῆς εις τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις ὑπο-
βληθήσονται μετὰ δύο φωτογραφιῶν καὶ τῶν κάτωθι ἀναγραφο-
μένων δικαιολογητικῶν τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς 15ης Σεπτεμ-
βρίου ἐ.ε. συμπεριλαμβανομένης.

Ἄπαιτούμενα δικαιολογητικά:

1) Αἰτήσεις ἀναγράφουσα καὶ τὰ στοιχεῖα ταυτότητος. 2)
Ἄπολυτήριον Γυμνασίου ἢ ἐτέρας ἰσοτίμου Σχολῆς Μέσης Ἐκ-
παιδύσεως. 3) Πιστοποιητικὸν γεννήσεως. 4) Πιστοποιη-
τικὸν ποινικοῦ μητρώου. 5) Πιστοποιητικὸν Χρηστοθεσίας
τοῦ Ἐφημερίου τῆς ἐνορίας, κεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ οικείου Ἱε-
ράρχου. 6) Ἐγγραφὸς συγκατάθεσις γονέως ἢ κηδεμόνος προ-
κειμένου περὶ ὑποψηφίου ἔχουσης ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 21
ἐτῶν. 7) Πιστοποιητικὸν ὑγείας ἐκδιδόμενον παρὰ τῆς ἀρμο-
δίας ὑγειονομικῆς ἀρχῆς.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως τῆς Σχολῆς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν: 1) τὴν ἀπὸ 25 Μαΐου ἐ.ε. προκήρυ-
ξιν Ἡμῶν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία»
(τεῦχος 11-12/1973), περὶ πληρώσεως τῆς ὑπαρχούσης κε-
νῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερωῖ Ναῶ Προφή-
του Ἡλίου Παγρατίου, δι' ἧς ἐκαλοῦντο οἱ ἔχοντες τὰ κα-
νονικά καὶ νόμιμα προσόντα τοῦ ἀρθροῦ 34/1α τοῦ ὑπ' ἀριθ.
2/69 Κανονισμοῦ, μὴ ἐμφανισθέντων δὲ ὑποψηφίων, ἐχόντων
τὰ ὡς ἄνω προσόντα, καὶ 2) τὰς διατάξεις τῆς παραγράφου
1β τοῦ ἀρθροῦ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμοῦ, καλοῦ-
μεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῆς ἐρηθείσης
παραγράφου προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύ-
σεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλη-
σία», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικὰ διὰ
τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 21ῃ Ἰουλίου 1973

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ο Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ ὑπ' ἀρ.
1398/1973 Ν.Δ. «Περὶ συστάσεως ὁργανικῶν θέσεων διακό-
νων κ.λ.π.», τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2/1969 Κανονισμοῦ

Τὸν δρόμον λοιπὸν αὐτόν, ποῦ ἐχάραξεν ὁ Θεῖ-
ριος, ἠκολούθησε μαζί με πολλοὺς ἄλλους καὶ ὁ Ἀρτέ-
μις. Εἰς τὸ ἔργον του ὅμως ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη ὄχι
ὀλιγώτερον ἰσχυρὰ ἐπίδρασις, ἢ ῥωσικὴ ἀγιογραφία,
τὴν ὁποίαν ἐσπούδασεν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη εἰς τὴν Αὐ-
τοκρατορικὴν Σχολὴν τῆς Πετρούπολεως. Ἀλλὰ ἡ
ῥωσικὴ ἀγιογραφία ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου
αἰῶνος εἶχεν ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν παλαιὰν ὀρθόδοξον
παράδοσιν «καὶ συνεχύθη σχεδὸν μετὰ τῆς θύραθεν
τέχνης», ὅπως ἔγραφε τὸ 1870 ὁ Γ. Παπαδόπουλος,
ἀξιόλογος διὰ τὴν ἐποχὴν του τεχνοκρίτης.

Ἰπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ῥωσικῆς ἀγιογραφίας ὁ
Ἀρτέμις ἐπροχώρησε πολὺ πέραν τοῦ Θεϊρισίου καὶ
ἀπεμακρύνθη ἀκόμη περισσότερο ἀπὸ τὴν παλαιὰν
παράδοσιν. Ἐφιλοδόξησε νὰ δημιουργήσῃ νέους ἀγιο-
γραφικούς τύπους. Μετέβαλεν ἀκόμη καὶ τὰ χαρα-
κτηριστικὰ ἱστορικῶν προσώπων, διὰ τὴν μορφήν τῶν
ὁποίων ὑπάρχουν καὶ ἔγγραφοι παλαιαὶ μαρτυρίαι.
Ἀναφέρω ὡς χαρακτηριστικὸν παράδειγμα τὸν Ἁγ.
Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, ὅπως τὸν ἐξωγράφησεν
εἰς τὸ Ἱερόν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Βασιλείου. Τοῦτον
δηλαδὴ παρέστησε με εὐτραφῆς κάπως πρόσωπον καὶ
μὲ πυκνὸν κοντὸν γένειον. Ἡ ὀρθόδοξος ὅμως εἰκονο-
γραφία, βασιζομένη εἰς τὴν ὑπάρχουσαν γραπτὴν παρά-
δοσιν περὶ τῆς μορφῆς του, ὅπως τὴν διέσωσε τὸ Συν-
αξάριον τῆς Κων/πόλεως, τὸν εἰκόνισε κατὰ τρόπον
πολὺ διάφορον. Κατὰ τὸ Συναξάριον δηλαδὴ, διὰ νὰ

παραθέσωμεν τὴν εἰς δημόδη γλῶσσαν μετάφρασιν
τοῦ ἀπὸ τὸν Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην, ὁ Χρυσό-
στομος «εἶχε μεγάλην κεφαλὴν, ἦτον ξηρὸς καὶ πολ-
λὰ λεπτόσαρκος, ἦτον μακρομύτης, καὶ πλατέα ἔχων
τὰ ρωθώνια, ἦτον κίτρινος ὀμοῦ καὶ ἄσπρος, εἶχε
βαθουλούς τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ μεγάλους τοὺς
βολβούς... Εἶχε μέγαλον τὸ μέτωπον με πολλὰς
χαραγὰς (δηλ. ρυτίδας). Εἶχεν αὐτιά μεγάλα, καὶ τὸ
γένειον μικρὸν καὶ ἀραιότατον (εἰς τὸν Νικόδημον κα-
τὰ τυπογραφικὸν λάθος ὠραιότατον), ἀνθισμένον με
ὀλίγας ἄσπρας τρίχας. Ἀπὸ δὲ τὴν νηστείαν εἶχε τὰ
σιαγόνια εἰς τὸ ἄκρον βαθουλωμένα».

Βεβαίως ὁ Ἀρτέμις, ὡς ἐργασθεὶς εἰς τὸν Μυ-
στράν διὰ τὴν ἀντιγραφὴν τοιχογραφιῶν, μετὰξὺ τῶν
ὁποίων καὶ μέρος ἀπὸ τὴν περίφημον Θεῖαν λειτουργί-
αν τῆς Περιβλέπτου, θὰ ἐγνώριζε τὴν καταπληκτι-
κὴν εἰς ἀλήθειαν παράστασιν τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν
κόγχην τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς. Καὶ ὅμως
ἐπροτίμησε νὰ μὴ τὴν λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ νὰ δημιουρ-
γήσῃ νέον τύπον ἰδικῆς του ἐμπνεύσεως, ἀπέχοντα πολὺ
μακρὰν ἀπὸ τὴν μακραίωνα ὀρθόδοξον παράδοσιν.

Τὸ λεύκιμα, ποῦ ἐξέδωκεν ὁ ἀρχιμανδρῆτης κ.
Ἀνθιμος Ρούσσας, θὰ ἀποβῆ λίαν χρησιμὸν βοήθημα
διὰ τοὺς ἀσχολουμένους με τὴν ἱστορίαν τῆς ἐλληνικῆς
ἀγιογραφίας.

Α. ΕΥΓΓΟΠΟΥΛΟΣ

«Περί 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀρ. Δ. 873/25.6.73 ἡμετέραν ἀπόφασιν, προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι μίαν τῶν κάτωθι ὀργανικῶν διακονικῶν θέσεων: 1) 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. Γεωργίου Κηφισιάς, 2) 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. Νικολάου 'Αμαρουσίου, 3) 'Ι. Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου 'Αμαρουσίου, 4) 'Ι. Ναοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ν. 'Ερυθραίας, 5) 'Ι. Ναοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Ν. Λιουσίων, 6) 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. Βαρβάρας Ν. Λιουσίων, 7) 'Ι. Ναοῦ 'Αναλήψεως Κορωπίου, 8) 'Ι. Ν. Ζωοδόχου Πηγῆς Παιανίας, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετ' ἀπάντων τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν.

'Εν Κηφισίᾳ τῇ 5ῃ 'Ιουλίου 1973

† 'Ο 'Αττικῆς καὶ Μεγαρίδος ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις 'Ελασσῶνος

Προκειμένου νὰ ἐνεργήσωμεν διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 660/30-6-1973 ἀποφάσεως ἡμῶν καὶ συμφώνως τῷ Ν.Δ. 1398/1973 «Περί συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων...» συνιστωμένων ὡς ἀκολουθῶς ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων: 1) Μητροπολιτικοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ, θέσεις 2, 2) Βισοδίων τῆς Θεοτόκου, 'Ελασσῶνος 1, 3) Κοιμηθῆς τῆς Θεοτόκου, Τσαριτσάνης 1, 4) Κοιμηθῆς τῆς Θεοτόκου, Λιβαδίου 1, 5) 'Αγίου Νικολάου, Καρυᾶς 1, 6) 'Αγίου Δημητρίου, Κρανέας 1, 7) 'Αγ. Κων/νου καὶ 'Ελένης, Δεσκάτης 1, 8) 'Αγίου Προφήτου 'Ηλιοῦ, Βερδικούσης 1, καὶ 9) 'Αγίου Νικολάου, Δαμασίου 1, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι ταύτας καὶ ἔχοντας τὰ πρὸς τοῦτο Κανονικὰ καὶ ἠθικὰ προσόντα, ὡς καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἀνωτέρω Ν.Δ./τος τυπικὰ τοιαῦτα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν δι' αἰτήσεως αὐτῶν τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου, ἐν συνδιασμῷ καὶ πρὸς τὸ διαληφθῆν Ν. Δ/μα προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

'Εν 'Ελασσῶνι τῇ 3ῃ 'Ιουλίου 1973

† 'Ο 'Ελασσῶνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος

'Εχοντας ὑπ' ὄψιν:

1) Τὰ ἄρθρα 1 καὶ 2 τοῦ Ν.Δ. 1398/1973 «Περί συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων διακόνων παρὰ τῇ 'Ιερᾷ 'Αρχιεπισκοπῇ 'Αθηνῶν καὶ ταῖς 'Ιεραῖς Μητροπόλεσι τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος».

2) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 986/30-6-1973 ἀπόφασιν τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος «Περί συστάσεως 10 ὀργανικῶν θέσεων διακόνων».

3) Τὸ ἄρθρον 33 παράγρ. 2 καὶ 3 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περί 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κάτωθι (10) δέκα κενῶν θέσεων διακόνων τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Λαρίσης:

1) 'Αγίου 'Αχιλλίου Λαρίσης, 2) 'Αγίου Κων/νου Λαρίσης, 3) 'Αγίου Νικολάου Λαρίσης, 4) 'Αγίων Μ' Μαρτύρων Λαρίσης, 5) 'Αγίου 'Αθανασίου Λαρίσης, 6) Ζ. Πηγῆς Λαρίσης, 7) 'Αγίας Τριάδος Λαρίσης 8) 'Αγίου Χαραλάμπους Λαρίσης, 9) Παμμ. Ταξιαρχῶν Λαρίσης καὶ 10) Φανερώμενης Τυρνάβου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κεκτημένους τὰ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω διχτάξεων προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως, πρὸς κάλυψιν τῶν ὡς ἄνω θέσεων, ὑποβάλλωσιν ἐντὸς μηνὸς, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικά των, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακλήρῃσιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων διὰ τὰς ὡς ἄνω δέκα (10) διακονικὰς θέσεις.

'Εν Λαρίσῃ τῇ 30ῇ 'Ιουνίου 1973

† 'Ο Λαρίσης ΘΕΟΛΟΓΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν 1) τὸ ὑπ' ἀριθ. 1398/1973 Ν. Διάταγμα, 2) Τὴν ὑπ' ἀριθ. 130/7-7-1973 σχετικὴν ἀπόφασιν ἡμῶν περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς 'Ενοριακοὺς 'Ιεροὺς Ναοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως καὶ 3) Τὸ ἄρθρον 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Αγίας καὶ 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν, καὶ προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κάτωθι ὀργανικὰς θέσεις διακόνων τῶν 'Ενοριακῶν Ναῶν: 1) Μητροπολιτικοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Αγίου Βασιλείου Τριπόλεως, 2) 'Αγίου Δημητρίου Τριπόλεως, 3) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Τριπόλεως, 4) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Τριπόλεως, 5) 'Αγίας Βαρβάρας Τριπόλεως, 6) Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Λεωνιδίου, 7) Τριῶν 'Ιεραρχῶν Λεωνιδίου, 8) Μητροπολιτικοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ Τιμίου Προδρόμου Λεβιδίου, 9) 'Αγίου Νικολάου 'Αστρους καὶ 10) Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Νεστάνης, προσκαλοῦμεν πάντας τοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἅπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ τῶν 'Εκκλησιαστικῶν Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

'Εν Τριπόλει τῇ 7ῃ 'Ιουλίου 1973

† 'Ο Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μαρωνείας

'Εχοντας ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1398/1973 Ν.Δ./τος «Περί συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λ.π.» καὶ τὰς τοῦ ἄρθρου 33 παράγρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περί 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν» καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 272/30-6-73 ἡμετέραν 'Απόφασιν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσιν ὀργανικὴν θέσιν Διακόνου εἰς τοὺς κατωτέρω 'Ιεροὺς Ναοὺς, ὅπως, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «'Εκκλησία», αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένων δικαιολογητικῶν:

1) 'Ιεροῦ Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου Κομοτηνῆς, 2) 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. Γεωργίου Κομοτηνῆς, 3) 'Ι. Ναοῦ 'Αγίας Σοφίας Κομοτηνῆς, 4) 'Ι. Ναοῦ 'Αγίας Βαρβάρας Κομοτηνῆς, 5) 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. Κωνσταντίνου καὶ 'Ελένης Σαππῶν, 6) 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. Νικολάου 'Ιάσου, 7) 'Ι. Ναοῦ Παμμ. Ταξιαρχῶν Ξυλογαλῆς, 8) 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. Θεοδώρου Ν. Σιδηροχωρίου, 9) 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. 'Αθανασίου Αἰγείρου, 10) 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. 'Αθανασίου Κοσμίου.

'Εν Κομοτηνῇ τῇ 3ῃ 'Ιουλίου 1973

† 'Ο Μαρωνείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μυτιλήνης

'Εχοντας ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 33 καὶ ἐξῆς τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περί 'Ιερῶν Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι μίαν τῶν κάτωθι κενῶν ὀργανικῶν ἐφημεριακῶν θέσεων: 1) Τιμίου Προδρόμου Λισορίου, 2) 'Αγίου Βλασίου Πλακάδου, 3) 'Αγίου Γεωργίου Κεραμίων καὶ 4) Βισοδίων Θεοτόκου Μεσοτόπου, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

'Εν Μυτιλήνῃ τῇ 9ῃ 'Ιουλίου 1973

† 'Ο Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αιγιαλείας

Λαβόντες ύπ' όψιν τό ύπ' άριθ. 1398/73 Ν.Δ. «Περί συστάσεως οργανικών θέσεων διακόνων κ.λπ.», αποφασίζομεν, α) όπως καθορισθώσιν οργανικαί θέσεις Διακόνων έν τοίς κάτωθι ένοριακοίς Ί. Ναοίς τής Ίεράς ήμών Μητροπόλεως: 1) «Φανερωμένης» Αιγίου, 2) «Παμεγ. Ταξιαρχών» Αιγίου, 3) «Εισοδίων Θεοτόκου» Αιγίου, 4) «Άγ. Άνδρέου» Αιγίου, 5) «Άγ. Χαράλαμπος Άκράτας, 6) «Άγ. Τρύφωνος» Διακοπτού, 7) «Κοίμησις Θεοτόκου» Καλαβρύτων, 8) «Άγ. Δημητρίου» Κλειτορίας, 9) «Άγ. Τριάδος» Δάφνης και 10) «Ευαγγελισμού και Άγ. Γεωργίου» Άροανίας και β) καλούμεν τούς ένδιαφερομένους και έχοντας τά νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τό περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ήμίν πάντα τά υπό του άρθρου 36 του ύπ' άριθ. 2/1969 Κανονισμού τής Ί. Συνόδου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος «Περί Ί. Ναών, ένοριών και Έφημεριών» προβλεπόμενα δικαιολογητικά, καθ' όσον μετά ταύτα θέλομεν προβή εις τήν άνακήρυξιν τών υποψηφίων.

Έν Αιγίω τή 10η Ίουλίου 1973

† Ό Καλαβρύτων και Αιγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Νικαίας

Έχοντας ύπ' όψιν τάς διατάξεις του άρθρου 33 του ύπ' άριθ. 2/1969 Κανονισμού «Περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημεριών» τής Δ.Ι.Σ., προκειμένου να προβώμεν εις άνακήρυξιν υποψηφίου διά τήν πλήρωσιν τής υπάρχουσής κενής θέσεως ένός τακτικού Έφημερίου έν τώ Ίερώ Ναώ Θείας Μεταμορφώσεως Ν. Ίκονίου-Περάματος, καλούμεν τούς βουλομένους να καταλάβωσι τήν έφημεριακήν ταύτην θέσην και έχοντας τά υπό του Νόμου απαιτούμενα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης διακηρύξεως έν τή «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ήμίν τά νενομισμένα πιστοποιητικά διά τά περαιτέρα.

Έν Νικαία τή 4η Ίουλίου 1973

† Ό Νικαίας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Φιλιππων, Νεαπόλεως και Θάσου

Έχοντας ύπ' όψιν τάς διατάξεις του Ν.Δ. 1398/1973 «Περί συστάσεως οργανικών θέσεων διακόνων κ.λπ.» Φ.Ε.Κ. 112/73 τ. Α', καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα του άρθρου 36 του ύπ' άριθ. 2 Κανονισμού τής Ίεράς Συνόδου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος «Περί Ί. Ναών, Ένοριών και Έφημεριών», όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τό περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ήμίν τά δικαιολογητικά των μετά σχετικής αίτήσεως προς κατάληψιν τών δέκα (10) οργανικών θέσεων Διακόνων παρά τή καθ' ήμάς Ίερά Μητρόπολει.

Έν Καβάλα τή 7η Ίουλίου 1973

† Ό Φιλιππων, Νεαπόλεως και Θάσου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Έχοντας ύπ' όψιν τό Ν.Δ. 1398/73 «Περί συστάσεως οργανικών θέσεων Διακόνων», καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά υπό τών Ίερών Κανόνων και Έκκλησιαστικών Νόμων του Κράτους προβλεπόμενα προσόντα να καταλάβωσι τήν κενήν θέσην τών διακόνων τών κάτωθι Ίερών Ναών:

1) Άγίου Δημητρίου Χαλκίδος, 2) Ευαγγ. Θεοτόκου Άμαρύνθου, 3) Άγ. Ίωάννου Θεολόγου Μαντουδίου, 4) Άγίου Αθανασίου Ίστιχίας και 5) Άγίων Αναργύρων Α. Αϊδηψού, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης προκηρύξεως έν τώ Περιοδικώ «Έκκλησία», υποβάλλωσιν ήμίν τά υπό του Νόμου όριζόμενα πιστοποιητικά.

Έν Χαλκίδι τή 25η Ίουνίου 1973

† Ό Χαλκίδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Έκδιδόμενον κατά δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ό Ίωαννίνων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ό Σερβίων και Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ό Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητής του Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Έσωτερικού: Δραχμαί 300 έτησίως.

B) Έξωτερικού: Δολλάρια 12 έτησίως.

Τιμή έκάστου τεύχους μετά του «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 10.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητού του Πανεπιστημίου Άθηνών, Διορθόδοξα, διεκκλησιαστικά και παγκόσμια προβλήματα.

Αι έκθέσεις του Μακ. κ. Ίερωνύμου και τών Σεβ. Προέδρων τών Μ.Σ.Ε. προς τήν συνέλευσιν τής Ι.Σ.Ι. περί τών μετά τό 1967 πεπραγμένων τής Δ.Ι.Σ.

Έόρτια Γράμματα.

Μάρκου Σιώτου, Καθηγητού του Πανεπιστημίου Άθηνών, Τό νόημα τής Ίστορίας κατά τήν Άγίαν Γραφήν.

Πρεσβ. Άντ. Άλεξιοπούλου, Η μετανάστευσις εις Δ. Γερμανίαν.

Παρατηρήσεων στήλη.

Βιβλιοκρισίαι.

Έκκλησιαστικά Χρονικά.

Παράρτημα.